

Задужбинар

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

2018.

Задужбинар
THE ENDOWER

Издавач

Универзитет у Београду
Студентски трг 1, Београд
www.bg.ac.rs

За издавача

Владимир Бумбаширевић,
ректор Универзитета у Београду

Главни и одговорни уредник

Живан Лазовић,
проректор Универзитета у Београду

Заменик главног уредника

Маја Маринковић,
руководилац Сектора за инвестиције
и управљање имовином Универзитета
и универзитетских задужбина и фондација

Аутори текстова

Владимир Бумбаширевић
Марица Шупут
Мира Софронијевић
Лепосава Шелмић
Татјана С. Брзуловић Станисављевић

Превод

Grainne Boyle Orlić

Лектура и коректура

Биљана Ђорђевић

Фотографије

Милан Симић
Веселин Милуновић
Душан Петровић
Народни музеј у Београду
Универзитетска библиотека
„Светозар Марковић“

Дизајн

Драгана Лацмановић

Тираж 600**Излази двогодишње****Штампа**

Alta Nova

Захваљујемо се на помоћи и сарадњи Народном музеју
у Београду и Галерији Матице српске у Новом Саду

Publisher

The University of Belgrade
Studentski trg 1, Belgrade
www.bg.ac.rs

For the publisher

Vladimir Bumbaširević,
Rector of the University of Belgrade

Editor-in-chief

Živan Lazović,
Vice rector of the University of Belgrade

Deputy Chief Editor

Maja Marinković,
Head of the Investment Sector
for the Management of University Property
and University Foundations and Funds

Authors of the texts

Vladimir Bumbaširević
Marica Šuput
Mira Sofronijević
Leposava Šelmić
Tatjana S. Brzulović Stanisavljević

Translator

Grainne Boyle Orlić

Editor and proofreader

Biljana Djordjević

Photographs

Milan Simić
Veselin Milunović
Dušan Petrović
National Museum in Belgrade
University Library
“Svetozar Marković”

Design

Dragana Lacmanović

Circulation 600**Published biennially****Print**

Alta Nova

We would like to thank the National Museum in Belgrade
and The Matica Srpska Gallery in Novi Sad for their help
and collaboration

Универзитет у Београду // The University of Belgrade

Задужбинар

THE ENDOWER

Београд 2018 // Belgrade 2018

ВСОТРАДСКОМ ПИВЕРЗМЕСТУ
СЛОБОВИЧЪ

САДРЖАЈ / CONTENTS

Свечаност поводом постављања портрета Луке Ћеловића Требињца у Свечану салу Универзитета у Београду	The Ceremony on the occasion of the hanging of the portrait of Luka Ćelović Trebinjac in the Ceremonial hall of the University of Belgrade	/6/
Обраћање ректора Владимира Бумбаширевића	<i>A word from the rector Vladimir Bumbaširević</i>	/7/
Марица Шупут, Повратак портрета Луке Ћеловића Требињца на Универзитет у Београду	<i>Marica Šuput, Portrait of Luka Ćelović Trebinjac back at the University of Belgrade</i>	/11/
Мира Софронијевић, Лука Ћеловић Требињац. Највећи добротвор Универзитета у Београду	<i>Mira Sofronijević, Luka Ćelović Trebinjac. The Greatest Benefactor of the University of Belgrade</i>	/17/
Лепосава Шелмић, Збирка Јоце Вујића	<i>Leposava Šelmić, The Joca Vujić Collection</i>	/45/
Татјана С. Брзуловић Станисављевић, Јоца Вујић, велики добротвор Универзитета у Београду	<i>Tatjana S. Brzulović Stanisavljević, Joca Vujić, a Great Benefactor of the University of Belgrade</i>	/79/
Дан задужбинара и Плакета Луке Ћеловић Требињац	<i>Benefactors' Day and The Luka Ćelović Trebinjac plaque</i>	/109/
Фондација Нови добротвори Универзитета у Београду	<i>The Foundation New Benefactors of the University of Belgrade</i>	/111/
Мапа задужбина	<i>Map of the legacies</i>	/113/

//

**СВЕЧАНОСТ ПОВОДОМ ПОСТАВЉАЊА ПОРТРЕТА
ЛУКЕ ЋЕЛОВИЋА ТРЕБИЊЦА
У СВЕЧАНОЈ САЛИ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ,
26. ФЕБРУАРА 2016.**

//

THE CEREMONY ON THE OCCASION OF THE HANGING
OF THE PORTRAIT OF LUKA ĆELOVIĆ TREBINJAC
IN THE CEREMONIAL HALL OF THE UNIVERSITY
OF BELGRADE ON 26TH FEBRUARY 2016

Обраћање ректора Владимира Бумбаширевића

A word from the rector Vladimir Bumbaširević

Поштоване колегинице и колеге, уважени гости, драги пријатељи, даме и господа,

Изузетно ми је задовољство и посебна привилегија што могу вечерас да вам се обратим и захвалим што сте дошли на ову скромну свечаност, да заједно обележимо повратак портрета Луке Ћеловића у Свечану салу Ректората.

Ово је и прилика да се подсетимо да је захваљујући великом броју задужбичара, од којих је Лука Ћеловић један од највећих, Универзитет у Београду уочи Другог светског рата био један од најбогатијих у Европи.

Ово је истовремено и обавеза да ове задужбине поштујемо и да се трудимо да оне које то нису буду враћене Универзитету у Београду.

Враћање портрета Луке Ћеловића на Универзитет у Београду, иако се неоспорно ради о вредном уметничко делу познате српске сликарке Бете Вукановић, има пре свега моралну димензију. Као што сам већ поменуо, реч је о највећем дародавцу Универзитета у Београду, који је тестаментом оставио

Dear Colleagues, Distinguished Guests, Friends, Ladies and Gentlemen,

It is my great pleasure and a special privilege to address you this evening and to thank you for attending this modest ceremony to mark together the return of the portrait of Luka Ćelović to the ceremonial hall in the Rectorate.

This is also an opportunity to remember that thanks to a large number of benefactors, of which Luka Ćelović was among one of the most generous, prior to the Second World War the University of Belgrade was one of the richest in Europe.

It is also our obligation to respect these legacies and to try to ensure that those still not in the possession of the University of Belgrade be returned.

*Above all, the return of the portrait of Luka Ćelović to the University of Belgrade, although undoubtedly a valuable work of the famous Serbian painter Beta Vukano-
vić, was our moral duty. As I have already mentioned, this is about the greatest benefactor of the University of Belgrade, who left all of his property to our university,*

сву своју имовину нашем универзитету, што је износило преко 50 милиона ондашњих динара.

Лука Ћеловић Требињац био је међу најбогатијим и најутицајнијим људима у Србији крајем 19. и почетком 20. века. Један је од оснивача Београдске задруге и њен председник до своје смрти. Иако је имао завршену само основну школу у Требињу, добро је разумео значај образовања за развој једног народа, што је и потврдио својим тестаментом остављајући сву своју покретну и непокретну имовину

amounting to over 50 million dinars at that time.

Luka Ćelović Trebinjac was one of the richest and most influential people in Serbia at the end of the 19th and the beginning of the 20th century. He was one of the founders of the Belgrade Cooperative and remained its president until his death. Although he had only completed primary school in Trebinje, he had a deep understanding of the importance of education for the development of the nation, which he confirmed by leaving all his movable and immovable property

Универзитету у Београду за научне потребе и циљеве Универзитета.

Нажалост, после Другог светског рата готово сва дарована имовина била је национализована, тако да данас Универзитет у Београду покушава да врати одузету имовину и обнови рад задужбина уз поштовање воље својих задужбинара.

Универзитет у Београду 1931. године наручује портрет Луке Ћеловића који је израдила Бета Вукановић и који је стајао у Свечаној сали Ректората до 1944. године, када му се губи траг. Захваљујући, пре свега др Марици Шупут, професору Филозофског факултета, портрету се ушло у траг када се појавио у једној београдског аукцијској кући. Због компликованих административних процедура, Универзитет није био у могућности да благовремено реагује и откупи портрет Луке Ћеловића. Како би спречили да портрет буде продат непознатом купцу, дванаесторо грађана, од којих су десет професори Универзитета у Београду, доноси одлуку да откупе портрет и да га поклоне Универзитету.

Повратак портрета Луке Ћеловића у Свечану салу Ректората омогућио је да се очува дужно поштовање према човеку који је свакако значајно задужио Универзитет у Београду.

to the University of Belgrade for scientific needs and achievements.

Unfortunately, after the Second World War almost all of the donated property was nationalised, and so today the University of Belgrade is trying to return the seized property and restore the work of the legacies in accordance with the wishes of their benefactors.

In 1931, the University of Belgrade commissioned a portrait of Luka Ćelović, which was done by Beta Vukanović and hung in the Ceremonial hall of the Rectorate until 1944, when all track was lost of its whereabouts. Thanks first of all to Dr Marica Šuput, a professor at the Faculty of Philosophy, who, on the trail of the painting, located it when it appeared at a Belgrade auction house. Due to complicated administrative procedures, the university was unable to respond in a timely manner and buy the portrait of Luka Ćelović. In order to prevent the portrait from being sold to an unknown customer, twelve people, ten of whom are professors at the University of Belgrade, decided to buy the portrait and donate it to the University.

By returning the portrait of Luka Ćelović to the Ceremonial hall of the Rectorate, due respect can once again be paid to the person who the University of Belgrade is truly indebted to.

//
Бета Вукановић, Портрет Луке Ћеловића
Требињца, 1931.

//
Beta Vukanović, Portrait of Luka Ćelović
Trebinjac, 1931

Повратак портрета Луке Ћеловића Требињца на Универзитет у Београду

Марица Шупут

Portrait of Luka Ćelović Trebinjac back at the University of Belgrade

Marica Šuput

Недавно се навршило осамдесет пет година од када је сликарка Бета Вукановић, по избору Комисије Одбора Задужбине Луке Ћеловића Требињца, окончала сликање његовог портрета, а председник Одбора, ректор Универзитета, Владимир Митровић обавестио Одбор да ће портрет бити постављен у Свечаној сали. У њој је био изложен до 1944. године, када су Немци, повлачећи се из Београда, запалили Капетан Мишино здање, седиште Београдског универзитета. У пожару су до последње књиге изгореле неке од његових факултетских и семинарских библиотеке. Уништена су, или била тешко оштећена небројена значајна дела његове драгоцене уметничке и културно-историјске ризнице. Многа су срећом и преживела, па су током послератних деценија, у великој, али не и пуној мери, прикупљена, заштићена, музеолошки обрађена, конзервирана или рестаурирана, проучавана и излагана на многим изложбама у земљи и свету.

Дуго се претпостављало да је и овај портрет Луке Ћеловића однео пламен последњег ратног разарања Капетан Мишиног здања, следећи тако судбину његовог првог портрета, толико страдао у Првом светском рату да га ни каснији покушај

It was only recently that the eighty-fifth anniversary was marked since the artist, Beta Vukanović, having been selected by the Committee Board of the Luka Ćelović Trebinjac Foundation, completed his portrait. The committee chairman, the rector of the University, Vladimir Mitrović, informed the board that the portrait would be hung in the Ceremonial hall. It remained there until 1944 when the Germans, retreating from Belgrade, set fire to Captain Miša's edifice, the seat of the University of Belgrade. In the fire, some of its faculty and seminar libraries were burnt down to the last book. Countless works of precious artistic and cultural-historical treasures were destroyed or severely damaged. Thankfully, a large number survived and so during the post-war years, many, but not all, were collected, put in safekeeping, museologically processed, preserved or restored, studied and exhibited at many exhibitions in both Serbia and around the world.

It has long been assumed that this portrait of Luka Ćelović was destroyed in the destruction of Captain Miša's edifice, following the fate of his first portrait, which was destroyed in the First World War so badly, that even later attempts

//
Дародавци портрета Луке Ћеловића Требињца

//
The donors of the portrait of Luka Ćelović Trebinjac

рестаурације, додуше нестручне, није могао спасти. Извесна спорадична сазнања и нешто мало оскудних података до којих се дошло током припремања изложбе *Добротвори Београдском универзитету*, организоване 2005. године поводом обележавања стоте годишњице од доношења првог Закона о Универзитету, указивали су на могућност да портрет пред којим се налазимо можда није био уништен и да ће

to restore it, admittedly unskilled, were unsuccessful. In 2005, during preparations for the exhibition entitled *The Benefactors of Belgrade University*, marking the hundredth anniversary of the adoption of the first university law, certain sporadic information and data was found, which pointed to the possibility that the portrait may not have been destroyed after all and would be found at some point. An

се у неком тренутку негде наћи. Уследио је договор троје историчара уметности, од којих двоје искусних музеалаца, Марице Шупут, Татјане Бошњак и Петра Петровића, да треба истрајно трагати за портретом. Скоро десет година после одржавања поменуте изложбе, слика се појавила на једној аукцији. Ректорат Универзитета био је обавештен да би је требало што пре откупити. На жалост, због компликованих административних процедура и Закона о јавним набавкама, Ректорат није могао благовремено то да учини.

Помисао да би Универзитет због тога поново могао остати без овог портрета, вероватно још наредних ко зна колико деценија, определила је дванаесторо угледних грађана, већином професора Београдског универзитета,¹ да га купе и дарују Универзитету, незаборављајући завештање Луке Ћеловића које треба све да нас подсећа, не само на корист коју су имали и имају студенти и професори, већ првенствено на алтруистичке вредности добротворења као важне подршке читавом друштву и његовом развоју.

Најзад, не могу да не кажем реч о томе зашто се Лука Ћеловић међу толиким заслужним донаторима, штедрим задужбинарима, не само Београдског универзитета, увек издваја као највећи. Рекла бих да

agreement was reached between three art historians, Marica Šuput, Tatjana Bošnjak and Petar Petrović, two of them experienced museologists that they should persistently look for the portrait. Almost ten years after the abovementioned exhibition was held, the painting appeared at an auction. The Rectorate of the University was informed that it should be purchased as soon as possible. Unfortunately, due to complicated administrative procedures and the law on public procurement, it was not done on time.

The thought that the University would once again be left without this portrait, for probably who knows how many decades to come, prompted twelve prominent citizens, mostly professors of the Belgrade University¹ to purchase it and donate it to the University, bearing in mind Luka Ćelović's legacy, which was supposed to remind us, not only of the past and present benefits to students and professors, but primarily of the altruistic values of charity, which greatly support all of society and its development.

Finally, I cannot finish without saying some words as to why Luka Ćelović always stands out as one of the most important among so many deserving donators and unselfish benefactors, and not only of the University

//

¹ Владимир Бумбаширевић, Бојан Бугарчић, Слободан Грубачић, Леон Којен, Александар Костић, Владимир С. Костић, Живан Лазовић, Љубомир Максимовић, Предраг Пешко, Дејан Б. Поповић, Гојко Суботић, Марица Шупут.

//

¹ Vladimir Bumbaširević, Bojan Bugarčić, Slobodan Grubačić, Leon Kojen, Aleksandar Kostić, Vladimir S. Kostić, Živan Lazović, Ljubomir Maksimović, Predrag Peško, Dejan B. Popović, Gojko Subotić, Marica Šuput.

//
Глумац Небојша Дугалић чита тестамент
Луке Ћеловића Требињца

//
Actor Nebojša Dugalić reading
Luka Ćelović Trebinjac's testament

//
Са свечаности на Универзитету у Београду

//
From the ceremony at the University of Belgrade

је то зато што је био јединствена личност. У њему су се, сасвим неочекивано, спојили најнижа образованост – готово самоукост – и визионарско схватање значаја образовања и науке за цивилизацијски напредак и благостање народа, са стицањем великих материјалних средстава усмераваних једино и искључиво на ширење и остваривање тих идеја.

Завештање Луке Ђеловића Требињца Београдском универзитету је визионарска порука уобличена у тестамент.

of Belgrade. In my opinion, it is because he was a unique individual. Being of the lowest education – he was almost self-taught – and at the same time, an unexpected visionary who understood the importance of education and science for the progression of civilization and the prosperity of people, as well as one who acquired large material resources, which were used solely and exclusively for the dissemination and realization of these ideas.

The legacy of Luka Ćelović Trebinjac to the University of Belgrade is a visionary message written in the form of a testament.

//

Задужбина Луке Ћеловића Требинјца, угао
Карађорђевог и Загребачког, данас Коче
Поповића, 1928-1932, арх. Богдан Несторовић

//

The legacy of Luka Ćelović Trebinjac at the corner of
Karađorđeva Street and Zagrebačka Street, today Koče
Popovića Street, 1928-1932, architect Bogdan Nestorović

Лука Ћеловић Требињац Највећи добротвор Универзитета у Београду

Мира Софронијевић

Luka Ćelović Trebinjac The greatest benefactor of the University of Belgrade

Mira Sofronijević

Лука Ћеловић Требињац, филантроп, патриота, поштовалац науке и љубитељ културе, рентијер, индустријалац, трговац, рођењем Херцеговац, а по опредељењу Београђанин, у време писања свог тестаментa свакако један од најбогатијих људи у тадашњој Краљевини, сву своју покретну и непокретну имовину завештао је Универзитету у Београду. Тиме је постао несумњиво највећи добротвор ове престижне високошколске установе која је у својој историји, и пре и након овог завештања, примила велики број легата, задужбина и поклона, од којих су многи специфични и важни, али који се по материјалној вредности и по заокружености давања свега створеног у једном богатом животу и изузетно успешној пословној каријери, не могу мерити са оним што је Лука Ћеловић даривао Универзитету у Београду.

Дошавши у Београд као сиромашни избеглица без формалног образовања, Лука Ћеловић је крајем деветнаестог века делио судбину многих својих земљака који су из родне Херцеговине одлазили у богатије и слободније крајеве, у Србију, Црну Гору и далеке прекоокеанске земље.

Luka Ćelović Trebinjac, a Herzegovinian by birth, but a citizen of Belgrade by choice, was a philanthropist, patriot, admirer of science, a lover of culture, landlord, industrialist and trader, and certainly one of the richest people in the then Kingdom of Serbia when he wrote his testament bequeathing all of his movable and immovable property to the University of Belgrade. He undoubtedly became the greatest benefactor of this prestigious higher education institution, which throughout its history, both before and after this bequest, received a large number of legacies, endowments and gifts, many of which are specific and important. However, in terms of material value and the comprehensiveness of the legacy, which included everything he created in his rich life and in his extremely successful business career, nothing can compare with the legacy that Luka Ćelović made to the University of Belgrade.

Arriving in Belgrade at the end of the nineteenth century as a poor refugee without a formal education, Luka Ćelović shared the fate of many of his countrymen who had left their native Herzegovina and had gone to richer and more liberal regions of Serbia, Montenegro, as well as faraway lands overseas.

Тестамент

Захваљан из све душе Богу и свима добрим пријатељима својим који ме савешном и усљужна помоћу да сачувам своје имање;

Благодаран Србији, која ме је примила као свога грађанина и у коју сам још као најмање године дошао из Требиња у Херцеговини, мога места рођења, и у којој сам целота века радио и живео;

убедан да Наука и Привредни Рад најјаче потпомажу правилин и ситан напредак свабота народа и да се пољованем млађих нараштаја у свобременој васколној научној образованости и припремаванем истих за привредни рад најбоље обезбеђује будућности на родна, и културна и политичка;

а желети да ми јасно докаже и о својој усредној заваљности Краљевини Србији, којој новој постојбини, и о своје величане поштовању Науке, које сам целота века жудан био, и којој је данас средишње и главна тачка за цело Српско Клоно Универзитет Краљевине Србије у Београду,

ја данас, при чистој свести и у потпуном здрављу, завештавам, на службу своје српске, све своје конкретне и неконкретне имање, које се бржезаменло на дан моје смрти, истоиме Универзитету, као једином и универзалном наследнику моме, с тим:

а) да то моје имање образује засебан фонд под именом: Задужбина Луке Ђеловића - Требињца, вео-

градског пароћца, и

б). да се само чисти приход овога фонда уло-
жи у потребе и циљеве Универзитета, а
основни капитал да се не сме ни у ком случају смањивати.

По и појом задужбинити да буде одбор, који
ће састављати: Ректор, ^{професори} доценти и професори свих
факултета.

Правила о руковању или фондом и о распо-
реду чистог прихода његовог сваке године на поједине
потребе и циљеве универзитетске да изради Унверзи-
тетски Савет. На правила могу се менати само сваке
десетне године.

А желим ми је: да ова правила, убу и ове
одредбе:

1). да се сваке године ујављује предрачуна по коме ће
се, у изједнакости, по колика сума од чистог прихода фон-
дова и на коју потребу или циљ овога факултета ујав-
љивати, или, ако је за известу потребу неопходна сума,
задржавати док се постигну не прикупи потребна сума;

2). да се овај одређени предрачуна ујављује само по
оцем образложењу предлога свакога факултета да му се за
одржање науке потребе и циљеве одреди предложена сума
из прихода овога фонда;

3). да свака катедра, научна збирка, институција,
лабораторија и сл. која би се отприлику овога фонда усвојено
била, као и зграда која би се за смештај главних збирка
или усвојенова отприлику чистог фонда саградила, мора
носити поје име;

4). да сви научни стилови, који би били погата-
ни отприлику овога фонда, као и сви резултати, који
би се постигли научним истраживањима отприлику
овога фонда, ако би се објављивали, морају бити обеле-
жени да су погатали, односно постигнуте помоћу
овога фонда;

5). да се, сваке године, растављује известна потрага за разрадом какве науке теме, ради утврђења утврђивања истинске науке. Тему ће изабирати одређивати сваки факултет за своје слушаоце;

6). да се свака сума, која би била предвиђена у годишњем предрачунању за какву одређену потрагу, а не би била утврђена, као и сваки преостатак од предвиђене утврђена, — уопш у основни капитални фонд ради увећања истота; и најпосле

7). да се сваке године објављује извештај о стању овога фонда.

Ако ја не бих још за живота свога исплатио неке издате легате, онда ће их одбор одмах после моје смрти исплатити из истота прихода фондова.

А легате које завештавам јесу:

1). моје браћу, Риста Келовићу, у Требињу, осамдесет кнада (80.000) динара;

2). мојој сестри, Мари, жет Моје Кари - Вуковића, у Рош, двадесет кнада (20.000) динара. Ако би моја сестра пре мене умрла, онда ће се овај легат исплатити њеној деци и њиховој и женој;

3). деци моје пожује сестре Луце, в. жет Петра Јавовића, у Требињу, двадесет кнада (20.000) динара;

4). фонд у српске основне школе у Требињу, тридесет кнада (30.000) динара;

5). фонд у основне школе у манастиру Дуби, десет кнада (10.000) динара;

6). фонд у српске основне школе у Баналуци, десет кнада (10.000) динара; и

7). фонд у српске основне школе у Бугином, десет кнада (10.000) динара.

Овај је извештај написан у три равнотежна примерка, од којих сваки за себе, без остатака, биди у рукопису. Један примерак издати се суду за историју

дела ради губана у суду, други те губани Редитор
Универзитета, а трећи те оставили под мана.

27. септембра 1911. год
у Београду

Лука Келовић
Писар

Да је г. Лука Келовић писар у
ову. Кога по иницијали судија лично позваје,
овај месетачки, по иницијали пред
по иницијали судија и писаром, у свему
васвој признао као своју последњу вољу,
као и да је овај примерак равногласан
оном примеру, који се код овог суда
на губану налази, - судија за неспорна
дела првог суда за град Београд и др.

Имакле је наредбена и потписана

№ 38.475.

27. септембра 1911. год
у Београду

Писар,
Мр. М. Марковић

Судија,
за неспорна дела,

Мрад. [Signature]

сп. [Signature]

Луку Ћеловића одликовали су интелигенција, марљивост и урођени дар за трговину. Био је вредан мајстор, успешан трговац, умешан индустријалац. Штедљив, марљив и умерен, личним особинама давао је пример другима како се успешно послује и скромно живи, а урођеним способностима и интуитивним знањима у организацији и управљању створио је пословну империју и изузетно лично богатство. Као велики партиота помагао је науку, образовање и културу јер је веровао да се само њиховим унапређењем може дугорочно и на најбољи начин помоћи свом народу.

Рођен је на дан Светог Луке, 31. октобра 1854. године, у селу Придворици код Требиња. О породици Ћеловић нема много података. Претпоставља се да вероватно потиче из Рисна или околине, на шта указују писани документи из 1689. године. У њима се помиње пет синова капетана Луке Ћеловића и њихово учешће у „Морејском рату“ на страни Млетачке републике.

О првим годинама живота у Придворици Лука никада није причао, а не постоје ни писана сведочанства из тог периода. Био је изузетно ћутљив, повучен и усамљен човек који је више волео да слуша него да сам прича, те тако о његовој породици нема много података.

Родитељи Луку врло рано шаљу у Босну да служи у трговини. Босна је тада била прва станица за све оне Херцеговце који су се отискивали у свет, а нису хтели да

Luka Ćelović was intelligent, diligent and had an innate gift for trading. He was a hardworking artisan, a successful trader and an adept industrialist. Thrifty, meticulous and moderate, such personal characteristics were an example to others of how to work successfully and lead a modest life, and with his innate abilities and intuitive knowledge of organization and management, he created a business empire and extraordinary personal wealth. As a great patriot, he contributed to science, education and culture because he believed that only by their development could one help one's own people in the long term and in the best possible way.

He was born on St. Luke's day on 31st October 1854, in the village of Pridvorica near Trebinje. There is not much information about the Ćelović family. It is assumed that the family came from Risan or nearby, as indicated by written documents dated 1689. They mention the five sons of Captain Luka Ćelović and their participation in the "Morean War" on the side of the Venetian Republic.

Luka never spoke about the first few years of his life in Pridvorica, and there are no written testimonies from that period. He was an extremely quiet, withdrawn and lonely person who loved to listen rather than talk, and so there is not much information about his family.

His parents sent him to Bosnia to work as a trader when he was very young. At that time, Bosnia was the first choice for all Herzegovinians who wanted to go abroad

крену преко мора. Лука ће у Бања Луци остати као шегрт у трговачкој радњи очевог пријатеља Јована Пишталића све до 1871. године. Касније прелази у Брчко код стрица Јована Ћеловића, где ради као шегрт у његовој трговачкој магази. Није познато да ли се и када школовао. Ако је и учио, то је могла да буде само основна школа и то највише један до два разреда. Тако се у Брчком завршило сво учење и евентуално школовање Луке Ћеловића.

У Београд долази 1872. године као осамнаестогодишњак, и то без игде ичега. За помоћ се обраћа архимандриту Нићифору Дучићу, који је такође родом из Херцеговине. Нићифор Дучић је Луку сместио као шегрта у галантеријску радњу Петра Радосављевића и Мите Игњатовића.

Иако је још као дете отишао од куће, никада није прекидао везе са родним крајем. Будно је пратио сва тамошња догађања. Када је у лето 1875. године избио Босанско-херцеговачки устанак, познатији под именом „Невесињска пушка“, Лука напушта трговину и одлази у Херцеговину као добровољац, где се, према сопственом казивању, укључио у одред пуковника Ђоке Влајковића.

Као добровољац учествовао је у оба српско-турска рата (1876–1878). Када се рат завршио, Лука је, као већ зрео човек, у јесен 1878, започео самостално да се бави трговином у Београду. У првим трговачким корацима помоћ су му несебично пружили земљаци, чувени београдски трговци Паранос и Крсмановић.

but who did not want to go overseas. Luka stayed in Banja Luka until 1871 as an apprentice in the trading shop of his father's friend, Jovan Pištalić. Later he went to Brčko to work for his uncle, Jovan Čelović, as an apprentice in his trading warehouse. It is not known if and when he gained an education. If he did so, it could have only been primary school, and at the most, one to two grades. And so, Luka Čelović finished his whole education and training in Brčko.

He came to Belgrade in 1872 when he was 18 years old, with nothing to his name. He asked the archimandrite, Nićifor Dučić, who was also a native of Herzegovina, for help. Dučić found Luka a job as an apprentice in the haberdashery shop of Petar Radosavljević and Mita Ignjatović.

Although he left home as a child, he never broke his ties with his birth place, vigilantly following all the events there. When the Bosnian-Herzegovinian uprising, more commonly known as the “The Gun of Nevesinje”, broke out in the summer of 1875, Luka left his job and went to Herzegovina as a volunteer, where, according to his own words, he joined the detachment of Colonel Djoka Vlajković.

As a volunteer he participated in both Serbian-Turkish wars (1876–1878). When the war ended, Luka, already a mature man, began to work as an independent trader in Belgrade in the autumn of 1878. His fellow Herzegovinians, the famous Belgrade merchants, Paranos and Krsmanović, unselfishly helped him to stand on his own two feet.

//
Породична кућа Луке
Ћеловића Требињца,
Краљевића Марка 1,
1903, инж. Милош
Савчић

//
The family home of Luka
Ćelović Trebinjac at 1
Kraljevića Marka Street,
1903, engineer Miloš
Savčić

Без искуства и школског образовања, Лука својом природном бистрином и упорношћу врло брзо постиже успехе. Године 1882, Лука Ћеловић, већ угледан трговац, учествује у оснивању Београдске задруге. Основана као Завод за удеонице, Задруга је почела веома скромно. Министар финансија Краљевине Србије потврдио је *Правила о раду Београдске задруге* 1. јуна исте године, па је на основу тога она отпочела са радом. Многи проблеми нису обесхрабрили осниваче и чланове да опстану и истрају у раду. Резултати нису изостали. Међу првим улагачима био је Лука Ћеловић, а од 1883. биран је за члана Управног одбора, да би од 1887. године, све до смрти био њен председник. За ту функцију није примао хонорар, већ га је улагао на штедну књижицу код Државне хипотекарне банке. Осим тога, Указом Њ. В. Краља Петра I, Лука Ћеловић је постављен, 7. фебруара 1912. године, за члана Задужбинског савета при Министарству просвете. Члан тог савета остаје све до смрти.

Поред многих друштвених, хуманитарних, трговачких и патриотских активности Луке Ћеловића, не сме се заборавити његов допринос уређењу Београда. Несумњива је његова заслуга што је део Савамале тада уређиван по узору на велике европске градове. У запуштеној и плавној Савамали, 1903. године најпре подиже своју породичну кућу у улици Краљевића Марка бр. 1. За њену изградњу ангажована је Инжењерско-техничка канцеларија Милоша Савчића. Након тога Лука Ћеловић учествује у изградњи палате Београдске задруге и

Without experience and a school education, Luka, with his innate intelligence and perseverance, quickly achieved success. In 1882, Ćelović, already a respected trader, participated in the establishment of the Belgrade Cooperative. Founded as the Bonds Bureau, the co-op began very modestly. On 1st June of the same year, the Minister of Finance of the Kingdom of Serbia confirmed the *Rules of Procedure of the Belgrade Cooperative*, and on this basis, it started working. The many problems encountered did not discourage the founders and members, and they persisted in their work to survive. They did not fail. Luka Ćelović was among the first investors, and in 1883 he was elected a member of the Board of Directors, and from 1887 until his death he was its president. He did not accept a fee for this function, but instead deposited the money into a savings account at the State Mortgage Bank. In addition, on 7th February 1912, by the command of HRH King Petar I, Luka Ćelović was appointed a member of the Endowment Council at the Ministry of Education. He remained a member of the council until his death.

In addition to his many social, humanitarian, commercial and patriotic activities, Luka Ćelović must not be forgotten for his contribution to the planning of Belgrade. It is without doubt to his credit that part of Savamala was modelled on large European cities. In 1903, in the abandoned and flooded Savamala, he first built his family home at no. 1 Kraljevića Marka Street, engaging the Engineering and Technical Office of Miloš Savčić. After that Luka Ćelović participated

велелепног здања хотела „Бристол“, као и зграде Берзе. Уз велико лично залагање добио је од Београдске општине дозволу да на свом имању, у данашњој Карађорђевој улици наспрам Железничке станице, подигне парк по угледу на европске паркове. Споменик победе у облику великог крста од црвеног мрамора, првобитно подигнут на Малој пијаци, био је пренет у тај парк приликом његовог уређења. То је један од првих споменика незнатом јунаку из времена бомбардовања вароши, подигнут у јесен 1862. године.

Почетком 20. века српска великошколска омладина била је не само „узданица народа“ него и врло утицајан и незаобилазан фактор који учествује у политичком и националном животу. У то време, Лука Ћеловић остварује тешње контакте са великошколском омладином, а од 1905. године и са студентима Београдског универзитета. Чврсто је веровао да је наука основа будућег развоја наше нације. Зато већ 1911. године, у свом првом тестаменту, оставља сву своју имовину Београдском универзитету. Ово завештање тада је износило преко 50 милиона динара.

Већ по окончању Првог светског рата, Светосавска прослава на Универзитету подразумевала је и доделу награда Луке Ћеловића за најбоље темате, и то првих година само из техничких наука, а касније и из свих других области које се проучавају на Универзитету. О Светом Сави 1927. године Лука Ћеловић оснива „Фонд Луке Ћеловића Требињца“ у корист Академског певачког друштва „Обилић“.

in the construction of the Belgrade Cooperative mansion and the magnificent building, The Bristol Hotel, as well as the Stock Exchange building. With great personal effort, he received permission from the Municipality of Belgrade to build a park, modelled on European parks, on his grounds, in today's Karadjordjeva Street, opposite the railway station. The victory monument in the form of a large cross made from red marble, which was originally erected in the Small Market, was moved to the park during its construction. Erected in the autumn of 1862, it is one of the first monuments dedicated to an unknown hero dated from the period when the town was bombed.

At the beginning of the 20th century, the secondary school youth of Serbia were not only the “hope of the people”, but also a very influential and indispensable social group that participated in political and national events. At the time, Ćelović was in close contact with the secondary school pupils, and from 1905 with the students of Belgrade University. He firmly believed that science was the basis for the future development of the Serbian nation. Consequently, in his first testament dated 1911, he left all of his property to Belgrade University. This bequest was then worth more than 50 million dinars.

Already after the end of the First World War, the St. Sava celebration at the University also included the Luka Ćelović award for the best theses, in the first few years only in technical sciences, and later in all other fields studied at the University. On

Сведочанства о задужбинарској делатности Луке Ћеловића налазимо у дневној штампи. Лист „Време“ од 28. јануара 1920. доноси:

Јучерашња свечаност на Београдском Универзитету – Поред осталих саопштења г. Павле Поповић, ректор Универзитета, саопштио је – тј. прочитао Завештање г. Луке Ћеловића – Требињца, трговца београдског, у коме он наглашава да је целог свог живота жудео за науком и да је вољан под крај живота, све своје имање завештати Београдском Универзитету. Г. Лука Ћеловић приложиће у свој Фонд Универзитету око 50 милиона динара. Овог пута он је одмах дао у обвезницама ратне штете на руковање Универзитету 1 (један) милион динара уз спроводно писмо. После аплауза и овација, Певачко друштво „Обилић“ запевало је Мокрањчеве руковети.

У „Правди“ од 28. јануара 1928. године објављен је текст под насловом „Прослава Св. Саве на Универзитету – Г. Лука Ћеловић – „Обилићу“:

Познати просветни добротвор г. Лука Ћеловић упутио је следеће писмо ректору Универзитета г. М. Митровићу:

Господине Ректоре:

Част ми је саопштити Вам да сам одлучио да оснујем задужбину у корист Академског Певачког Друштва „Обилић“. Ова ће задужбина носити име Задужбина Луке Ћеловића-Требињца у корист Академског певачког друштва „Обилић“.

St. Sava's day in 1927, he founded "The Luka Ćelović Trebinjac Foundation" for the benefit of the Academic Choral Society "Obilić".

The testimonies regarding the endowment activities of Luka Ćelović can be found in the daily newspaper "Vreme", dated 28th January 1920:

Yesterday's ceremony at the University of Belgrade – In addition to other announcements, Pavle Popović, rector of the University read the testament of Mr. Luka Ćelović – Trebinjac, a Belgrade trader, in which he emphasizes that during his entire life he has hungered for science and at the end of his life he wishes to donate his property to Belgrade University. Mr. Luka Ćelović will contribute about 50 million dinars to his foundation. On this occasion, together with the letter of establishment, he immediately donated war damage bonds worth 1 (one) million dinars. After the applause and ovations, the choral society "Obilić" sang Mokranjac' Garlands.

In "Pravda", dated 28th January 1928, a text entitled "A Celebration of St. Sava at the University – Mr. Luka Ćelović – to 'Obilić'":

The famous educational benefactor, Mr. Luka Ćelović sent the following letter to the rector of the University, Mr. M. Mitrović:

Mr. Rector:

I am honoured to announce to you that I have decided to establish a foundation for the benefit of the Academic Choral Society

У ту сврху шаљем Вам као свој први прилог 100.000 (сто хиљада) динара у обвезницама државног зајма 7%, с молбом да овим фондом рукује Универзитетска Управа, а да чист приход ужива Друштво „Обилић“.

Као стари пријатељ Универзитета и његове омладине желим да овог пута одликујем једно од најстаријих и најбољих студентских удружења и да му помогнем колико могу у испуњавању његове велике мисије. Младост је – нека пева!

Али је песма „Обилића“ оно што му даје полета у његовим племенитим напорима и улива утеху у часовима беде и страдања. „Обилић“ је пронео лепу српску песму широм целе наше земље од Београда до Кајмакчалана, до Загреба и Љубљане, кроз све словенске земље; он је представљао нас и на страни, нашу уметност и културу – он је свуда служио на част омладини, Универзитету, Српству, целом нашем народу; он је тиме учинио једно велико културно и национално дело које ја високо ценим.

Нека би Бог дао да „Обилић“ врши исту службу просветну и националну и даље, дуго и дуго деценијама и вековима.

С одличним поштовањем
Лука Ћеловић – Требињцац.

“Obilić”. It will be called the Luka Ćelović – Trebinjac Foundation for the benefit of the Academic Choral Society “Obilić”.

For this purpose, I am sending you 100,000 (one hundred thousand) dinars in state bonds at 7% interest for my first contribution, requesting that the fund be managed by the University Board, and that the net income be given to the “Obilić” society.

As an old friend of the University and its students, I would like to honour one of the oldest and best student associations, and to help it as much as I can to fulfil its great mission. The youth – let them sing!

But it is the songs of “Obilić” that give them the elan in their noble efforts and provide comfort in times of misery and suffering. “Obilić” has spread beautiful Serbian songs across our country, from Belgrade to Kajmakčalan, Zagreb to Ljubljana, to all Slavic countries; it also has represented us and our art and culture abroad – it has served the honour of our youth, the University, everything Serbian, all of our people; it has thus contributed greatly, both culturally and nationally, which I deeply respect.

May God let “Obilić” perform in the service of education and the whole nation for many decades and centuries to come.

Yours faithfully,
Luka Ćelović – Trebinjac.

„Време“ у скоро сваком свом броју из овог периода доноси по неку вест о добротворном раду Луке Ћеловића. Тако у броју од 28. јануара 1929. године налазимо текст под насловом „Нови поклони универзитету“:

Пошто је био поздрављен од целе сале (свих присутних) ректор г. Митровић прочитао је поред осталих писама и писмо г. Луке Ћеловића које је упутио ректору:

Мојој задужбини која је основана указом од 29. августа 1929. године у корист Академског Певачког Друштва „Обилић“ а којом рукује Универзитетска Управа, поред ранијих шаљем Вам данас у прилогу још 100.000 динара у обвезницама државног зајма од 1% и тиме увећавам своју задужбину. Нека се „Обилић“ развија и снажи и преко омладине која песму гаји нека оплемењује срце Србиново и док челичи вољу за све што је добро и узвишено.

Лука Ћеловић није помагао само омладину певачких друштава. У листу „Правда“ од 28. јануара 1928. године, у Службеном делу, стр. 153, Универзитетска управа је објавила: „И ове године поклонио је г. Лука Ћеловић, Техничком факултету 2.000 динара, с тим, да их употреби за своје циљеве“. Потом се у Личним вестима наводи да је Лука Ћеловић, трговац из Београда, одликован Орденом Светог Саве I степена (под бр. 9328/I од 27. јануара 1926. године).

During this period, in nearly every issue of “Vreme” there is some news about the charity work of Luka Ćelović. And in the issue dated 28th January 1929, there is a text entitled “New Gifts to the University”:

After being greeted by everyone in the hall (all present), the rector, Mr. Mitrović, read, in addition to other letters, a letter from Mr. Luka Ćelović addressed to the rector:

To my foundation, which was established by order on 29th August 1929 for the benefit of the Academic Choral Society “Obilić”, and is managed by the University Board, in addition to earlier donations, today I have added 100,000 dinars in state bonds at 1% interest, and in doing so I am increasing my fund. Let “Obilić” develop and grow, and through our youth, who are nurturing our music, enrich the hearts of Serbs, while strengthening our will for everything that is good and glorious.

Luka Ćelović did not only help the youth of choral societies. In the daily newspaper, “Pravda”, dated 28th January 1928, in the official part, page 153, the University Board announced: “This year, Mr. Luka Ćelović donated 2,000 dinars to the Technical Faculty, to use for their own goals”. Then, in the personal announcements it was cited that Luka Ćelović, a trader from Belgrade, was decorated with a grade I Order of St. Sava (under the no. 9328/I, on 27th January 1926).

У Београду је 15. августа 1929. године, у својој кући у улици Краљевића Марка број 1, умро Лука Ћеловић Требињац. Сахрану је на најсвечанији начин организовао Београдски универзитет, према тестаменту једини покојников наследник. На сахрани, поред многобројних говорника, у име Београдске општине, беседио је њен потпредседник Војислав Зађина.

После смрти Луке Ћеловића, пронађени су тестамент из 1911. године и Основно писмо о оснивању „Задужбине Луке Ћеловића Требињца – београдског трговца“, од 23. децембра 1925. године. Њу је указом од 30. марта 1926. године одобрио Краљ Александра I. Овим је Лука Ћеловић, постао један од највећих просветних добротвора и највећи задужбинар Универзитета у Београду.

У Основном писму Лука Ћеловић захваљује „Богу и свим добрим пријатељима који ми помогоше да стекнем своје имање у Србији која ме је примила за свог грађанина, уверен да наука и привредни рад уз неговање младог нараштаја најбоље обезбеђује културну и политичку будућност народа.“ Он даље наводи: „Само чист приход Задужбине може се користити, трошити и употребљавати за научне потребе и циљеве Универзитета, а основни капитал не сме ни у ком случају да се смањи.“

Према жељи оставиоца, предвиђено је било да Задужбином руководи Одбор кога чине ректор, који је уједно и председник Одбора, проректор, декани и

In Belgrade on 15th August 1929, Luka Ćelović Trebinjac died in his house at no. 1 Kraljevića Marka Street. Belgrade University, which was the only inheritor of his will, organized the funeral in a most honourable way. At the funeral, in addition to the many speakers, on behalf of the Municipality of Belgrade, its vice-president, Vojislav Zadjina, made a speech.

After the death of Luka Ćelović, the testament from 1911, and the letter of establishment of the “Foundation of Luka Ćelović Trebinjac – a Belgrade trader”, dated 23rd December 1925, were found. The Foundation was approved by decree of King Aleksandar I, dated 30th March 1926. Consequently, Luka Ćelović became one of the greatest educational benefactors and the greatest benefactor of the University of Belgrade.

In the letter of establishment, Luka Ćelović thanked “God and all my good friends who helped me to acquire my property in Serbia, which accepted me as a citizen, and I am convinced that science and the economy, as well as the nurturing of young generations, best ensures the cultural and political future of the people”. He also states: “Only the net income of the Foundation can be used and spent for scientific purposes and goals of the University, and the principal capital should not in any way be reduced.”

According to the wishes of the testator, it was envisaged that the Foundation be managed by the Board, which was made up of the rector, who was a member and president of the Board at the same time, the vice

ОСНОВНО ПИСМО О ОСНИВАЊУ ЗАДУЖБИНЕ
ЛУКЕ ЂЕЛОВИЋА – ТРЕБИЊЦА, БЕОГРАДСКОГ ТРГОВЦА

Захвалан из све душе Боју и свима добрим пријатељима својим који ме савешћима и услугама помогоше да стичем своје имање;

благодаран Србији, која ме је примила као свога грађанина и у коју сам још као нејак о деце дошао из Требиња у Херцеговини, мога места рођења, и у којој сам цеога века радио и текао;

уверен да Наука и Привредни Рад најјаче постојомажу правилан и сталан најредак свакога народа и да се неовањем млађих нараштаја у сувременој васколикој научној образованој и припремањем истих за привредни рад најбоље обезбеђује будућност народна, и културна и пољопривредна;

а желећи да ти јасна доказа и о својој усредној захвалности Краљевини Србији, мојој новој остојбини, и о своме великом постовању Науке, које сам цеога века жудан био, и којој је данас средиште и главна творница за цело Српско Плем Универзитет Краљевине Србије у Београду, оснивам задужбину под именом

„ЗАДУЖБИНА ЛУКЕ ЂЕЛОВИЋА – ТРЕБИЊЦА,
БЕОГРАДСКОГ ТРГОВЦА“

којом ће руковати Одбор састављен од Ректора, Проректора, Декана и Продекана свих факултета Београдској Универзитету.

Овој задужбини одмах уступајам моје имање у Јаворској улици, по шпацији постојеној код Првостепеност Суда за град Београд 9. маја 1914. год. Н 19431, а остало моје имање прикључиће се овој задужбини после моје смрти.

23. децембра 1925. год.

Београд.

Л. Ђеловић, с.р.

//
Основно писмо Луке Ђеловића Требињаца о оснивању „Задужбине Луке Ђеловића - Требињаца, београдског трговца“

//
Luka Ćelović Trebinjac's letter concerning the establishment of the "Foundation of Luka Ćelović-Trebinjac, a Belgrade trader"

Mu

Александар I

по милости Божјој и воли народној
Краљ Срба, Хрвата и Словенаца

На предлог Вишег Министра Просвете, а по савету-
нању Државног Савета, и на основи чл.3. Закона о Задужбинама одобрамо да
се оснује Задужбина под именом:

"ЗАДУЖБИНА ЛУКЕ ЋЕЛОВИЋА-ТРЕБИЊЦА, БЕОГРАДСКОГ ТРГОВЦА", на
просветне циљеве, којом ће управљати Српски Универзитет у Београду.

Наш Министар Просвете нека изврши овај указ.

30 марта 1926. год.
Београд.

Министар Просвете,

//
Указ краља Александра I
Карађорђевића о оснивању
„Задужбине Луке Ћеловића
- Требињца, београдског
трговца“

//
The Decree of king
Aleksandar I Karađorđević
concerning the establishment
of the “Foundation of Luka
Čelović-Trebinjac, a Belgrade
trader”

продекани свих факултета Београдског универзитета. Лука Ћеловић је Задужбини одмах предао своје имање у Јаворској улици бр. 7 и 9, по тапији бр. 19431, а предвидео је да остало имање буде прикључено фонду Задужбине после његове смрти.

Правила о руковању Задужбином и о распоређивању чистог прихода израдио је Универзитетски савет Београдског универзитета. Она су се могла мењати само сваке десете године. Предвиђено је било да се на све Задужбинске зграде, на сву опрему, као и на научна достигнућа штампана из фондова Задужбине стави видна ознака „Задужбина Луке Ћеловића – Требињца“.

Непокретна имовина Задужбине обухватала је: плац са кућом у Јаворској бр. 7. и 9, двоспратну кућу у Краљевића Марка бр. 1, која има четири стана и четири дућана у партеру; палату на углу Карађорђевој бр. 65 и Загребачке бр. 1, данас Коче Поповића, која има 24 стана и шест дућана са пет теретних лифтова; четири палате дуж целе Загребачке улице, под бројевима 3, 5, 7 и 9, као и бр. 16 у Босанској улици, данас Гаврила Принципа. Ове зграде имају 31 стан и седам дућана са четири теретна лифта.

Палате су постале власништво Задужбине почетком 1930. године, која је од тада примала велике суме новца од издавања некретнина. Сав приход управник Задужбине је сваког месеца предавао Управи Београдског универзитета. Он је

rector, and deans and vice deans of all of the faculties of the University of Belgrade. Luka Ćelović immediately handed over his properties in Javorska Street, nos. 7 and 9, deed no. 19431, with the intention that his remaining properties would be added to the Foundation after his death.

The rules governing the management of the Foundation and the allocation of net income were made by the University Council of Belgrade University. They could only be changed every ten years. It was intended that a visible sign, “The Legacy of Luka Ćelović – Trebinjac”, be placed on all the endowment buildings, all equipment, as well as the scientific achievements published using funds from the Foundation.

The immovable property of the Foundation included: land with the houses at nos. 7 and 9 Javorska Street, a two-storey house at no. 1 Kraljevića Marka Street, which had four apartments as well as four shops on the ground floor; the mansion on the corner of Karadjordjeva Street no. 65 and Zagrebačka Street no. 1, today Koče Popovića, which had 24 apartments and six shops with five freight elevators; four mansions along the entire Zagrebačka Street, nos. 3, 5, 7 and 9, as well as no. 16 in Bosanska Street, today Gavrila Principa. These buildings have 31 apartments and seven shops with four freight elevators.

The mansions became the property of the Foundation at the beginning of 1930, and since then, large sums of money from renting the real estate has been earned. Every year the manager of the Foundation hand-

//
Задужбина Луке Ћеловића Требињца у Јаворској улици, данас Светозара Радића 7, 1931–1932, арх. Бранко Таназевић

//
The legacy of Luka Ćelović Trebinjac at Javorska Street, today 7 Svetozara Radića Street, 1931–1932, architect Branko Tanazević

1930. месечно износио просечно 260.000 ондашњих динара, што је у време тешке економске кризе била и те како значајна сума новца за Универзитет, ако се има у виду да је тада плата редовног професора, министра или генерала износила око 5.000 динара.

Вредност имовине коју је Лука Ћеловића завештао Универзитету у Београду процењена је на 13.500.000 динара. Кућа у Краљевића Марка бр. 1, у којој је Лука Ћеловић живео, процењена је на 1.200.000 динара. Хартије од вредности које се налазе код Београдске задруге достигле су вредност од 511.500 динара. У његовој каси нађена је штедна књижица на 1.077.128 динара, 60 акција Народне банке у вредности од 480.000 динара и друге драгоцености. Извршена је и процена целокупног намештаја који се налазио у кући, а који Лука готово уопште није користио. Све што је у кући пронађено и пописано припало је Универзитету, односно Задужбини. Попис је извршио шеф Оставинског одељења Београдске општине М. Благојевић у присуству ректора Ч. Митровића, декана Филозофског факултета П. Поповића, економа Универзитета М. Стојанчевића и секретара Универзитета В. Матића. Попису су присуствовали и рођаци Луке Ћеловића, синовац Манојло Ћеловић, сестрић Владо Вуковић и зет Михаило Поповић. После извршеног пописа ректор Универзитета Ч. Митровић изјавио је: „Како је за живота пок. Ћеловића утврђен постанак Задужбине у виду задужбинског поклона, а не наследном вољом, то молим Суд: да

ed over all the income to the Administration Board of Belgrade University. In 1930, the monthly sum amounted to an average of 260,000 dinars, which, during a time of severe economic crisis, was a significant sum of money for the University, given that the salary of a regular professor, minister or general was about 5,000 dinars at the time.

The value of property which Luka Ćelović bequeathed to the University of Belgrade was estimated at 13,500,000 dinars. The house at no. 1 Kraljevića Marka Street, where he lived, was estimated at 1,200,000 dinars. The bonds at the Belgrade Cooperative reached a value of 511,500 dinars. In his safe, a savings book with 1,077,128 dinars, 60 National Bank shares valued at 480,000 dinars and other valuables, were found. An assessment was made of the entire furniture that was in the house, which Luka almost did not use at all. Everything that was found and recorded in the house became the property of the University, i.e. the Foundation. An inventory was carried out by the head of the Probate Department of the Municipality of Belgrade, M. Blagojević, in the presence of the rector, Č. Mitrović, the dean of the Faculty of Philosophy, P. Popović, the accountant of the University, M. Stojančević, and the University secretary, V. Matić. The inventory was attended by Luka Ćelović's cousins, Manojlo Ćelović and Vlado Vuković and brother-in-law, Mihailo Popović. After the inventory, the rector of the University, Č. Mitrović said: "As it was established during the lifetime of the late Ćelović, the legacy is in the form of an endowment gift, and not an inheritance. I ask the court to confirm these facts and transfer all the

//
Задужбина Луке Ћеловића
Требињца, угао Гаврила
Принципа и Загребачке,
данас Коче Поповића,
1928-1932, арх. Богдан
Несторовић

//
The legacy of Luka Ćelović
Trebinjac at the corner of
Gavrila Principa Street and
Zagrebačka Street, today
Koče Popovića Street,
1928-1932, architect Bogdan
Nestorović

ова факта утврди и преда сву имовину на чување и руковање Одбору назначеном у Основном писму.“ На основу овога шеф Оставинског одељења М. Благојевић упућује Акт о попису Варошком суду, старатељском судији, који је донео одлуку о предаји целокупне заоставштине Универзитетском одбору Задужбине.

О раду Задужбине подношен је сваке године Извештај који је био доступан јавности. Из делимично сачуваних извештаја сазнаје се да су потпором „Задужбине Луке Ћеловића – Требињца, трговца из Београда“ штампане многе научне студије наших уважених научника. Наставни кадар Београдског универзитета користио је стипендије Задужбине за многобројне међународне сусрете, симпозијуме и конгресе, као и за вишемесечни рад у архивама и библиотекама најпознатијих светских универзитетских центара. Осим редовних активности, Задужбина је спроводила и многе ванредне које су имале изузетно позитиван утицај на научни и образовни рад Универзитета у Београду.

У Правилима о руковању средствима Задужбине, у члану 4, наведено је шта ће се сматрати научним радом, тј. потребом Универзитета: „...ту ће спадати: разрађивање научних питања у виду писмених састава, научне екскурзије, испитивања у лабораторијама, истраживање у библиотекама, архивама, на терену и научним центрима, штампање научних и стручних радова, уџбеника и часописа, као и све што испуњава циљеве и потре-

property for safekeeping and management to the board mentioned in the letter of establishment.” Based on this, the head of the Probate Department, M. Blagojević, referred the act of inventory to the probate judge at the Town Court, who made the decision to hand over the entire legacy to the University Board of the Foundation.

Concerning the work of the Foundation, an annual report was made available to the public. From the partially preserved reports, it has been learned that many of the scientific studies of our distinguished scientists have been published with the support of “The Foundation of Luka Ćelović – Trebinjac, a trader from Belgrade”. The teaching staff of Belgrade University used scholarship funding from the Foundation for numerous international meetings, symposiums and congresses, as well as for many months of work in the archives and libraries of the world's most famous university centres. In addition to regular activities, the Foundation has also organised many ad hoc events that have had a very positive impact on the scientific and educational work of the University of Belgrade.

In the regulations for handling the funds of the Foundation, article 4 states what is considered to be scientific work, i.e. necessary to the University: “... this will include: the elaboration of scientific questions in written form, scientific excursions, laboratory tests, research in libraries, archives, on the ground and in scientific centres, the publication of scholarly works, textbooks and magazines, as well as everything necessary

бе Универзитета према оцени Универзитетског савета“.

По решењу Задужбинског одбора, почетком 1930. године, цела приватна библиотека Луке Ћеловића са три његова ормана и две кинеске вазе, предата је Универзитетској библиотеци у Београду. Библиотека Луке Ћеловића има 580 инвентарских бројева са преко 1.100 књига. Поред оних на француском и немачком језику најбројнија су дела домаћих писаца, затим свеске разноврсних правила, статута, споменица и извештаја који садрже и статистичке податке многих државних и приватних предузећа, банака, акционарских, хуманитарних и патриотских друштава. У њеном саставу се налази и око 80 књига штампаних у Француској и Швајцарској за време Првог светског рата. Сваке године Задужбина је донирала Универзитетској библиотеци извесну суму новца за куповину нових књига и периодике, као и за откуп посебних издања.

Током 1931. године обележене су пригодним натписом све куће Луке Ћеловића које су ушле у састав Задужбине.

Према извештају Задужбинског одбора за 1934. годину издата је новчана помоћ за сређивање и проучавање велике и вредне збирке у Геолошком институту Универзитета. Из прихода Задужбине одређено је да се награди, сем редовне Светосавске награде, са по 1.000 динара, по један студент сваког факултета који је од једне до друге прославе најуспешније поло-

to fulfil the achievements and needs of the University according to the assessment of the University Council.”

In accordance with the decision of the Endowment Committee, at the beginning of 1930, the entire private library of Luka Ćelović, three cabinets and two Chinese vases, were handed over to the University Library in Belgrade. His library contained 580 inventory numbers with over 1,100 books. In addition to those in French and German, the most numerous were domestic writers, then notebooks of various rules, statutes, notes and reports containing statistical data of many state and private companies, banks, shareholders' and patriotic associations, as well as charitable organisations. It also contained about 80 books printed in France and Switzerland during the First World War. Each year, the Foundation donated a certain amount of money to the University Library for the purchase of new books and periodicals, as well as for the purchase of special issues.

During 1931, all of Luka Ćelović's houses which were part of the legacy, were marked with a suitable inscription.

According to the report of the Endowment Committee, dated 1934, money was provided for the arrangement and research of a large and valuable collection at the university's Geological Institute. From the income of the Foundation, it was decided to reward, apart from the traditional St. Sava prize, one student from each faculty, who had graduated with the highest marks between two

//
Задужбина Луке Ћеловића Требињца, Загребачка
3–9, данас Коче Поповића, 1928–1932, арх. Богдан
Несторовић

жио дипломски испит. Минеролошком петрографском заводу додељена је сума од 10.000 динара за набавку специјалног микроскопа за рад у лабораторији, а Зоотехничком институту Пољопривредно-шумарског факултета 4.000 динара за набавку фотокамере за фотомикроскопска снимања. Исте године издвојено је 40.000 динара као помоћ Универзитетској библиотеци за претплату на листове и часописе. За издавачку делатност Универзитета у Београду издвојена су средства у износу од 268.050 динара.

//
The legacy of Luka Ćelović Trebinjac, Zagrebačka
Street 3–9, today Koče Popovića Street, 1928–1932,
architect Bogdan Nestorović

St. Sava's Day celebrations with 1,000 dinars. The Mineralogical Petrographic Institute was allocated the sum of 10,000 dinars for the purchase of a special microscope for laboratory work, and the Zootechnical Institute of the Faculty of Agriculture and Forestry, 4,000 dinars for the purchase of a camera for photo-microscopic recordings. In the same year, 40,000 dinars was allocated as aid to the University Library for publications and magazines. The sum of 268,050 dinars was assigned to Belgrade University for publishing purposes.

//
Задужбина Миливоја Јовановића и Луке
Ћеловића, угао Андрићевог венца и Кнеза
Милоша, 1938–1939, арх. Григорије Самојлов

//
The legacy of Milivoje Jovanović and Luka Ćelović
at the corner of Andrićev venac and Kneza Miloša
Street, 1938–1939, architect Grigorije Samojlov

Из извештаја Задужбинског одбора за 1940. годину издвајамо да је на углу улица Краља Фердинанда и Крунска бр. 4, данас угао Кнеза Милоша и Андрићевог венца, завршена задужбинска зграда Луке Ћеловића и Миливоја Јовановића, према пројекту Григорија Самојлова. Изградња је завршена свесрдним старањем и заузимањем ректора Београдског универзитета, Петра Мицића.

На основу одлуке Универзитетског сената, а у сагласности са завештањем Луке Ћеловића, основан је почетком школске 1939/40. године самосталан фонд за издавање универзитетских уџбеника и оригиналних научних дела. Задужбина је и до тада материјално помагала писце и научне раднике да своје радове заврше или да штампају уџбенике. Многи научни радови који су написани захваљујући средствима Задужбине објављени су у различитим часописима или као део издања других издавача, а у предговорима уџбеника наведено је да је рад помогнут средствима Задужбине.

По оснивању Фонда формиран су Управни и Уређивачки одбор, а израђени су и Правилник и Пословник о раду. Током 1940/41. године штампано је првих једанаест уџбеника, а започета је штампа још два. Ратне прилике успориле су даљи рад Фонда, а главни проблем је био недостатак хартије. Уџбеници чије штампање је финансирао Фонд продавали су се студентима по цени која је покривала само трошкове штампе. Била је могућа и куповина на отплату, али су у слободној

As stated in the report of the Endowment Committee, dated 1940, at the corner of Kralj Ferdinand and no. 4 Krunska St., today the corner of Knez Miloš St. and Andrićev venac, the endowment building of Luka Ćelović and Milivoje Jovanović was reconstructed in accordance with the plans by Grigorije Samojlov. The building was completed with the genuine care and efforts of the rector of Belgrade University, Petar Micić.

Based on the decision of the University Senate, and in accordance with the testament of Luka Ćelović, at the beginning of the school year 1939/40, an autonomous fund was set up for the publication of university textbooks and original scientific papers. Up until then, the Foundation had provided aid for writers and scientists to complete their papers or publish textbooks. Many scholarly works were written thanks to funds from the Foundation and published in various journals or as part of other publications. In the preface of the textbooks it was stated that the work was aided by resources from the Foundation.

After the establishment of the Fund, the Administrative and Managing Board was formed, and the rules and regulations of procedure were drafted. During 1940/41, the first eleven textbooks were printed, and two more were ready for press. The war slowed down the work of the Fund, with the main problem being the lack of paper. The publication of textbooks financed by the Fund were sold to students at a price that covered the cost of printing only. It was also possible to buy on credit, but the books

продаји уџбеници били нешто скупљи. Неповољне прилике за школски рад, настале већ крајем прве године постојања Фонда, услед ратних дејстава, нису дозволиле да се искаже његов прави потенцијал за развој Универзитета. Према извештају од 31. децембра 1941. године, Фонд је из Задужбине добио на име доплате – обртног капитала 1.050.000 динара, од чега је за штампање готових и за припремне радове нових уџбеника издато 670.784,60 динара. По правилнику Фонд се дотирао из задужбинских средстава, док његов обртни капитал не би достигао суму од 2.000.000 динара.

Све активности Задужбине Луке Ћеловића готово је немогуће набројати, али је важно нагласити да се рад Задужбине до избијања Другог светског рата одвијао у складу са Оставинским писмом којим је Задужбина основана. Кроз све те године њена имовина се стално увећавала. Након завршетка Другог светског рата зграде у Загребачкој улици претворене су у Студентски дом „Милован Ћилас“, који касније добија назив „14. децембар“.

О постојању „Задужбине Луке Ћеловића – Требињца“ чуло се нешто више после рата још само једном приликом, али не кроз извештаје о раду и научним достигнућима Универзитета, већ посредством београдске штампе. Наиме, током 1969. године почели су преговори са предузећем „Металсервис“ о куповини обе палате, које су биле власништво Универзитета у Београду, под изговором да су неподесне за студентски дом. И поред

were somewhat more expensive on the open market. The Fund was unable to reach its full potential for the benefit of the University due to the adverse conditions of war that occurred at the end of the first year of its existence, and circumstances were not conducive for school activities. According to a report dated 31st December 1941, a grant from the Foundation – revolving capital to the value of 1,050,000 dinars, was allocated to the Fund, out of which 670,784.60 dinars were issued for the publication of textbooks and the preparation of new ones. According to the rules and regulations, the amount was deducted from the Foundation's resources, as long as the revolving capital did not reach the sum of 2,000,000 dinars.

It is almost impossible to list all the activities of the Luka Ćelović Foundation, but it is important to emphasize that the work of the Foundation, up until the outbreak of the Second World War, was in accordance with the letter of probate, on which the Foundation was established. During all those years, its assets were constantly on the increase. After the end of the Second World War, the buildings on Zagrebačka Street were turned into the Student Dormitory “Milovan Djilas”, which was later called “14th December”.

Regarding the existence of The Luka Ćelović – Trebinjac Foundation, it was mentioned only once after the war, but not in reports on the work and scientific achievements of the University, but in the Belgrade press. Namely, in 1969, negotiations began with the company “Metalservis” on the purchase of both mansions, which were owned by the

//
Задужбина Миливоја Јовановића и Луке
Ћеловића, портрети задужбинара на порталу

//
The legacy of Milivoje Jovanović and Luka Ćelović,
the benefactors profiles on the portal

општег противљења тадашњег јавног мњења, Универзитет у Београду је заменио ове непокретности за станове професора Универзитета. На овај догађај београдски факултети тада нису реаговали. Ипак, Лука Ћеловић Требињац није заборављен, а успомена на њега и његово име и данас живи на Универзитету у Београду.

University of Belgrade, on the pretext that they were unfit for student accommodation. Despite the general opposition of the then public, the University of Belgrade replaced these properties for apartments for professors of the University. The Belgrade faculties did not react to this development. Nevertheless, Luka Ćelović Trebinjac has not been forgotten, and his memory and name still live on at the University of Belgrade.

//
Урош Предић, Портрет Јоце Вујића, 1926,
власништво породице Вујић

//
Uroš Predić, Portrait of Joca Vujić, 1926, in the
possession of the Vujić family

Збирка Јоце Вујића* | The Joca Vujić Collection*

Лепосава Шелмић | Leposava Šelmić

Велики поседник, економ, народни посланик и јавни радник Јован Вујић је као страствени књигољубац и узорни сакупљач историјских и уметничких старина био свакако најзначајнији колекционар код Срба крајем XIX века. За своје пожртвовано и одано родољубље и вишеструки допринос националном и културном напретку Срба у Војводини, као и за свој рационалан и добро организован рад у вођењу породичне економије, обделавање земље, развој сточарства, подизање и уређење салаша, воћњака итд., чиме се иначе бавио као својом примарном професијом, Вујић је за живота примио низ државних одликовања (Споменица Балканских ратова, Одличје Црвеног крста, ордени Светог Саве IV, III и II степена, Југословенске круне и Белог

Jovan Vujić, who was a great owner, economist, member of Parliament and socially engaged intellectual, as well as a passionate bookbinder and an exemplary collector of historical and artistic antiquities, was certainly the most important Serbian collector at the end of the 19th century. For his sacrifice, sincere patriotism, his numerous contributions to the national and cultural progress of Serbs in Vojvodina, as well as for his rational and well-organized management of the family estate, cultivation of the land, development of livestock, the establishment and arrangement of farms, orchards, etc., which was his primary profession, Vujić was awarded a number of state decorations during his lifetime (the Balkan War Medal, the Red Cross Medal, IV, III and II grades of the Or-

//

* Из студије Л. Шелмић *Збирка Јоце Вујића*, објављене у каталогу истоимене изложбе одржане у Народном музеју у Београду 1989. године, овде се презентују њени поједини делови. Избор је сачињен тако што је, из обимног ауторкиног рада посвећеног добротвору и свим његовим добротворствима, издвојено и повезано у краћи целовит текст оно што се односи на његову личност, на његов колекционарски рад, а посебно на Збирку уметничких дела коју је поклонио Универзитету у Београду.

//

* This paper presents selected parts from the study: L. Šelmić, *Collection of Joca Vujić*, published in the catalogue of the eponymous exhibition held at National Museum in Belgrade (1989). The selection was made by putting together into a short coherent text those parts from the authorities extensive work devoted to the benefactors activities, his personality, his work as a collector and especially to the collection of work of art which he donated to the University of Belgrade.

орла) и признања наших најугледнијих културних, просветних и научних институција.¹ Београдски универзитет, чији је био велики добротвор, одао му је признање на тај начин што је његов портрет, рад сликара Боривоја К. Раденковића, постављен 1933. године у свечаној сали Ректората, поред осталих портрета угледних добротвора.²

Рођен 1/13. јула 1863. године у Сенти, у породици чијих је угледних чланова било још у XVIII веку, Вујић је љубав према старим временима, историји и сми-

der of St. Sava, the orders of the Yugoslav crown and White Eagle) and the recognition of our most prestigious cultural, educational and scientific institutions.¹ The University of Belgrade, of which he was a great benefactor, paid tribute to him by hanging his portrait, the work of artist Borivoje K. Radenković, in the ceremonial hall of the rectorate, alongside portraits of other prominent benefactors.²

Born on 1st July 1863 (according to the Julian calendar) in Senta to a family with dis-

//

¹ М. Кнежевић, *Јоца Вујић*, Сента, Зборник прилога за историју града, Сента 1935, 126; *Исти, нав. дело*, 126. – Диплома Друштва за Српско народно позориште, израђена по нацрту Уроша Предића 1899, издана 17. јануара 1905. Јовану Вујићу, чува се у породици пок. Јоце Вујића у Сенти и носи инвентарску ознаку Музеја III 794; П. Малетин, *Почасни чланови Матице српске 1893–1983*, Рад Матице српске 20, Нови Сад 1983, 97; уп.: *Јоца Вујић*, Глас Матице српске, Год. I бр. 7, Нови Сад, 15. мај 1934, 10–11; *Изводи из записника седнице управе Историског друштва у Новом Саду* (двадесет пета седница, држана 2. јула 1931), Гласник Историског друштва у Новом Саду, књ. IV, св. 3, Сремски Карловци 1931, 507. – Диплома Историског друштва у Новом Саду, издана 12. маја 1931. Јоци Вујићу, чува се у породици пок. Јоце Вујића у Сенти; *Музејско друштво за Дунавску Бановину*, Гласник Историског друштва у Новом Саду, књ. VI, св. 3, Сремски Карловци 1933, 421.

² Писмо Уроша Џонића Јоци Вујићу од 5. априла 1933. чува се у породици пок. Јоце Вујића у Сенти. У писму се наводи следеће: „У ректорату већ постоји Ваш портрет. Израдио га је у боји, према фотографији Боривоје К. Раденковић, учитељ вештина Тех. факултета. У соби где је ваша библиотека, доћи ће, бар се надам, доцније, који други портрет...“

//

¹ М. Knežević, *Joca Vujić*. Senta, Zbornik priloga za istoriju grada Sente, 1935, 126; *Ibid*, 126 – Diploma of the Society of Serbian National Theatre, made according to the draft by Uroš Predić, 1899, presented on 17th January 1905 to Jovan Vujić, in the safekeeping of the family of the late Joca Vujić in Senta and bears the inventory mark III 794 of the Museum; P. Maletin, *Počasni članovi Matice srpske 1893–1983*, Rad Matice srpske 20, Novi Sad 1983, 97; cf.: *Joca Vujić*, Glas Matice srpske, Year I, no. 7, Novi Sad 15th May 1934, 10–11; *Excerpts from the meeting minutes of the managing board of the Historical Society of Novi Sad*, Glasnik Istorijskog društva u Novom Sadu, knj. IV, sv. 3, Sremski Karlovci 1931, 507 – Diploma of the Historical Society of Novi Sad, issued on 12th May 1931 to Joca Vujić, in the safekeeping of the late Joca Vujić's family in Senta; *The Museum Society of the Danube Region*, Glasnik Istorijskog društva u Novom Sadu, knj. VI, sv. 3, Sremski Karlovci 1933, 421.

² The letter of Uroš Džonić to Joca Vujić dated 5th April 1933, in the safekeeping of the late Joca Vujić's family in Senta. The letter states: “There is one portrait of you already in the Rectorate. It was copied from a photograph and painted in colour by Borivoje K. Radenković, a teacher of skills at the Technical Faculty. I hope that later we will be able to hang some other portrait in the room where your library is.”

сао за лепо, стекао од својих родитеља, посебно од оца Саве, адвоката, економика и трговца, а једно време и начелника Сенте, који му је поклањао посебну пажњу као најмлађем, шестом, детету, и који је у њега улио вредноћу, штедљивост, реално схватање, осећај дужности и коректност у односима са светом. Слушајући очева сећања о старој Сенти, која је бележио на хартију, Вујић је оставио у рукопису драгоцену сведочанство о животу у родној Сенти и другим војвођанским градовима, али и о својој породици и себи, као и о неким значајнијим историјским догађајима. Мањи одломци из овог рукописа касније су публиковани.³

У овом рукопису Вујић је изнео низ занимљивих појединости из свог живота, о детињству у Сенти, које је било доста „суморно“ јер му је мати умрла млада од туберкулозе 1870, а отац био стално узет својим пословима, о школовању у Сенти, Сегедину, Пожуну, Бечу и Мађаровару као и потоњој неоствареној жељи да студије заврши докторатом филозофије у Хајделбергу и оде на двогодишње усавршавање у Француску, Енглеску, па чак и у Америку. После завршене основне школе у Сенти и гимназије, коју је похађао у Сегедину и Пожуну, Вујић је ступио на Филозофски факултет у Бечу почетком октобра 1881. године. Његов

tinguished members of society, even in the 18th century, Vujić's love for the past, history and beauty was inherited from his parents, especially his father Sava, who was a lawyer, economist, trader, and at one time the commissioner of Senta, who was especially attentive to his youngest, sixth child, teaching him a sense of value, frugality, true understanding, as well as a sense of duty and fairness in relation to the world. Vujić recorded in writing his father's memories of old Senta, and this diary is a valuable testimonial to life in his native Senta and other towns of Vojvodina, as well as of his family and himself and other important historical events. Smaller extracts from his diary were later published.³

In this manuscript, Vujić mentioned a number of interesting details about his life, his childhood in Senta, which was quite “gloomy” because his mother died of tuberculosis in 1870 and his father was constantly busy with his work, his education in Senta, Szeged, Pozsony, Vienna and Magyarovar, as well as his unfulfilled desire to do his doctoral studies in philosophy in Heidelberg, and to go to France, England, and even America, for a further two years of specialisation. After finishing primary school in Senta and secondary school in Szeged and Pozsony, Vujić enrolled at the Faculty of Phi-

//

³ *Глас Матице српске*, Год. III, бр. 42, Нови Сад, 15. јануар 1936, 9–10; исто, бр. 43, 1. фебруар 1936, 17–19; *Сента*, Зборник прилога за историју града, Сента 1935, 134–136; *Глас Матице српске*, Год. III, бр. 44, 15. фебруар 1936, 25–26.

//

³ *Glas Matice srpske*, year III, no. 42, Novi Sad, 15. January 1936; *Ibid*, no. 43, 1st February 1936, 17–19; *Senta*, Zbornik priloga za istoriju grada, Senta 1935, 134–136; *Glas Matice srpske*, year. III, no. 44, 15th February 1936, 25–26.

биограф Урош Џонић наводи да је био један од најбољих ђака чувеног слависте Фрање Миклошића који га је нарочито заинтересовао за старословенску палеографију и старословенске старине. Међутим, због домаћих прилика и нежног здравља, Вујић је по лекарском савету напустио студије у Бечу, тако да се већ школске 1882-3. године уписао на Пољопривредну академију у Мађаровару (Алтенбург) на којој је дипломирао 1885. године. Здравствено опорављен и са добрим стручним знањем из пољопривреде и економије, Вујић се после дипломирања вратио у Сенту и преузео вођење имања од оца Саве.

У току студија доста је путовао по јужнословенским земљама, а тада је посетио први пут и Србију са жељом да се упозна са њеном прошлoшћу и да обиђе значајније српске манастире. Из његових дневничких бележака се сазнаје да је, путујући пешице и колима, посетио Жичу, Студеницу, Каленић, Манасију, Раваницу и друге манастире и знаменита места, а са Таковског грма, који је тада био оронuo и почео се распадати, понео је са собом један комад који је чувао до смрти као драгу успомену и реткост.⁴ Обишао је у младости и новоослобођене крајеве које је Србија добила после српско-турских ратова под кнезом Миланом, а посетио је и Црну Гору, Далмацију и

philosophy in Vienna in early October 1881. His biographer, Uroš Džonić, says that he was one of the best pupils of the famous Slavic scholar Franjo Miklošić, who influenced him to become particularly interested in ancient Slavic palaeography and ancient Slavic antiquities. However, due to personal circumstances and poor health, Vujić abandoned his studies in Vienna on medical advice, and already during the school year 1882-3, he enrolled at the Agricultural Academy in Magyarovar (Altenburg) where he graduated in 1885. He recovered well, and after graduating with a good knowledge of agriculture and economics, he returned to Senta and took over the management of his father's estate.

During his studies, he travelled a lot in the South Slavic countries, and it was then that he visited Serbia for the first time with the desire to get to know its past and to visit the more important Serbian monasteries. From his diary notes we learn that he travelled on foot and by car, visiting Žiča, Studenica, Kalenić, Manasija, Ravanica and other monasteries and famous places, and he took a piece of the Takovo oak bush, which was in decay, and which he kept until his death as a fond memento and rarity.⁴ In his youth, he visited newly liberated areas that Serbia was given after the Serbian-Turkish wars under Prince Mi-

//

⁴ У. Џонић, *Јоца Вујић* (читуља) Гласник историјског друштва у Новом Саду, књ. VII, св. 1-3, Сремски Карловци 1934, 420.

//

⁴ U. Džonić, *Joca Vujić* (obituary), Bulletin of the Historical Society in Novi Sad, Sremski Karlovci, 1934, 420.

Босну и Херцеговину, обузет надом да ће ускоро доћи час коначног ослобођења и уједињења свих Јужних Словена.⁵ Још од доба путовања по Србији, Вујић је почео да прикупља предмете који ће касније сачињавати део његовог домаћег музеја. Тада је, такође, открио у себи и наклоност према уметности, коју ће доцније развити обилазећи музеје у Будимпешти, Бечу, Венецији, Риму, Фиренци, Болоњи, Милану, Пизи, Дрездену, Берлину, Минхену, Паризу и Прагу. За време својих многих путовања, по већим европским градовима, увек је обилазио библиотеке, јавне колекције, велике књижаре, антикварнице и трговачке куће специјализоване за промет уметнинама. У новијој литератури о Јоци Вујићу је примећено да је он попут великих европских колекционара редовно примао каталоге са значајнијих аукција, што, између осталог, потврђују и печати разних антикваријата на старим гравирама и другим предметима из његове музејске збирке.⁶

Вујићев домаћи музеј, према казивању Уроша Џонића, није настао ни из какве пасије или сујете, него из чистог родољубља, што му, дакако, даје романтичарски карактер, а као време његовог рађања могу се узети године Вујићевог ђаковања у Пожуну, где је, по сопственом признању, почео да се занима за стари-

lan, as well as Montenegro, Dalmatia and Bosnia and Herzegovina, with the hope that the final liberation and unification of all South Slavs would soon come.⁵ During his travels in Serbia, Vujić began to collect items that would later form part of his home museum. At that time, he also discovered an affinity for art, which he would later develop by visiting museums in Budapest, Vienna, Venice, Rome, Florence, Bologna, Milan, Pisa, Dresden, Berlin, Munich, Paris and Prague. During his many trips to major European cities, he always visited libraries, public collections, large bookstores, antique shops and merchant houses specializing in the marketing of artwork. In recent literature on Vujić, it has been noted that he, like other major European collectors, regularly received catalogues from significant auction houses, which, among other things, confirms the seals on various antique engravings and other objects from his museum collection.⁶

According to Uroš Džonić, Vujić's home museum did not originate from any kind of passion or vanity, but from pure patriotism, which, of course, gives it a sense of romanticism, and the period of his student days in Pozsony can be considered the time of its establishment, because, according to Vujić himself, that

//

⁵ М. Кнежевић, *нав. дело*, 122.

⁶ В. Јовановић, *Судбина уметнина* (Збирке, сакупљачи и дародавци у Војводини), Нови Сад 1927, 157.

//

⁵ М. Кнежевић, *op. cit.*, 122.

⁶ V. Jovanović, *Sudbina umetnina* (collections, collectors and donors in Vojvodina), Novi Sad 1927, 157.

//
Део ентеријера Музеја Јоца Вујића у Сенти

//
A part of the interior of the Joca Vujić Museum in Senta

не, да купује старе књиге и новац, да се диви лепотама старих зграда и цркава. „Пожун је ударио жиг на мој будући живот“, бележи Јоца Вујић у својим непубликованим успоменама да би доцније у писму Матици српској од 18. новембра 1925. године, исповедно образложио ин-

was the time when he became interested in antiques, started buying books and coins, and appreciated the beauty of old buildings and churches. “Pozsony influenced my future life”, comments Vujić in his unpublished memoirs, and he later explained his success as a collector in

тенције свог сакупљачког успеха: „Радио сам без великих претензија из чисте љубави према мојој раси и нацији, сакупљао сам културне споменике наше прошлости једино из душевне потребе и с намером да тиме подстрекнем и млађи нараштај на љубав и интересовање према историји и култури српског народа. Нарочито сам пак обраћао пажњу на прошлост наше Војводине, доказујући тиме да ми Срби Војвођани можемо бити поносни на своју прошлост и на своје претке, који су поштено и савесно вршили своје дужности према себи, према породици и према народу своме и тиме положили чврст темељ данашњој нашој духовној и материјалној култури и нашем националном ослобођењу и уједињењу.“⁷

Љубав према српској историји Вујић је доказао на тај начин што је деценијама, скоро пола века, сакупљао српске старине, новац, оружје, књиге, архивалије и, нарочито, уметничке слике, а резултати његовог преданог рада приказани су први пут у широј јавности у *Летопису Матице српске* за 1914–1921. Износећи шта је све Вујић сакупио, писац чланка, млађи историчар Мита Костић је већ тада запазио као највреднију уметничку збирку у којој су заступљени радови старијих српских сликара и графичара, почевши од Христора Жефаровића, Захарије Орфелина, преко Теодора Илића Чешљара и Констан-

a private letter that he wrote to *Matica srpska* on 18th November 1925: “My intentions were genuine, I worked out of pure love for my race and nation, I have collected cultural monuments of our past solely because of my spiritual needs and with the intention of encouraging younger generations to love and take an interest in the history and culture of the Serbian people. I paid special attention to the past of our Vojvodina, proving that Serbs of Vojvodina can be proud of their past and ancestors, performing duties for their families and fellow citizens, both honestly and conscientiously, thus laying the foundations of today’s religious and material culture, as well as national liberation and unification.”⁷

Vujić showed his love for Serbian history by collecting Serbian antiques, money, weapons, books, archive material, and in particular, artistic paintings, for almost half a century, and the results of his devoted work were first presented to the general public in the *Chronicles of Matica srpska* from 1914 to 1921. With regard Vujić’s collections, the author of the article, the young historian, Mita Kostić, had already noticed that the most valuable was his art collection, which included the works of older Serbian painters and graphic artists, from Hristofor Žefarović, Zaharija Orfelin, Teodor Ilić Češljар and

//

⁷ Писмо Ј. Вујића Матици српској, Сента, 18. новембар 1925, Грађа за историју Библиотеке Матице српске, IV/1, 257.

//

⁷ J. Vujić’s letter to *Matica srpska*, Senta, 18th November 1925, *Gradja za istoriju Biblioteke Matice srpske*, IV/1, 257.

тина Данила до Стеве Тодоровића, Адама Стефановића и Ђорђа Крстића.⁸

Вујићеве збирке биле су сакупљане а потом и обрађиване на компетентан начин, о чему данас сведоче детаљно урађени каталози библиотечке, архивске, галеријске и остале музеалне грађе. Сви предмети у Вујићевом домаћем музеју били су прецизно пописани и уредно заведени у посебну свеску са насловом *Каталог Музеја Јоце Вујића*.⁹ У првом одељку, са насловом *I. Галерија слика*, инвентарисано је 375 предмета. Увидом у овај уредно вођени Каталог са укупно 1405 инвентарских јединица потврђује се мишљење Вељка Петровића да је Вујић био највећи колекционар у нашој средини, те да је његов сабирачки рад био на највишем музеолошком нивоу у модерном смислу тог појма.¹⁰

Према казивању Уроша Џонића, сликарство је било највећа Вујићева симпатија. Читајући књиге о уметности, посећујући музеје и галерије, Вујић је већ у раној младости желео да свој дом украси сли-

//

⁸ М. Костић, *Збирка (Јоце Вујића у Сенти) књига и старина о Војводини*, *Летопис Матице српске*, Нови Сад, 1914–21, књ. 300, 149–150.

⁹ *Каталог Архива Јоце Вујића у Сенти и Каталог Музеја Јоце Вујића у Сенти* чувају се у породици пок. Јоце Вујића у Сенти. Уп.: В. Јовановић, *нав. дело*, 158.

¹⁰ В. Петровић, *Вујић Јован, сакупљач историјских старина, велики поседник-економ, народни посланик*, *Енциклопедија СХС*, књ. I, Загреб 1927, 432.

Konstantin Danil, to Steva Todorović, Adam Stefanović and Djordje Krstić.⁸

Vujić's collections were collected and then processed in a competent way, as evidenced by today's detailed catalogues of the library, archives, gallery and other museum materials. All items in Vujić's home museum were precisely listed and properly recorded in a special booklet entitled *The Joca Vujić Museum Catalogue*.⁹ In the first section, entitled *I. Gallery of Paintings*, there is an inventory of 375 items. An insight into this neatly arranged catalogue, with a total of 1,405 inventory units, confirms Veljko Petrović's opinion that Vujić was the greatest collector in Serbian society, and that his activities were of the highest museological level in the modern sense of the word.¹⁰

According to Uroš Džonić, it was paintings that Vujić liked most. Because he read books on art and visited museums and galleries, already as a young man he wanted to decorate his home with paintings. The various albums and small watercol-

//

⁸ М. Kostić, *Zbirka (Joca Vujića u Senti) knjiga i starina o Vojvodini*, *Letopis Matice srpske*, Novi Sad, 1914–21, knj. 300, 149–150.

⁹ *The Catalogue of the Joca Vujić Archive in Senta and The Catalogue of the Museum of Joca Vujić in Senta* are in the possession of the Vujić family in Senta. Cf: V. Jovanović, *op. cit.*, 158.

¹⁰ V. Petrović, *Vujić Jovan, sakupljač istorijskih starina, veliki posednik-ekonom, narodni poslanik*, *Encyclopedia SHS*, vol. I, Zagreb 1927, 432.

//
 Насловна страна *Каталога Музеја Јоце Вујића у Сенти*

//
 The cover page of *The Catalogue of the Joca Vujić Museum in Senta*

карским делима. Разни албуми и мали акварели из Венеције, уметничког центра који је највише волео и који је пет пута походио, значили су, према тврђењу поменутог Вујићевог пријатеља и биографа, почетак стварања потоње галерије слика. „Када није могао имати првокласне слике страних мајстора, старао се да прикупи што више слика од наших, српских сликара“ – пише Урош Џонић 1934. и додаје: „Прикупљао је биографске податке о сваком сликару, обавештавао се свуда, трагао путовао, проналазио сам или слао људе да пронађу по коју

ours from Venice, the artistic centre that he loved the most and visited five times, were, according to Džonić, his friend and biographer, the beginning of his gallery of paintings. “When he could not buy first-class paintings by foreign masters, he then strove to collect as many paintings as possible from our Serbian painters” – writes Uroš Džonić in 1934 and adds: “He collected biographical data about every painter, he sought information wherever possible, searched, travelled, found paintings himself or sent people to find them for him. He read books on art, visited for-

слику. Читао је књиге о сликарству, посећивао стране галерије и посматрањем развијао свој укус. Тако је постао не само љубитељ него и стручни познавалац сликарске уметности.¹¹ У сећањима Уроша Џонића на Вујићев колекционарски рад има још један важан моменат који нам открива Вујића као познаваоца музејске проблематике, а односи се на Вујићеву склоност да уметничка дела просуђује као историјске вредности и као сведочанства о културним тековинама националне прошлости Срба у Војводини. О томе Урош Џонић пише: „Српске сликаре волео је као националист, њиховим радovima придавао је историјску вредност и трудио се да њихова платна што више прикупи за потомство. Тако је прикупио неколико стотина различитих слика...“¹²

Проучавањем оригиналног *Каталога Галерије слика Јоце Вујића*, у којем су у најосновнијем обрађени уметнички радови према стандардним музеолошким принципима (име аутора, назив дела, техника, димензије, потпис и датум настанка, начин и година набавке и откупна цена), долази се до сазнања да је Вујић слике набављао у Бечу, Будимпешти, Стоном Београду, Темишвару, Грацу, Загребу, Дарувару, Београду, Новом Саду, Великом Бечкереку, Вршцу, Кикинди, Панчеву, Ечки, Суботици, Ади, Пивницама, Сомбору, као и у родној Сенти,

eign galleries and by observing he developed his own taste. Thus, he became not only a lover but also a professional connoisseur of art.”¹¹ In Džonić’s memoirs on Vujić’s collections, another important detail is revealed which shows Vujić’s expertise regarding museum matters and relates to his tendency to judge works of art on their historical value and testimony to the cultural heritage of the national past of Serbs in Vojvodina. Džonić writes: “As a nationalist, he loved Serbian painters, considered their works to be of historical significance and tried to collect their paintings for his offspring. As a result, he collected several hundred different paintings ...”¹²

By studying the original *Catalogue of the Joca Vujić Gallery of Paintings*, in which the artworks are recorded in the simplest way, compared with standard museological principles (the name of the author, the name of the work, the technique, the dimensions, the signature and date of the work, the manner and year of purchase, and the purchase price), it is revealed that Vujić’s paintings were bought in Vienna, Budapest, Székesfehérvár, Timisoara, Graz, Zagreb, Daruvar, Belgrade, Novi Sad, Veliki Bečkerek, Vršac, Kikinda, Pančevo, Ečka, Subotica, Ada, Pivnice, Sombor, in his hometown of Senta, as well as Sarajevo and Dubrovnik,

//

¹¹ У. Џонић, *нав. дело*, 422.

¹² Исто.

//

¹¹ U. Džonić, *op. cit.*, 422.

¹² Ibid.

те у Сарајеву и Дубровнику, да је у сабирачком послу имао поверенике од којих треба поменути Петра Крстоношића, позоришног човека и препродавца уметнина, с којим је интензивно сарађивао од 1912. до 1931. године, дакле у периоду пуне активности у формирању своје галерије слика.

Прва слика у Вујићевој галерији, Портрет црногорског кнеза Николе, рад Ферде Кикереца, откупљена је 1896. године у Загребу, те се та година може сматрати годином оснивања његове уметничке збирке, мада ће протећи још доста времена до сазревања идеје о формирању колекције радова наших познатих сликара XVIII и XIX века.¹³

Ношен властитим родољубљем и свеприсутном идејом југословенског заједништва, Вујић 1912. године борави у Београду, где добија признање од тадашње српске владе за указану помоћ српској војсци за време Балканског рата у износу од двадесет хиљада тадашњих златних круна, те са Четврте југословенске уметничке изложбе односи у Сенту запажене радове Милана Миловановића, Марка Мурата, Тодора Швракића и Томе Росандића.¹⁴ Највећи број радова тада је откупио од Милана Миловановића, једног од најзначајнијих уметни-

and that he had trustworthy associates, including Petar Krstonošić, who worked in theatre and was a retailer of artwork, and with whom he worked intensely from 1912 to 1931, a period of great activity during the formation of his gallery of paintings.

The first painting in the Vujić Gallery was the Portrait of the Montenegrin Prince Nikola, the work of Ferdinand Quiquerez and purchased in 1896 in Zagreb, and that year can be considered the year he established his art collection, although a lot more time would pass before the idea of forming a collection of works of our famous painters of the 18th and 19th centuries would evolve.¹³

Spurred on by his own patriotism and the omnipresent idea of Yugoslav unity, Vujić travelled to Belgrade in 1912, where he received recognition from the then Serbian government for assisting the Serbian army during the Balkan War to the amount of twenty thousand gold crowns. During his stay in Belgrade, he visited The Fourth Yugoslav Art Exhibition and brought back to Senta some remarkable works of Milan Milovanović, Marko Murat, Todor Švrakić and Toma Rosandić.¹⁴ He purchased the largest number of works from Milan Milovanović, one of the most

//

¹³ М. Коларић, *Класицизам код Срба*, књ. I, Београд 1965, 126.

¹⁴ О овој изложби уп.: Д. Тошић, *Југословенске уметничке изложбе*, Београд 1983, 96–121.

//

¹³ M. Kolarić, *Klasicizam kod Srba*, book I, Belgrade 1965, 126.

¹⁴ About this exhibition cf.: D. Tošić, *Jugoslovenske umetničke izložbe*, Belgrade 1983, 96–121.

//
Милан Миловановић, На обали
Хиландара, 1907.

//
Milan Milovanović, On the Coast of
Hilandar, 1907

//
Стеван Тодоровић, Портрет Јована
Бошковића, 1857-1858.

//
Stevan Todorović, Portrait of Jovan
Bošković, 1857-1858

ка српског импресионизма, на којима је попут Надежде Петровић, а можда и под импресијом њене писане речи, увидео сликареву намеру да „своју уметност националише преко студија пејзажа и видова наших неослобођених крајева“.¹⁵ Утисци о откупљеним сликама Милана Миловановића (*Манастир Грачаница, Црква Св. Василија, Хиландарска ћелија, На обали Хиландара*) за које је у науци касније утврђено да припадају другој фази сликаревог развоја ка импресионистичкој зрелости,¹⁶ оснажили су несумњиво Вујића и у намери да формира једну малену збирку модерних аутора, у којој је места нашао и за радове босанског сликара Тодора Швракића који се на овој изложби представио сликама о којима је Надежда Петровић тада похвално писала, истичући пријатност њиховог колорита и ширину и лакоћу потеза за којим је и сама трагала у пракси.¹⁷ Овој маленој колекцији наших модерниста Вујић је годину дана касније прикључио и једну слику Малише Глишића из серије пејзажа из околине Једрена, излагану 1913. на изложби на којој је први пут широј јавности прика-

important Serbian impressionists, on basis of which, like Nadežda Petrović, and perhaps influenced by her written words, he realized the artist's intention to “nationalise his art through landscape studies and scenes of our not freed regions”.¹⁵ Impressions of the purchased paintings by Milan Milovanović (*The Gračanica Monastery, The Church of St. Vasilije, A Hilandar Cell, On the Coast of Hilandar*), which were later found to belong to the second phase of the artist's development towards impressionistic maturity,¹⁶ undoubtedly strengthened Vujić's intention to form a small collection of modern authors, in which he also included the works of the Bosnian artist, Todor Švrakić, who had shown his paintings at the exhibition, which Nadežda Petrović had praised, emphasizing the pleasantness of their colour and size, and the ease of movement which she herself had sought in practice.¹⁷ A year later, Vujić added to this small collection of modernists a painting by Mališa Glišić from a series of landscapes from the surrounding area of Edirne, exhibited in 1913 at an exhibition featuring the works of the then little-known artist and soldier-paint-

//

¹⁵ Н. Петровић, *Четврта југословенска изложба*, Штампа, 19. VI 1912.

¹⁶ Л. Трифуновић, *Српско сликарство 1900–1950*, Београд 1973, 70; В. Ристић, *Милан Миловановић*, Београд 1986, 15; уп.: *Каталог изложених уметничких дела на IV Југословенској уметничкој изложби*, Београд 1912, 29, бр. 384, 386, 388, 389.

¹⁷ Н. Петровић, *нав. дело*; уп.: *Каталог изложених уметничких дела...*, 29, бр. 425, 426.

//

¹⁵ N. Petrović, *Četvrta jugoslovenska izložba*, Štampa, 19th June 1912.

¹⁶ L. Trifunović, *Srpsko slikarstvo 1900–1950*. Belgrade 1973, 70; V. Ristić, *Milan Milovanović*, Belgrade 1986, 15; cf.: *Katalog izloženih umetničkih dela na IV Jugoslovenskoj umetničkoj izložbi*, Belgrade, 1912, 29, No. 384, 386, 388, 389.

¹⁷ N. Petrović, op. cit.; cf.: *Katalog izloženih umetničkih dela...*

зано стваралаштво овог тада недовољно познатог уметника и сликара-ратника који је учествовао у опсади Једрена.¹⁸

Радове старијих српских сликара, пореклом из Војводине, Вујић је почео да колекционира највероватније 1912. по наговору Стевана Тодоровића, чији је атеље посетио јуна месеца да би од њега откупио историјску композицију *Крунисање Стефана Првовенчаног* из 1894. године, претходно излагану на поменутој интернационалној изложби у Риму.¹⁹ Сусрет са Тодоровићем је по свој прилици утицао на Вујића и на његов потоњи сабирачки рад јер је и сам Тодоровић у младости показивао наклоност према старинама и прикупљању података о радовима српских сликара новијег доба, што је и потврдио списом објављеним 1867. под насловом *Колико и каквих живописних слика има у београдским јавним збиркама у Гласнику Српског ученог друштва*. Тодоровићево искуство, зрелост, познавање историје српске уметности и залагање за оснивање галерије за страну и српску уметност у Београду оставили су снажан утисак на Вујића који је добро познавао живот и рад овог истакнутог сликара, певача, глумца, гимнастичара и угледног политичког и друштвеног радника чија је каријера већ била на заласку.

//

¹⁸ О овој Глишићевој изложби у просторијама II мушке гимназије у Београду 1913. године уп.: В. Ристић, *Малиша Глишић*, Зборник за ликовне уметности 3, Београд 1967, 309.

¹⁹ Esposizione di Roma 1911, 132, са сл.

er who had participated in the siege of Edirne.¹⁸

Vujić began, probably in 1912, to collect the works of older Serbian painters from Vojvodina, having been persuaded by Stevan Todorović, whose studio he had visited in June in order to buy the historical composition *The Crowning of Stefan Prvovenčani*, dated 1894, which had been previously exhibited at the aforementioned international exhibition in Rome.¹⁹ The meeting with Todorović influenced Vujić and his subsequent activities, because Todorović himself was attracted to antiquities in his youth and collected the data of the works of Serbian painters of the modern era, as confirmed in a paper published in 1867 in the *Serbian Learned Society Gazette* entitled *The Number and Types of Picturesque Paintings in Belgrade's Public Collections*. Todorović's experience, maturity, knowledge of the history of Serbian art and effort regarding the establishment of a gallery for foreign and Serbian art in Belgrade, strongly influenced Vujić, who was familiar with the life and work of this prominent painter, singer, actor, gymnast and respectable political and social activist, whose career was already coming to an end.

//

¹⁸ About Glišić's exhibition on the premises of the Second Male Secondary School in Belgrade in 1913, cf.: V. Ristić, *Mališa Glišić*, Zbornik za likovne umetnosti 3, Belgrade 1967, 309.

¹⁹ Esposizione di Roma 1911, 132, with picture.

После краткотрајног одушевљења за сликарство наших модерниста Вујић се у потпуности бацио на изучавање стваралаштва старијих српских сликара и систематско трагање за њиховим делима, тако да већ у доратним и ратним годинама успева да формира језгро своје колекције коју ће поступно развијати и богатити све до 1932. године. Наиме, најинтензивнију активност у сакупљачком раду он је забележио у времену од 1912. до 1924. године, да би касније своју збирку допуњавао повременим откупима или поклонима, који су му као угледном колекционару такође пристизали.

Посебно треба истаћи Вујићеве заслуге за сакупљање радова Константина Данила, сликара чијом је личношћу, благо речено, био опчињен и чије је радове држао за врхунац могућности нашег сликарства грађанске епохе. У годинама пред Први светски рат Данил је био доста пао у заборав. Иако је сматран великим уметником и иако га је пратио ореол славе и уважавања, Данил је после смрти доживео судбину да се многи његови радови затуре, загубе, забораве или, пак, упропасте. Имајући у виду ту чињеницу, Вујић је 1913. интензивно почео да трага за Даниловим сликама, да проучава његову биографију, у то доба обавијену велом „тајанства и маште“, тако да је већ 1924. године организовао са Вељком Петровићем у Народном музеју прву изложбу Данилових слика.²⁰

Vujić's enthusiasm for the paintings of our modernists was brief, after which he completely focused on researching the works of older Serbian painters and systematically searched for their works, and he even managed to form the basis of his collection in the pre-war and war years, gradually developing and enriching it up to 1932. According to his records, the most intense period of his collecting activities was from 1912 to 1924, and he later added the occasional purchase or gift, which he received as a reputable collector.

Credit should be given in particular to Vujić for collecting the works of Konstantin Danil, a painter whose personality, to put it mildly, he was obsessed with, and whose paintings he considered to be the best of Serbian bourgeois art. In the years before the First World War, Danil was practically forgotten. Although he was regarded as a great artist and was celebrated and appreciated, after his death, many of his works were mislaid, lost, forgotten and even ruined. Bearing this in mind, in 1913 Vujić began to search intensely for Danil's paintings and to research his life, which at that time was shrouded in "mystery and imagination", and so in 1924, he organized, with Veljko Petrović, the first exhibition of Danil's paintings at the National Museum.²⁰ It can be said that Vujić once again brought Danil to the attention of the public, as well as to scholars of art history, a

//

²⁰ В. Петровић, *Данилове слике*, Политика, Београд, 27. I 1924; *Изложба Данилових слика*, Политика, Београд, 11. II 1924.

//

²⁰ V. Petrović, *Danil's Paintings*, Politika, Belgrade, 27th January 1924; *An Exhibition of Danil's Paintings*, Politika, Belgrade, 11th February 1924.

//
Константин Данил,
Уметникова супруга
Софија Дели, око 1840.

//
Konstantin Danil,
the artist's wife,
Sofija Deli, circa 1840

//
Константин Данил,
Портрет младе жене
са крстом, 1836.

//
Konstantin Danil,
Portrait of a Young Woman
with a Cross, 1836

Може се рећи да је Вујић поново открио Данила нашој публици и историјско-уметничкој науци, која се тада тек рађала. На основу сабраних Данилових радова, махом портрета који припадају времену уметникове пуне афирмације од 1835. до 1870. године, обновљено је интересовање не само за Данила него и за стваралаштво његових ученика и сарадника, чије је слике Вујић такође колекционирао.

У сарадњи са Петром Крстоношићем Вујић је прикупио 28 Данилових слика из свих периода уметникове делатности. Од посебног значаја је чињеница да је Вујић сачувао за потомство два изванредна портрета уметникове супруге Софије Дели и портрет Штанци Делија, као и низ других портрета, као што су портрет Превендара, Хани Хорват, Госпођа Гутман и Млада жена са крстом.²¹ Сем ових драгоцених дела српског бидермајера, која се одликују успешним третирањем материје и веома финим портретским запажањима, Вујић је у своју колекцију укључио и Данилове радове са наглашеним реалистичким стилским елементима (*Бечкеречки грађанин Јохан Баумбах, Градоначелник Николић*),²² али и слике са разним другим мотивима које је Данил обрађивао.

Љубав према Даниловој сликарској оставини навела је по свој прилици Вујића да трага и за делима његових ученика,

//

²¹ П. Васић, Д. Медаковић, В. Поповић, *нав. дело*. кат. бр. 41, 34, 35, 37, 38, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 51, 52, 53, 54, 79, 81, 85, 88, 95, 337, 349, 350, 351, 352.

²² Исти, *нав. дело*, 27.

discipline which was in its early stages. On the basis of Danil's collected works, mostly portraits dating from 1835 to 1870, not only was interest in him renewed, but also in the works of his students and associates, whose paintings Vujić also collected.

In cooperation with Petar Krstonošić, Vujić collected 28 of Danil's paintings from all his periods of work. Of particular significance is the fact that Vujić kept two outstanding *portraits of the artist's wife, Sofija Deli*, and one of *Štanci Deli*, as well as a number of other portraits, such as the *portraits of Prevendar, Hany Horvath, Mrs. Gutmann* and *The Young Woman with a Cross*.²¹ Apart from these valuable Serbian biedermeier-style works of art, which are distinguished by their successful treatment of the subject matter and very fine attention to detail, Vujić also included in his collection Danil's works with pronounced realistic stylistic elements (*Johann Baumbach, A Citizen from Bečkerek, Mayor Nikolić*),²² as well as paintings with various other motifs which Danil was working on.

A love for Danil's legacy most probably encouraged Vujić to search for the works of his students, followers, epigones and friends. As a result, a large number of works of our artists, who contemporary historiography classify as Danil's circle, became part of his

//

²¹ P. Vasić, D. Medaković, V. Popović, *op. cit.* cat. no. 41, 34, 35, 37, 38, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 51, 52, 53, 54, 79, 81, 85, 88, 95, 337, 349, 350, 351, 352.

²² *Ibid.*, 27.

следбеника, епигона и пријатеља. На тај начин су се у његовој колекцији стекли радови већег броја наших сликара које савремена историографија сврстава у Данилов круг, почевши од Уроша Кнежевића, Константина Пантелића, већ помињаног Јована Поповића, Љубомира Александровића, Живка, Саве и Павела Петровића, Марка Завишића, Петра Драгића, све до најзначајнијег Даниловог ученика Ђуре Јакшића.

Са тачним осећањем за праве уметничке вредности Вујић је у ратним и поратним годинама сакупио десетак Јакшићевих радова,²³ а међу њима и данас чувени портрет *Девојка у плавој хаљини* за коју се верује да представља позоришну глумицу Милу Поповић, кћерку кикиндског кафеџије и супругу лепог калфе и глумца Ђурке Рајковића, која је утицала на Јакшићев интимни живот и књижевни рад.²⁴

У низу значајних радова за историју српског сликарства XIX века посебно истакнуто место заузимају слике Николе Алексића и Новака Радонића, мада се не може занемарити ни квалитет појединих радова Павела Ђурковића и Арсенија Теодоровића. У блоку Алексићевих слика треба поменути романтичарски обојену композицију са тематиком из народне поезије *Бој Баје Пивљанина са бегом Љу-*

collection, from Uroš Knežević, Konstantin Pantelić, the abovementioned Jovan Popović, Ljubomir Aleksandrović, Živko, Sava and Pavel Petrović, Marko Zavišić, Petar Dragić, to the most important student of Danil, Djura Jakšić.

With a remarkable intuition for genuine artistic value, Vujić collected ten of Jakšić's works of art²³ during the war and post-war years, including the famous portrait of *Girl in a Blue Dress*, which is believed to be Mila Popović, daughter of a Kikinda café owner and wife of the handsome apprentice and actor, Djurka Rajković, the theatre actress who influenced Jakšić's intimate life and literary work.²⁴

In the series of significant works concerning the history of 19th century Serbian art, the paintings of Nikola Aleksić and Novak Radonić are of particular value, although the quality of some works of Pavel Djurković and Arsenije Teodorović cannot be ignored. In the group of Aleksić's paintings, a romantic composition in colour, with a theme from the Serbian epic poem *The Battle of Baja Pivljanin with Bey Ljubović*,²⁵ should be mentioned, as well as several subtly painted portraits with a strong re-

//

²³ Уп: М. Јовановић, Н. Кусовац, *нав. дело*, кат. 2, 4, 7, 32, 33, 39, 41, 42, 83.

²⁴ Исти, *нав. дело*, 53; Д. Медаковић, *Ђура Јакшић* (Српски сликари), Нови Сад 1968, 192

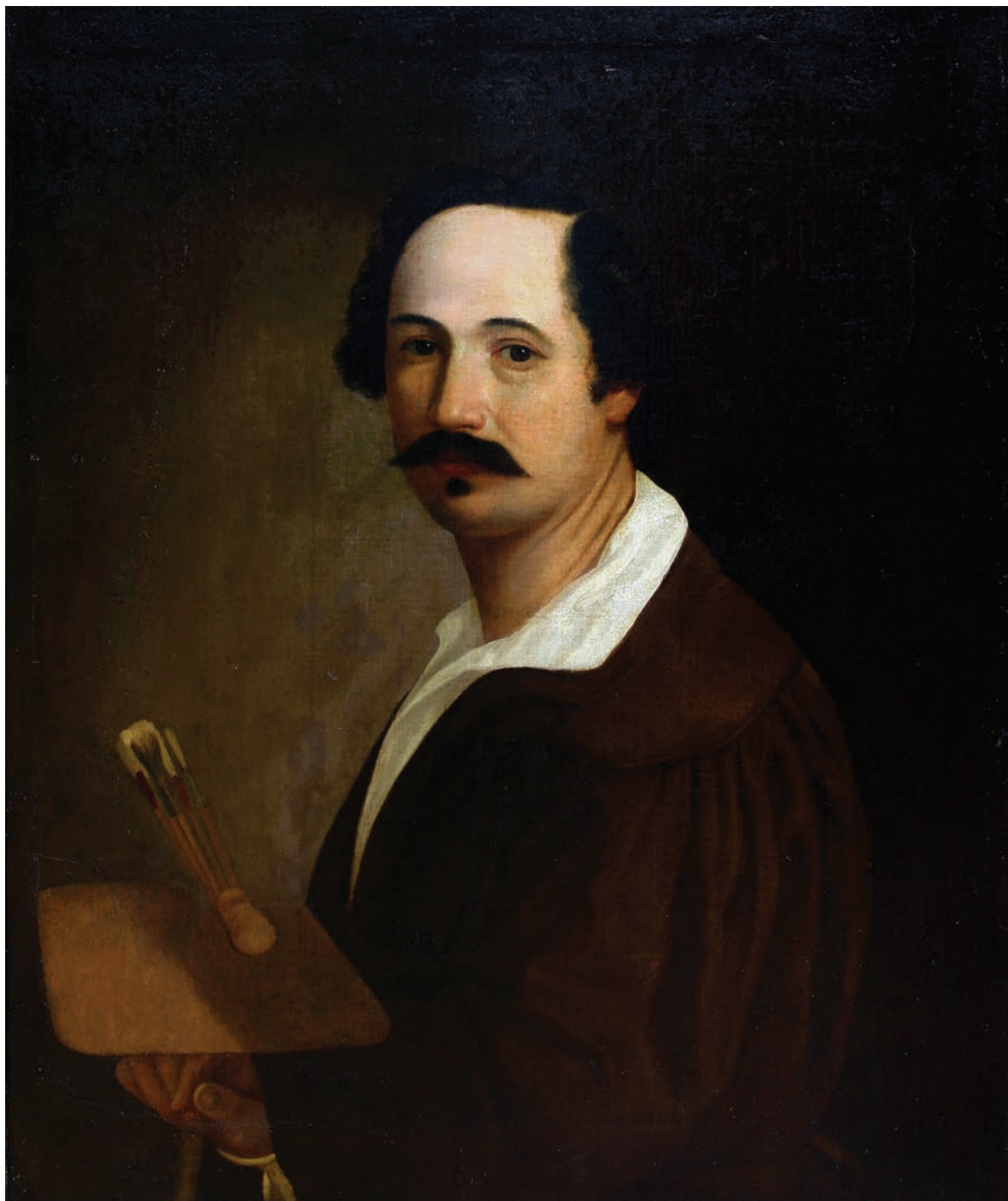
//

²³ Cf.: M. Jovanović, N. Kusovac, *op. cit.*, cat. 2, 4, 7, 32, 33, 39, 41, 42, 83.

²⁴ Ibid., 53; D. Medaković, *Djura Jakšić* (Serbian painters), Novi Sad 1968, 192.

²⁵ O. Mikić, *Nikola Aleksić*, Novi Sad 1974, 19; Ibid., cat. 50.

//
Јован Поповић, Аутопортрет, 1843.

//
Jovan Popović, Self-portrait, 1843

//
Ђура Јакшић, Девојка у плавој хаљини, 1856.

//
Đura Jakšić, Girl in a Blue Dress, 1856

//
Арсеније Теодоровић, Портрет Доситеја
Обрадовића, 1812.

//
Arsenije Teodorović, Portrait of
Dositej Obradović, 1812

бовићем,²⁵ као и неколико суптилно сликаних портрета са снажном реалистичком цртом, као што су *портрети брачног пара Влаховић* (данас тешко оштећени), те портрети *Жена са рукавицама* и *Старица са унуком*.²⁶ Штавише, овом сликару врло наглашене индивидуалности склони смо да припишемо и *портрет Стефана Стратимировића*, раније вођен као рад непознатог српског сликара, а исти датујемо у 1834. годину, када је према архивској грађи, Алексић копирао портрет овог високог црквеног великодостојника у Сремским Карловцима.²⁷ Знатно слабије је у Вујићевој колекцији заступљен Алексићев први учитељ Арсеније Теодоровић, јер се у низу спорних и погрешно приписаних радова овом најистакнутијем српском класицисти издваја по истинским сликарским вредностима једино портрет жене са марамицом у руци познатији под називом *Жена са плавим брошем*.²⁸

Од укупно девет Радонићевих слика, колико их је поседовао у својој колекцији, Вујић је сем раних портретских радова набавио и неколико слика из зреле фазе Радонићевог стваралаштва као што су

alistic note, such as the *portraits of the married couple Vlahović* (today severely damaged), and the portraits *Women with gloves* and *Grandmother with her Grandchild*.²⁶ Moreover, some art experts express their readiness to ascribe to this artist, who had a highly accentuated individuality, the *portrait of Stefan Stratimirović*, previously listed as the work of an unknown Serbian painter, dated 1834, when, according to the archive material, Aleksić copied the portrait of this important ecclesiastical dignitary in Sremski Karlovci.²⁷ Aleksić's first teacher, Arsenije Teodorović, is considerably less represented in Vujić's collection, since in a series of controversial and misrepresented works, this most prominent Serbian classicist stands out because of the genuine artistic value of only one painting, a portrait of a woman with a handkerchief in her hand, better known as *Woman with a Blue Brooch*.²⁸

Out of a total of nine of Radonić's paintings in his collection, Vujić, apart from the early portrait works, obtained several paintings from the mature stage of Radonić's work, such as the *portraits of the married cou-*

//

²⁵ О. Микић, *Никола Алексић*, Нови Сад 1974, 19; Исти, нав. дело, кат. 50.

²⁶ Исти, нав. дело, кат. 33; Н. Кусовац и група аутора, *Српско сликарство XIX века*, Београд 1982, кат. 172, 174.

²⁷ О. Микић, нав. дело, 13.

²⁸ Л. Шелмић, О. Микић, *Дело Арсенија Теодоровића*, Нови Сад 1978, 47, 53–54, кат. 11, 12, 34, 56.

//

²⁶ Ibid., catal. 33; N. Kusovac and a group of authors, *Srpsko slikarstvo XIX veka*, Beograd 1982, cat. 172, 174.

²⁷ O. Mikić, *op. cit.*, 13.

²⁸ L. Šelmić, O. Mikić, *Delo Arsenija Teodorovića*, Novi Sad 1978, 47, 53–54, cat. 11, 12, 34, 56.

портрети брачног пара Бокмаз²⁹ и мала алегорична жанр-сцена *Виле Крунишу Бранка Радичевића* на којој се мешају реални и надреални елементи примерено романтичарској традицији.³⁰

Осим наведеног, треба истаћи да је Вујић у својој колекцији поседовао и две занимљиве композиције за које је тек новијим историјско-уметничким истраживањима утврђено да припадају Радонићевом сликарском опусу. У питању су слике: *Жртва Аврамова* и *Смрт Краљевића Марка*, од којих је првопоменута израђена још у време Радонићевог учења код сенћанског сликара Петра Пилића, иконописца и портретисте сасвим скромног знања.³¹

Самостално трагајући за делима старијих српских сликара Вујић је 1927. пронашао и за своју колекцију откупио три изузетно значајна портретска остварења Павела Ђурковића, из ране фазе уметниковог стваралаштва, на којима су приказани чланови угледне сомборске породице Деметровић, *Никола* и *Сима Деметровић*. Вредан је помена и случај набавке једног изузетно значајног дела карловачког сликара Георгија Бакаловића јер сведочи о Вујићевом истраживачком духу и колекционарској интуицији. Истражујући биографију овог следбеника Павела Ђурко-

*ple, Bokmaz*²⁹ and the small allegorical genre-scene of *Fairies Crowning Branko Radičević*, with a mix of realistic and imaginary elements in accordance with the tradition of romanticism.³⁰

In addition to these, it should be noted that Vujić had two interesting compositions in his collection, which were only confirmed not long ago by recent historical and artistic research to belong to Radonić's opus. They are the paintings: *Abraham's Sacrifice* and *The Death of Kraljević Marko*. The former was made during the time when Radonić was a student of the painter from Senta, Petar Pilić, an icon painter and portraitist of very modest knowledge.³¹

In his own search for the works of older Serbian painters, in 1927, Vujić found and bought for his collection three extremely important portraits by Pavel Djurković from the early stage of the artist's work, featuring members of the reputable family Demetrović from Sombor, *Nikola* and *Sima Demetrović*. It is worth mentioning his purchase of an extremely important work by the Karlovac artist, Georgije Bakalović, as it testifies to Vujić's research spirit and collector's intuition. While researching this follower of Pavel Djurković, who spent a great part of his adventurous life in the Principality of Serbia, Vujić, in 1925, bought from the painter's grandson, actor

//

²⁹ М. Јовановић, *Новак Радонић*, Ада 1979, кат. 9, 10, 20, 83, 84, 101, 109, 110.

³⁰ Исти, *нав. дело*, 58, кат. 110.

³¹ М. Јовановић, *нав. дело*, 30, кат. 20.

//

²⁹ М. Jovanović, *Novak Radonić*, Ada, 1979, cat. 9, 10, 20, 83, 84, 101, 109, 110.

³⁰ Ibid., 58, cat. 110.

³¹ М. Jovanović, *op. cit.*, 30, cat. 20.

//
 Новак Радонић, Виле крунишу Бранка
 Радичевића, око 1860.

//
 Novak Radonić, Fairies Crowning Branko Radičević,
 circa 1860

вића, који је добар део свог пустоловног живота провео у Кнежевини Србији, Вујић је 1925. од сликаревог унука глумца Ђуре Бакаловића откупио за позамашну своту од 2.000 ондашњих динара Бакаловићев портрет *Жена с белим велом*, остварен 1837. у доследном класицистичком третману, тако да је исти касније сврстан међу најзначајније радове српског грађанског сликарства из прве половине XIX века.³²

//
³² М. Коларић, *Класицизам код Срба*, књ. VII, Београд 1967, 116.

Djura Bakalović, for the staggering sum, back then, of 2,000 dinars, Bakalović's portrait, *Woman with a White Veil*, which was painted in 1837 in a consistent classical style and later classified as one the most important works of Serbian bourgeois art from the first half of the 19th century.³²

//
³² М. Kolarić, *Klasicizam kod Srba*, book VII, Belgrade 1967, 116.

//
Теодор Крачун, Преображење,
1775–1780.

//
Teodor Kračun, The Transfiguration,
1775–1780

До које је мере Вујић уживао углед као колекционар види се и из следећег: приликом откупа заоставштине Јована Стерије Поповића 1924. године, Вујић је од Стеријиног нећака др Бранислава Петровића добио на поклон *Аутопортрет сликара Николе Нешковића*, Стеријиног деде по мајци, који се у савременој историографији сврстава у антологијска дела српског сликарства барокне епохе.³³ Откупљујући Стеријину заоставштину, Вујић је своју колекцију обогатио и портретима овог нашег комедиографа и његовог брата Ђуре, дакле, сликарским радовима за које је касније утврђено да припадају опусу вршачког бидермајеровца Јована Поповића.³⁴

У оквиру колекције српског сликарства XVIII века, поред поменутог Нешковићевог аутопортрета сликаног око 1760. године, истичу се по значају иконописни радови Теодора Крачуна и Теодора Илића Чешљара, најзначајнијих сликара српског барока и рококоа, који припадају сликарским ансамблима ових аутора у Сремским Карловцима и манастиру Ковиљу.³⁵

//

³³ Д. Медаковић, *Српска уметност у XVIII веку*, Београд 1980; Л. Шелмић, О. Микић, *Мајстори прелазног периода српског сликарства XVIII века*, Нови Сад 1981, 43.

³⁴ Н. Кусовац, *Јован Поповић*, Опово 1971, 153, кат. 14, 17, 154.

³⁵ М. Кашанин, *нав. дело*, сл. 7; О. Микић, *Теодор Крачун*, Нови Сад 1972, 7–15; В. Матић, *Капела на хору Карловачке саборне цркве*, Зборник за ликовне уметности 13, Нови Сад 1977, 149–173; М. Тимотијевић, *Теодор Илић Чешљар*, Нови Сад 1989, кат. 5.

To what extent Vujić enjoyed his reputation as a collector, is also evident from the following: when buying the legacy of Jovan Sterija Popović in 1924, Vujić received from Dr. Branislav Petrović, Sterija's nephew, a *self-portrait of the painter Nikola Nešković*, Sterija's grandfather on his mother's side, which in modern historiography can be ranked as an anthological painting of the Baroque epoch of Serbian art.³³ By collecting Sterija's legacy, Vujić enriched his collection with the *portraits of this comedy writer and his brother Djura*, works of art which were later discovered to belong to the opus of the Vršac biedermeier-style painter, Jovan Popović.³⁴

Among the collection of 18th century Serbian art, in addition to the aforementioned self-portrait of Nešković, painted around 1760, of significance are the iconographic works of Teodor Kračun and Teodor Ilić Češljар, the most important painters of Serbian baroque and rococo epoch. The above mentioned works of these authors belong to groups of paintings in Sremski Karlovci and the Kovilj Monastery.³⁵

//

³³ D. Medaković, *Srpska umetnost u XVIII veku*, Belgrade 1980; L. Šelmić, O. Mikić, *Majstori prelaznog perioda srpskog slikarstva XVIII veka*, Novi Sad 1981, 43.

³⁴ N. Kusovac, *Jovan Popović*, Opovo, 1971, 153, cat. 14, 17, 154.

³⁵ M. Kašanin, *op. cit.*, picture 7; O. Mikić, *Teodor Kračun*, Novi Sad 1972, 7–15; V. Matić, *Kapela na horu Karlovačke saborne crkve*, Zbornik za likovne umetnosti 13, Novi Sad 1977, 149–173; M. Timotijević, *Teodor Ilić Češljар*, Novi Sad 1989, cat. 5.

//
Јов Василијевић, Цар
Душан на коњу као римски
император, око 1750

//
Jov Vasilijević, Tsar Dušan
on horseback like a Roman
Emperor, circa 1750.

Међу последњим значајним Вујићевим аквизицијама истичу се, напред већ поменути, Данилови портрети: *Госпођа Гутман, Хани Хорват и Јохан Баумбах*. Интересантно је нагласити да је ове мајсторски израђене портрете Вујић откупио 1926. и тако заокружио своју импозантну колекцију радова овог нашег првог и непревазиђеног родоначелника бидермајерског сликарства.

Сам Јоца Вујић је често пута истицао да је радове наших старијих уметника буквално спасавао од сигурне пропасти и заборава, тако рећи од физичког уништења. Један од његових сарадника на том послу био је и сликар и рестауратор Кутнер Геза из Будимпеште. Он је, на Вујићев захтев, примера ради наводимо, радио копије портрета Доситеја Обрадовића и Бранка Радичевића према оригиналима Арсенија Теодоровића и Јована Поповића, а повремено се прихватао и рестаураторских послова. Његовом заслугом је сачувана и рестаурирана велика композиција *Цар Душан на коњу са грбовима јужнословенских земаља*, коју је Вујић откупио 1916. године од Петра Крстоношића као могући рад Христофора Жефаровића. Ова атрибуција, заснована на сличности са истоименом Жефаровићевом илустрацијом у *Стематографији* из 1741. године, касније је у науци оповргнута, али тиме није у суштини умањена вредност те ликовно и историјски значајне композиције чијег аутора треба тражити у кругу сликара формираних у радионици одомаћеног украјинског живописца Јова Василијевића.

Among the last of Vujić's significant acquisitions are the previously mentioned portraits by Danil: *Mrs. Gutmann, Hany Horvath and Johann Baumbach*. It is interesting to note that these masterfully made portraits were purchased by Vujić in 1926, thus rounding off his impressive collection of works of this first and unrivalled initiator of biedermeier-style art in Serbia.

Joca Vujić himself often pointed out that he literally rescued the works of our older artists from certain ruin and oblivion, i.e. physical destruction. One of his business associates was also the painter and restorer, Kutner Géza, from Budapest. He, on Vujić's request, made copies, for example, of the portraits of Dositej Obradović and Branko Radičević, according to the originals by Arsenije Teodorović and Jovan Popović, and from time to time he did restoration work. To his merit is the preserved and restored large composition of *Tsar Dušan on horseback with the coats of arms of South Slavic countries*, which Vujić bought in 1916 from Petar Krstonošić as the possible work of Hristofor Žefarović. This attribute, which was based on its similarity with Žefarović's illustration of the same name in *Stematografija*, dated 1741, was later refuted. However, this does not essentially reduce the value of this artistic and historically significant composition, whose author should be included in the circle of formed painters in the workshop of the voluntarily assimilated Ukrainian painter, Jov Vasilijević.

Изгледа да је при крају своје колекционарске активности Вујић поново почео да откупљује радове савремених сликара и то махом оних који су током треће деценије излагали у Сенти и по пријатељској линији навраћали у његову кућу и његов Музеј.

Према интересовању предратне јавности и значајних културних радника могао би се стећи утисак да је уметничка збирка представљала највреднији део Вујићевог домаћег музеја. Тако је, примера ради наводимо, 1930. угледни историчар Алекса Ивић истакао значај Вујићеве уметничке збирке за проучавање српске уметности у Војводини, нагласивши да је сам Вујић био изврсни познавалац живота и стваралаштва српских сликара, те да су се његовим исписима и белешкама у великој мери користили Вељко Петровић и Милан Кашанин приређујући за штампу монументално дело *Српска уметност у Војводини од доба деспота до уједињења*, издато у Новом Саду 1927. поводом прославе стогодишњице Матице српске.³⁶

Знатно касније, на дела из Вујићеве збирке се ослањао и Милан Кашанин припремајући свој преглед српског сликарства од 1700. до 1900. године у књизи која носи наслов *Два века српског сликарства*. Да би приказао уметничку епоху која почиње

It appears that near the end of his collecting activities, Vujić began to purchase once again the works of contemporary painters, mostly of those who exhibited in Senta in the 1930s, and through friends who came to his house and Museum.

According to the interests of the pre-war public and prominent employees in the field of culture, the art collection represented the most valuable part of Vujić's home museum. Thus, for example, in 1930, the prominent historian, Aleksa Ivić, emphasized the importance of Vujić's art collection for the study of Serbian art in Vojvodina, stressing that Vujić himself was an expert in the life and works of Serbian painters, and that his written remarks and notes were to a great extent used by Veljko Petrović and Milan Kašanin for the monumental work, *Serbian Art in Vojvodina from the Time of Despotism to Unification*, published in Novi Sad in 1927 for the centenary celebration of Matica srpska.³⁶

Years later, Milan Kašanin relied on the works from Vujić's collection while preparing his review of Serbian art from 1700 to 1900, in his book entitled *Two Centuries of Serbian Art*. In order to portray an artistic era that begins with baroque and ends with impressionism, around twenty masterpieces from Vujić's collection were included

//

³⁶ А. Ивић, *Архивски прилози за биографије југословенских сликара*, *Летопис Матице српске*, књ. 324, св. 2-3, Нови Сад 1930, 222; В. Петровић, М. Кашанин, *Српска уметност у Војводини од доба деспота до уједињења*, Нови Сад 1927, 132, 133.

//

³⁶ А. Ivić, *Arhivski prilozi za biografije jugoslovenskih slikara*, *Letopis Matice srpske*, book 324, vol. 2-3, Novi Sad 1930, 222; V. Petrović, M. Kašanin, *Srpska umetnost u Vojvodini od doba despota do ujedinjenja*, Novi Sad 1927, 132, 133.

с бароком а завршава с импресионизмом, Кашанин је од укупно 120 репродукција, колико их има у овој књизи, двадесетак оставио за аутентична ремек-дела из Вујићеве колекције, учинивши притом само један пропуст – са илустрацијом *Свете породице* од Димитрија Поповића.³⁷

На основу сачуване и у литератури већим делом већ искоришћене архивске грађе о судбини овог богатог и разноврсног музејског фонда, поуздано се зна да је Вујић имао жељу да свој Музеј пренесе у Нови Сад и да га као самосталну установу стави под окриље Матице српске. Та његова племенита и родољубива жеља да о сопственом трошку отвори за јавност своје музејске збирке није, међутим, остварена због низа неспоразума и објективних тешкоћа са којима се тада сусретала Матица српска и још више због неразумевања представника ондашње новосадске градске управе. О многобројним тешкоћама које су пратиле његове преговоре са Новим Садом, а претходно и са Београдом, где је још пре Првог светског рата озбиљно намеравао да се пресели, сам Вујић је оставио аутентично сведочанство у писму које је 1927. упутио Радивоју Врховцу, тадашњем председнику Матице српске.³⁸

//

³⁷ М. Кашанин, *Два века српског сликарства*, Београд 1942.

³⁸ Писмо је публикувано по први пут тек 1969. године, иако је Р. Врховац желео да га објави у *Летопису* још 1927, али то није учинио на молбу самог Јоце Вујића. О томе уп.: *Грађа за историју Библиотеке Матице српске*, књ. IV/1, Нови Сад 1969, 372–376; В. Јовановић, нав. дело, 158–159.

by Kašanin in the 120 reproductions, with one oversight – the illustration of *The Holy Family* by Dimitrije Popović.³⁷

Based on the preserved archive material concerning the fate of this rich and diverse museum collection, most of which has been already used in literature, it is a well-known fact that Vujić had the desire to move his museum to Novi Sad and place it as an independent institution under the auspices of Matica srpska. However, his noble and patriotic desire to make, at his own expense, his museum collection accessible to the public, was not fulfilled due to a series of misunderstandings and difficulties encountered at that time by Matica srpska, and even more because of the lack of understanding of the then city authorities of Novi Sad. With regard to the many difficulties he encountered during his negotiations with Novi Sad and previously with Belgrade, where he seriously intended to move to before the First World War, Vujić himself left authentic testimony in a letter he sent in 1927 to Radivoje Vrhovac, the then president of Matica srpska.³⁸

However, although he did not fulfil his wish to make all of the Museum accessible to the

//

³⁷ М. Kašanin, *Dva veka srpskog slikarstva*, Beograd 1942.

³⁸ The letter was published for the first time in 1969, although it was R. Vrhovac who wanted to publish it in its *Chronicle* in 1927, but did not do so at the request of Joca Vujić himself. Cf.: *Građa za istoriju Biblioteke Matice srpske*, Vol. IV/1, Novi Sad 1969, 372–376; V. Jovanović, op. cit., 158–159.

Међутим, иако није остварио намеру да свој Музеј у целости учини приступачним јавности и да му опстанак и рад осигура засебним фондом, ипак су највреднији плодови његовог полувековног труда постали опште добро српског народа којем су и подарени. Поклањањем старих и драгоцених књига и рукописа Универзитетској библиотеци, као и завештањем уметничких слика Београдском универзитету и Матици српској, Јоца Вујић је још за живота постао један од најзаслужнијих људи за нашу науку и културу.³⁹ Умро је 31. августа 1934. у Београду, где је био на лечењу, а сахрањен у родној Сенти 3. септембра, уз учешће огромног броја грађана, пријатеља и поштовалаца не само из Сенте него и из других вароши.

Галерија Јоце Вујића, према споменутом инвентару, чији је оригинал срећом сачуван у породици пок. Јоце Вујића у Сенти, садржавала је укупно 375 уметничких слика. Од тога броја Вујић је Београдском универзитету опоручком оставио 250 слика. Ово завештање испунио је син покојног Јоце Вујића, Јован Вујић Млађи, под овим главним условима: „да се збирка оснује на Универзитету у Београду под именом Галерије Јоце Вујића, велепоседника из Сенте; да се смести у свечаној сали Техничког факултета, у Александровој улици бр. 73 и у суседним просторијама, док се

public and ensure a separate repository for its survival and works, the most valuable asset of his half-century effort was given for the common good of the Serbian people. By donating old and valuable books and manuscripts to the University Library, as well as bequeathing his art collection to the University of Belgrade and Matica srpska, Joca Vujić became one of the most meritorious people for Serbian science and culture during his lifetime.³⁹ He died on 31st August 1934 in Belgrade, where he had been treated, and was buried in his native Senta on 3rd September, where a large number of citizens, admirers and friends, not only from Senta, but also from other towns, attended his funeral.

According to the above mentioned inventory, whose original was luckily saved and is in the possession of Joca Vujić's family in Senta, his gallery had a total of 375 paintings, out of which 250 were bequeathed to the University of Belgrade. Following his death, his son, Jovan Vujić Jr, fulfilled his father's wishes under the following conditions: "the collection is to be established at the University of Belgrade under the name The Joca Vujić Gallery, a Landowner from Senta; to be housed in the ceremonial hall of the Technical Faculty at 73 Aleksandar Street and in the adjacent premises until the University Museum is built, where the gallery will then be transferred as a separate entity; under no circumstances is it to be divided, sold or given away; it is to be ar-

//

³⁹ Н. Лазаревић, *Јоца Вујић, велики добротвор Београдског универзитета и Универзитетске библиотеке*, Библиотекар, Београд 1976, бр. 6, 848–874.

//

³⁹ N. Lazarević, *Joca Vujić, veliki dobrotvor Beogradskog univerziteta i Univerzitetske biblioteke*, Bibliotekar, Beograd 1976, No. 6, 848–874.

не сагради Музеј Универзитета, у који ће тада бити галерија пренесена као засебна целина; да се ни у ком случају не сме разделявати или отуђивати, да се што пре уреди и преда јавности, да се изради каталог слика у који би се унела историја постанка збирке, критички и историјски приказ и све појединости о сликарима и њиховим делима; да се завештање у својој битности и с обзиром на постављене услове не може мењати.”⁴⁰

Наследници пок. Јоце Вујића, син Јован и кћерка Даринка, после завршених законских формалности, предали су Београдском универзитету 1940. године завештане слике и о томе саставили записник који су потписали Урош Џонић и Бранко Поповић. Упоредо са уређивањем Галерије на Техничком факултету, које је било условљено завештањем, Универзитет је узео на себе обавезу да публикује оригинални Каталог покојног Вујића у којем је забележен опширан историјат сваке слике, тачни подаци о сваком сликару, као и где се слике, које нису ушле у ову галерију, налазе, под којим бројем и тако даље.⁴¹

У име Београдског универзитета завештане слике су, према одлуци ректора Петра Мицића, примили у Сенти јула 1940. године декан Техничког факултета Милан Не-

ranged and handed over to the public as soon as possible; a catalogue of the works containing the history of the collection, critical and historical proof and details of the artists are to be included; the essence of the legacy and set conditions cannot be altered.”⁴⁰

In 1940, the successors of the late Joca Vujić, his son Jovan and daughter Darinka, following the completion of the legal formalities, handed over the bequeathed paintings, together with the minutes signed by Uroš Džonić and Branko Popović, to the University of Belgrade. Together with the setting up of the gallery at the Faculty of Technology, according to the conditions of his will, the University took it upon itself to publish the original catalogue of the late Vujić, featuring an extensive history of each painting, accurate information about each painter, as well as information about the whereabouts of the paintings that were not in this gallery, under what number, and so on.⁴¹

On behalf of the University of Belgrade, the bequeathed paintings were, according to the decision of the rector, Petar Micić, handed over to the dean of the Technical Faculty, Milan Nešić, Prof. Branko Popović and the University Library administrator, Uroš Džonić in July 1940, in Senta. According to reports in the daily newspapers, they stayed in Senta for seven days with the necessary number of professional experts to pack and transport

//

⁴⁰ С. Пауновић, *Галерија слика покојног Јована Вујића, велепоседника из Сенте*, Политика, Београд, 14. VI 1940, 22.

⁴¹ Исто, 22.

//

⁴⁰ S. Paunović, *The Gallery of Paintings of the late Jovan Vujić, a Landowner from Senta*, Политика, Belgrade, 14th June 1940, 22.

⁴¹ Ibid., 22.

шић, професор Бранко Поповић и управник Универзитетске библиотеке Урош Џонић. Они су, како се сазнаје из оновремене дневне штампе, остали у Сенти седам дана са потребним бројем стручних мајстора који су извршили паковање и експедицију слика, које су у Вујићевој кући биле размештене са много укуса и разумевања у више одаја. У свом писму приликом предаје слика, син покојног Јоце Вујића, као извршилац очевог завештања, изјавио је следеће: „Свестан велике вредности ове збирке, инспирисан љубављу и поштовањем према свом родитељу, као и дубоком оданошћу према нашој највишој просветној установи – Универзитету, уверен сам да ће Универзитет у Београду извршити до краја ово завештање на начин који ће одговарати високом културном и моралном значају установе коју стварамо.”⁴²

Београдски универзитет је путем писма свог ректора Петра Мицића 15. јула 1940. изјавио дубоку захвалност Јовану Вујићу Млађем што је извршио очеву последњу вољу, обећававши да ће њихова имена бити трајно убележена у историји Универзитета. Тада је Ректор писао: „И сада као и раније, показали сте се достојним сином свог великог оца, одужили сте се његовој светој успомени и задужили сте много и ви лично наш Универзитет. Ви сте аманет свога оца испунили до краја и то вам служи на част. У Аналима наше школе, поред имена великог добротвора пок. Јоце Вујића, забележиће се и ваше име за спо-

//

⁴² Исто, нав. дело.

the paintings, which had been hung with great taste and understanding in several rooms in Vujić's home. In a letter on the handing over of the paintings, the son of the late Joca Vujić, as the executor of his father's will, stated: "Aware of the great value of this collection, inspired by love and respect for my father, as well as a deep respect for our highest educational institution – the university, I am convinced that the University of Belgrade will complete this task in a manner corresponding with the high cultural and moral significance of the institution we create."⁴²

On 15th July 1940, the rector of the University of Belgrade, Petar Micić, expressed his profound gratitude in writing to Jovan Vujić Jr. upon carrying out his father's wishes, promising that their names would be permanently recorded in the history of the University. The rector wrote: "And now, as before, you have proved to be a worthy son of your great father, you have handed over his holy memory and many are indebted to you also, especially our university. You have fulfilled your father's wishes to the end, and for this you are honoured. In the annals of our school, beside the name of the great benefactor, the late Joca Vujić, your name will be recorded as a reminder of everything that you did personally."⁴³

//

⁴² Ibid.

⁴³ Lj. Durković-Jakšić, *O srpskom knjigoljupcu Joci Vujiću*, Bibliotekar, Belgrade 1975. vol. 1-2, 127. A letter from Petar Micić to Jovan Vujić Jr. dated 15th July 1940. It is in the safekeeping of the family of the late Joca Vujić in Senta.

мен свега што сте и ви лично учинили”.⁴³

Идеја о отварању за јавност „Галерије Јоце Вујића, велепоседника из Сенте” у згради Техничког факултета у Београду није, међутим, остварена јер је убрзо после преноса слика из Сенте у Београд избио Други светски рат, који је прекинуо започете послове на реализацији овог значајног задатка, од којих посебно треба поменути акцију систематског фотографског снимања слика, вођену од стране Александра Дерока.⁴⁴

Ова недовршена акција има изузетан значај за потоњи историјат Вујићеве колекције, будући да је зграда Техничког факултета, и то баш онај њен део у коме су се налазиле склоњене слике, бомбардована 1944. године, када су многе слике тешко оштећене, а неке од њих и сасвим уништене. Да би се преостали део ове збирке сачувао и искористио, затечене слике су после рата пописане и почетком 1949. године предате на конзервацију, рестаурацију, излагање и чување Народном музеју у Београду, где се сада налазе.⁴⁵

Приредила Марица Шупут

//

⁴³ Љ. Дурковић-Јакшић, *О српском књигољупцу Јоци Вујићу*, Библиотекар, Београд 1975. св. 1–2, 127. Писмо Петра Мицића Јовану Вујићу Млађем од 15. јула 1940. чува се у породици пок. Јоце Вујића у Сенти.

⁴⁴ В. Јовановић, *Судбина уметника (збирке, сакупљачи и дародавци у Војводини)*, Нови Сад 1987, 160. Негативе на стакленим плочама поклонио је Галерији Матице српске Александар Дероко. У овом каталогу се фотографије са тих плоча први пут репродукују, као сведочанство о уништеним или оштећеним сликама.

⁴⁵ *Збирка Јоце Вујића*, Београд 1989: Љ. Миљковић, *Радови из Збирке Јоце Вујића у Народном музеју*, 35–37; *Каталог*, 41–104.

However, the idea of opening to the public “The Gallery of Joca Vujić, a Landowner from Senta” in the Technical Faculty in Belgrade was not realized, because soon after the transfer of the paintings from Senta to Belgrade, the Second World War broke out, which put a halt to the necessary work to fulfil this task, and in particular Aleksandar Deroko should be mentioned because of his efforts to photograph the paintings systematically.⁴⁴

This unfinished task is of the utmost importance for the future history of Vujić’s collection, since the precise part of the Technical Faculty building which contained the paintings for safekeeping was bombed in 1944, and many of the paintings were badly damaged and some completely destroyed. In order for the remaining paintings to be preserved and utilized, after the war the remaining paintings were listed, and at the beginning of 1949 they were handed over for safekeeping to the National Museum in Belgrade to be restored, exhibited and preserved, where they are today.⁴⁵

Edited by Marica Šuput

//

⁴⁴ V. Jovanović, *Sudbina umetnina (collections, collectors and benefactors in Vojvodina)*, Novi Sad 1987, 160. The negatives on glass plates were presented to the Matica spska Gallery by Aleksandar Deroko. In this catalogue, the photographs from these plates are reproduced for the first time as a testimony of the destroyed or damaged paintings.

⁴⁵ *Zbirka Joca Vujića*, Belgrade 1989: Lj. Miljković, *Radovi iz Zbirke Joca Vujića u Narodnom muzeju*, 35–37; *Catalogue*, 41–104.

//
Јоца Вујић као студент у Алтенбургу 1884. године

//
Јоса Вујић as a student in Altenburg, 1884

Јоца Вујић, велики добротвор Универзитета у Београду

Татјана С. Брзуловић Станисављевић

Joca Vujić, a great benefactor of the University of Belgrade

Tatjana S. Brzulović Stanisavljević

Највреднија збирка Универзитетске библиотеке, не само по богатству грађе, разнородности докумената, по значају личности чија се преписка чува, већ и по изузетном научном и културолошком потенцијалу за будућа истраживања јесте несумњиво *Архивска збирка Јоце Вујића*. Збирка архивских докумената тестаментарно је завештана Универзитетској библиотеци заједно са Вујићевом личном библиотеком 1931. године, а наредне године пренета је у Библиотеку. Министарство културе је препознало вредност ове заоставштине, те су почетком 2014. године *Посебна библиотека Јоце Вујића* и *Збирка архивске грађе* проглашене културним добром од великог значаја.

Пре него што се детаљније упознамо са садржајем *Збирке архивске грађе Јоце Вујића*, подсетимо се биографије овог племенитог дародавца.

Јоца Вујић, библиофил, велепоседник и велики добротвор Београдског универзитета, рођен је као шесто дете у угледној сенћанској породици адвоката Саве Вујића 1863. године. „Не жељен сам дошао на свет 1 (п.с) јула 1863 г. у Сенти као шесто дете моји родитеља Саве Вујића и

The most valuable collection of the University Library is undoubtedly the *Archive Collection of Joca Vujić*, and not only for the richness of its contents, the diversity of documents, the significance of those whose correspondence is in safekeeping, but also for its exceptional scientific and cultural potential for future research. In 1931, the collection of archive documents was bequeathed to the University Library together with Vujić's personal library, and the following year it was transferred there. The Ministry of Culture recognized the value of this legacy, and at the beginning of 2014, the *Special Library of Joca Vujić* and the *Collection of Archive Material* was proclaimed a cultural heritage of great significance.

Before learning more about the content of *The Joca Vujić Collection*, we should recall the biography of this noble benefactor.

Joca Vujić, bibliophile, landowner and a great benefactor of Belgrade University, was the sixth child born to the renowned family of Sava Vujić, a lawyer from Senta, in 1863. "I came into this world unwanted on 1st July 1863 (according to the Julian calendar) in Senta, the sixth child of my parents Sava Vujić and Tereska, née Mudrić.

Тереске рођ. Мудрић. Нежељен, јер је оцу већ доста било петоро деце, а и бојао се за матер, пошто су јој и лечници саветовали да због слабости и наклоњености за туберкулозу не би требало више да рађа.¹ Од малена је Вујић имао склоност ка учењу, те је у школи био и најистакнутији ђак. Основну школу похађао је у родној Сенти код учитеља Тоше Брановачког и Душана Стојшића. Од самог почетка био је вредан и марљив ђак, а нарочито се истицао у математици. Прво је завршио четири разреда српске основне школе. Потом је наставио образовање у мађарској основној школи, 1872. године. Наредне године уписао је средњу грађанску школу у родној Сенти и успешно завршио три разреда с одличним успехом, да би четврти разред гимназије завршио у Сегедину.

У септембру 1877. године Јоца Вујић је уписао гимназију у Пожуну (данашња Братислава). Према сопственим речима, Пожун је знатно утицао на његов будући живот и у много чему га формирао на специфичан начин. Лепота древног града, прелепе старе куће, цркве и грађански начин живота утицали су на Вујића да почне да се занима за старине, да прикупља стари новац и књиге. Били су то почеци његовог колекционарства и настајање његове потоње, велике колекције уметничких

//

¹ Из дневничких бележака Јоце Вујића *Мој живот*, писаних од краја 1931. до 21. новембра 1933. године. Прекуцани текст налази се у легату Тање Крагујевић Вујић, песникиње из Београда, удате за Вујићевог унука, Василија Винце Вујића. Легат се чува у Историјском архиву Београда.

Unwanted, because my father already had five children, and he was worried about my mother as the doctors had advised her that due to her weakness and propensity for tuberculosis, she should not have any more children.”¹ From an early age, Vujić had a fondness for learning, and in school he was an outstanding pupil. He attended primary school in his native Senta where his teachers were Toša Branovački and Dušan Stojšić. From the very beginning, he was an extremely diligent student and he especially excelled at mathematics. He completed the first four grades in a Serbian primary school, and in 1872 he continued his education in a Hungarian primary school. The following year he enrolled in the Higher Civic School in his native Senta and successfully completed three grades with excellent marks, finishing fourth grade at the secondary school in Szeged.

In September 1877, Joca Vujić enrolled in the secondary school in Pozsony (today's Bratislava). According to him, Pozsony influenced his future life significantly and in many aspects formed it in a specific way. The beauty of the ancient city, the magnificent old houses and churches, as well as town life, influenced Vujić to become interested in antiques and to begin collecting old money and books. This was the beginning of his collections, which

//

¹ From Joca Vujić's diary *My Life*, written from the end of 1931 to 21st November 1933. The typed text was in the possession of Tanja Kragujević Vujić, a poet from Belgrade, married to Vujić's grandson, Vasilije Vince Vujić. Her legacy is kept in the Historical Archives in Belgrade.

предмета. Током гимназијских дана станао је у немачкој грађанској породици код професора историје и немачке књижевности, Августа Химлера, где је стекао солидно грађанско образовање, али и знање и љубав према науци, нарочито према историји. О томе какав је и колики утицај Пожун оставио на његов даљи пут оставио је забелешке у свом дневнику: „Пожун! Пожун! Пожун је ударио жиг на мој будући живот. Тамо сам се научио на културан, трезвен грађански живот, ту сам видео како се живи у немачким грађанским породицама, код наше куће у Сенти није уопште било фамилиарног живота. У Пожуну сам добио вољу за сакупљање старина и љубав за старине и за прошлост, та Пожун је сам по себи један музеј старина.“²

Филозофски факултет у Бечу уписао је 1881. године и ту је упознао многе знамените Србе: Гавру Манојловића, председника Југословенске Академије, Пају Адамова, председника Српског кола, Ђуру Гонцића, министра краља Александра Обреновића, каснијег организатора завере против краља. Слушао је славистику код Фрање Миклошића, а општу историју код професора Лоренца. Вредан, радан и жељан науке, савесно је похађао предавања и марљиво водио белешке, што је резултирало успешно положеним колоквијумима на крају првог семестра. Са старијим братом Уроша Предића, Стеваном, похађао је други семестар на факултету. Заједно су слушали предавања професора Микло-

he continued to accumulate and included a large number of art objects. During his secondary school days, he lived with the bourgeois family of August Himmler, a professor of history and German literature, where he gained a solid civic education, as well as a knowledge of and a love for science, especially history. With regard to Pozsony and how much influence it had on his future, he wrote in his diary: “Pozsony! Pozsony! Pozsony left a mark on my future life. There I learned about how to live a refined, sensible civilian life. It was there that I saw what life was like in a German bourgeois family. In our house in Senta there was no such family life at all. In Pozsony, I learned to love the past and antiques and I started collecting them. Pozsony itself is a museum of antiques.”²

He enrolled at the Faculty of Philosophy in Vienna in 1881 and met many famous Serbs there: Gavro Manojlović, President of the Yugoslav Academy, Paja Adamov, President of “Serbian Kolo”, Djuro Gončić, a minister of King Alexander Obrenović, later the organizer of the plot against the king. He studied Slavicism under Franjo Miklošić, and general history under Professor Lorenzo. Hardworking and eager to learn science, he conscientiously attended lectures and diligently took notes, achieving successful results at the end of the first semester. He attended the second semester of university with Stefan, the older brother of Uroš Predić, a famous Serbian academic painter. Together they

//

² Исто.

//

² Ibid.

Господину Ректору Универзитета
у Београду.

Господине Ректоре,

Више од педесет година сам скупио књиге, рукописе и писане споменике, који се односе на српску књижевност, културу и историју. Чинио сам то у циљу, да саставим једну збирку, која ће приказивати наш целокупни духовни живот, нарочито живот нашег народа с ове стране Саве и Дунава. Ја мислим, да овака збирка може знатно да олакша рад научним радницима, који би иначе били принуђени, да своје студије врше по разним библиотекама и по разним местима не само наше него и страних земаља.

Част ми је известити Вас да сам одлучио поклонити Универзитетској Библиотеци у Београду своју целокупну библиотеку и архиву изузевши ствари, које нису од вредности за српску науку или су од важности за моју фамилију односно за моје родно место Град Сенту.

Ова моја библиотека и архива има да се у Универзитетској Библиотеци издвоји као засебна целина под називом Библиотеке и Архиве Јоце Вујића из Сенте и да се и у будућности засебно администрира. Библиотека, која се сада налази у Сенти, могла би се пренети с пролећа идуће године у Београд.

Бригу о тој библиотеци нека води Филозофски факултет и док су живи молим да се о извршењу моје воље старају Г.Г. Универзитетски Професори Др. Богдан Поповић, Др. Тихомир Ђорђевић, Др. Павле Поповић, Др. Станоје Станојевић и Др. Алекса Ивић.

У случају да ја пре извршења ове моје жеље умрем, изјављујем, да је ово моја последња воља, која у случају моје смрти има да се изврши.

Сента 15. децембра 1931 г. С одличним поштовањем
ЈОЦА ВУЈИЋ, с. р.

Доле потписани сведочимо, да је нама познати Јоца Вујић сентањански поседник горњу својеручно написану изјаву у нашем заједничком присуству потписао са изјавом, да је ово његова последња воља.

Сента, 15 децембра 1931 г. С. Вујић, с. р. начелн. Гр. Сенте
Бранислав Киријановић, с. р. градски финансијски саветник

//
Писмо Јоце Вујића ректору Универзитета у Београду из 1931.

//
The letter from Joca Vujić to the rector of the University of Belgrade, dated 1931

шића о старословенским старинама и словенској палеографији. На крају другог семестра Вујић је бриљирао и одбранио све колоквијуме са одличном оценом.

Студентске дане у Бечу Вујић је користио и за посећивање бечких музеја и галерија, као и изложби и других културних манифестација. На једној изложби упознао је нашег чувеног академског сликара Уроша Предића и спријатељио се са њим. Остали су верни и одани пријатељи до краја Вујићевог живота.

После другог семестра студија филозофије у Бечу, када је Вујић отишао кући на летњи распуст, десио се трагични случај у породици. Умрла му је сестра Ида. Породична трагедија утицала је на Вујића да одустане од студија филозофије и предано се посвети економским наукама да би могао да преузме велики посед свога оца. Одлучио је да се упише на Високу агрономску школу у Алтенбургу, што је и учинио 1882. године. Директор школе, др Мош био је веома изненађен када је видео Вујићева сведочанства, нарочито са Бечког универзитета, чудећи се зашто је Вујић уписао Агрономску школу будући да су се у њу махом уписивали лоши ђаци и деца богатих велепоседника.

За време студија агрономије становао је код професора Лемана, старог Саксонца од кога је много научио. Предавања у Агрономској школи била су двојезична, на немачком и мађарском језику. У дневнику је Вујић те студентске дане забележио на следећи начин: „Предавања су била на не-

attended Professor Miklošić's lectures on ancient Slavic antiquities and Slovenian palaeography. At the end of the second semester, Vujić excelled and defended all his exams with excellent marks.

During his student days in Vienna, Vujić visited museums and galleries, as well as exhibitions and other cultural events. At one particular exhibition he met Uroš Predić and they became loyal friends, remaining so until the end of Vujić's life.

After the second semester of studying philosophy in Vienna, tragedy struck when Vujić went home for a summer holiday. His sister Ida died. This family tragedy influenced Vujić to give up studying philosophy, and he devotedly studied economics in order to take over his father's estate. He enrolled at the Agronomic high school in Altenburg in 1882. The school director, Dr. Mosh, was very surprised when he saw Vujić's diplomas, especially the one from the University of Vienna, since only weak students and children of wealthy landlords enrolled in the school.

While studying agronomy he lived with Professor Leman, an old Saxon, from whom he learned a great deal. Lectures at the school were in two languages, German and Hungarian. In his diary, Vujić recorded those student days as follows: "Lectures were in German and Hungarian. I attended them in both languages and I always listened to better lecturers. At the end of the semester I got the best marks. Life in the small

//
Насловна страна *Каталога Архиве Јоце Вујића*³

//
The cover page of *The Joca Vujić Archive Catalogue*³

мачком и на мађарском језику. Ја сам слушао на оба језика, слушао сам увек боље професоре. Крајем семестра сам добио најбоље оцене. Живот у малој варошици је био врло интересантан, нека мешавина немачког ђачког живота и мађарског бећаризма.“⁴ Дипломирао је у марту 1885. године. О томе је забележио у дневнику: „До марта месеца сам положио сва три ри-

town was very interesting, a kind of mixture of German school life and a Hungarian bachelor lifestyle.“⁴ He graduated in March 1885 and wrote about this in his diary: “By the month of March, I had passed all three rigorous exams in Altenburg, three strictly monitored written exams, and three oral exams before a complete board of professors and a hall full of students. I passed

//
³ *Каталог Архиве Јоце Вујића* чува се у породици Вујић у Сенти.

//
³ *The Joca Vujić Archive Catalogue* is in the safekeeping of the Vujić family in Senta.

⁴ Јоца Вујић, *Мој живот*.

⁴ Joca Vujić, *Mož život*.

гороза у Мађар-Овару, три писмена у клазури и три усмена пред целом професорском колегијом и пред пуном салом слушалаца академије. Испите сам све полага на мађарском језику и то врло добро, могу казати сјајно. После последњег ригороза ми је директор Балах Арпад честито и реко ако желим препоручиће ме министарству да ме именује за управитеља земљоделске школе у Вел. Семиклушу или у Ади.⁵

Након дипломирања, по повратку у Сенту, отац му је поклонио 160 ланаца земље, све потребне алате за економију и 1.400 форинти у готовини за разне мање инвестиције. Вредно и марљиво радећи на имању, убрзо је достигао сјајне резултате, постао је познат и уважени велепоседник, не само у Сенти, већ и у целом Потисју. Велики део прихода од имања Вујић је користио за куповину слика, књига и разних културних и историјских предмета, које је проналазио по разним антикварницама, код појединаца и виђенијих породица у Сегедину, Темишвару, Бечу, Пешти, Фиренци, Венецији и Лајпцигу. Вредно и неуморно је сакупљао и увећавао своју библиотеку и музеј. У својој кући у Сенти⁶ Вујић је отворио први

//

⁵ Исто.

⁶ Кућа-музеј Јоце Вујића и данас постоји и једна је од најстаријих кућа у Сенти. Саграђена је 1831–32. године у стилу класицизма, са елементима романтичарског стила. Зидана је за сенатора среза Ожђањи Иштвана. Након 1890. у њој је живео главни тужилац Сарич Берталан. У поседу породице Вујић је од краја Првог светског рата. Трг мира, где се налази кућа на броју 2, одлуком Скупштине града Сенте, преименован је 2005. године у Трг Јоце Вујића.

all of my exams in Hungarian successfully, I may say even excellently. After the last rigorous one, the director, Balah Arpad congratulated me and said that if I wanted, he would recommend the ministry to appoint me as the manager of the agronomic school in Veliki Semikluš or in Ada.”⁵

After his graduation he returned to Senta where his father gave him 160 chains land, the necessary tools for running the estate and 1,400 forints in cash for various smaller investments. On his estate he worked hard, quickly achieving excellent results and becoming a famous and respected landlord, not only in Senta, but also throughout the Potisje region. He used a large part of the income from the estate to purchase paintings, books, and various cultural and historical items which he bought from various antique shops, individuals and respected families in Szeged, Timisoara, Vienna, Pest, Florence, Venice and Leipzig. He tirelessly collected and enlarged his library and museum, and he was the first Serb to open a private museum in the early 20th century, which was in his house in Senta.⁶ His collection consisted of approximately 400

//

⁵ Ibid; Veliki Semikluš = Nagyszentmiklós = Sânnicolau Mare = Großsanktnikolaus. Today in Romania.

⁶ The house museum of Joca Vujić still exists and is one of the oldest houses in Senta. It was built in 1831–32 in a style of classicism with elements of romanticism. It was built for the senator of the district, Ozsgyányi István. After 1890, the district attorney, Szárits Bertalan, lived there. It has been in the possession of the Vujić family since the end of the First World War. Trg mira no. 2 [Peace Square], where the house is located, was renamed Trg Joce Vujića [Joca Vujić Square] by the decision of the Town Assembly of Senta.

II.

Оригинални закони и важне наредбе из Брђије од 1834-1914.

Државна сума 51 - Јан. Бискупски ур. 42-75 - Ур. Ур. 27. XII - 932

42. 1834. 27. IV	Влас Милош <u>Оспеновић</u>	Савршена и обикн. законска или акција
43. 1839. 31. IX	Наместник: <u>Абрам Пеливац</u>	Удељност о мерицамају поручани. Са својим српско партизаном суђе и битишом у Крајеву 18. априла 1834. и истоиме Тргови Милош и браташом или не Милошом ружком и заштом у Крајеву 22. априла 1834. Не јероме заједно са својим
44. 1853. 10. IX	Влас Милош <u>Оспеновић</u>	За Криво Востане и Милошоме ова востан брели, са својим сума и влаштом изоставају и чаким војом.
45. 1857. 6. III	Влас <u>Слободан Поповић</u>	Уредностне Земљоправне Школне у Крајеву. Чиништом суми и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.
46. 1857. 4. VIII	Влас <u>Слободан Поповић</u>	Наредба о буџету у српској сироти. Чиништом суми и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.
47. 1857. 8. IX	Влас <u>Слободан Поповић</u>	Уредба о Школне, а свима суми и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.
48. 1857. 31. IX	Влас <u>Слободан Поповић</u>	Наредба о буџету у српској сироти. Чиништом суми и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.
49. 1858. 25. I	Влас <u>Слободан Поповић</u>	Наредба о буџету у српској сироти. Чиништом суми и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.
50. 1858. 12. III	Влас <u>Слободан Поповић</u>	Наредба о буџету у српској сироти. Чиништом суми и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.
51. 1858. 12. III	Влас <u>Слободан Поповић</u>	Наредба о буџету у српској сироти. Чиништом суми и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.
52. 1858. 31. XII	Томово Тргов. Писарство <u>Томово Тргов.</u>	Уредностне Школне Школне Савршености. 8. сума и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.
53. 1859. 14. IV	Влас Милош <u>Оспеновић</u>	Уредностне Школне Школне Савршености. 8. сума и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.
54. 1859. 14. VI	Влас Милош <u>Оспеновић</u>	Уредностне Школне Школне Савршености. 8. сума и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.
55. 1860. 26. II	Влас Милош <u>Оспеновић</u>	Уредностне Школне Школне Савршености. 8. сума и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.
56. 1860. 12. III	Влас Милош <u>Оспеновић</u>	Уредностне Школне Школне Савршености. 8. сума и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.
57. 1860. 26. IV	Влас Милош <u>Оспеновић</u>	Уредностне Школне Школне Савршености. 8. сума и фелса својимоме Тргови Краји Трговишоме и дргом. Пеливац и Собина.

// Страница из Каталога Архиве Јоце Вујића // A page from The Joca Vujić Archive Catalogue

приватни музеј код Срба, почетком 20. века. У његовој колекцији било је око 400 слика од 18. до прве половине 20. века, око 20.000 књига, 3.000 докумената, оружје, народна одела, бакрорези, нумизматика.

Током живота, активно је учествовао у раду Матице српске и Друштва за српско позориште. Несебично их је помагао, морално и финансијски. Годинама је био члан Управног одбора Матице српске, а бригу за будућност те установе најбоље је изразио тиме што јој је још за живота поклонио педесет значајних уметничких дела за музеј.

Велики родољуб, патриота и пре свега велики човек, Јоца Вујић је помагао и у време Првог балканског рата 1912. године. Српској војсци и Црвеном крсту поклонио је робе и хране у вредности од 20.000 златних круна. За овај пожртвовани гест одликован је високим српским одличјем.

Богатим знањем, искуством и праведношћу читавог живота доприносио је просперитету свог града, Сенте. Изабран је за народног посланика 1923. године и ту дужност је савесно обављао залажући се за народне интересе и бољитак целе земље. Своју велику љубав према уметности и књигама, још од времена када је студирао у Бечу, показивао је скупљајући старине, слике и књиге. Још за живота своју личну библиотеку предао је Универзитетској библиотеци у Београду, као и велики број рукописа и архивске грађе за проучавање српске историје и српске

paintings from the 18th to the first half of the 20th century, about 20,000 books, 3,000 documents, weapons, national costumes, copper etchings and numismatics.

During his lifetime, he actively participated in Matica srpska, a cultural and scientific institution, and The Society for Serbian Theatre, where he selflessly helped both morally and financially. For years, he was a member of the Matica srpska Governing Board, and he expressed his concern for its future in the best possible way, by donating fifty significant works of art to the museum during his lifetime.

Being a great patriot, and above all a great man, Joca Vujić helped during the First Balkan War in 1912. He donated goods and food to the Serbian army and the Red Cross to the value of 20,000 gold crowns. For this gesture, he was awarded with a high Serbian decoration.

As a result of his great knowledge, experience and righteousness, his hometown of Senta prospered during his lifetime. He was elected a member of Parliament in 1923, and he carried out his duties conscientiously in the interests of the people and for the welfare of the whole country. His great love of art and books, which began during his studies in Vienna, can be seen in his collections of antiques, paintings and books. During his lifetime, he handed over his personal library to the University Library in Belgrade, as well as a large number of manuscripts and archive material for the study of Serbian history and the

прошлости. У тој архивској збирци налазе се рукописи знаменитих Срба 19. века. Посебан значај у овој збирци има преписка кнеза Милоша и кнеза Михаила, коју је Јоца Вујић пронашао у Темишвару и сачувао од пропасти. Овим својим поклоном Јоца Вујић је постао велики добротвор Београдског универзитета.

За свој заслужни, национални рад Јоца Вујић је био одликован више пута: Ратном споменицом из балканских ратова, одличјем Црвеног Крста, орденима Светог Саве IV, III и II реда, те орденима Југословенске Круне и Белог Орла. У Архиву Југославије, у Фонду Министарства просвете Краљевине Југославије, налазе се документа која сведоче о предлогу за одликовање Јоце Вујића орденом Светог Саве II степена због његовог изузетног доприноса, имајући у виду да су и његова библиотека и његов архив националног карактера, а да је поклон учинио Универзитету као највишој просветној установи. У Архиву Југославије налази се и копија краљевског указа о одликовању Јоце Вујића од 26. октобра 1932. године:

Ми Александар I по милости Божјој и вољи народној Краљ Југославије на предлог нашег Министра просвете одликује мо Нашим Орденом Светог Саве II реда Вујића Јоцу, велепоседника из Сенте.⁷

//

⁷ Архив Југославије, Фонд Министарства просвете Краљевине Југославије (AJ 66 -160-435).

past. In this archive collection, there are the manuscripts of famous Serbs from the 19th century. Of special significance in this collection is the correspondence of Prince Miloš and Prince Mihailo, which Vujić found in Timisoara and preserved from ruination. With this gift, he became a great benefactor of Belgrade University.

For his meritorious national work, he was decorated several times with: The Balkan War Medal, the Red Cross Medal, IV, III and II grades of the Order of St. Sava, and the Orders of the Yugoslav Crown and the White Eagle. In the Archives of Yugoslavia, in the Repository of the Ministry of Education of the Kingdom of Yugoslavia, there are documents that testify to the proposal for the decoration of Joca Vujić with the II grade Order of St. Sava for his exceptional contribution. The proposal was made considering the fact that his library and archive were of a national character, and were presented to the University, the highest educational institution. In the Archives of Yugoslavia, there is a copy of the Royal Decree concerning the decoration of Joca Vujić, dated 26th October 1932:

We, Aleksandar the First, King of Yugoslavia by the grace of God and the will of the people, on the proposal of our Minister of Education, decorate Joca Vujić, landowner from Senta, with the II grade Order of St. Sava.⁷

//

⁷ The Archives of Yugoslavia, the Repository of the Ministry of Education of the Kingdom of Yugoslavia (AJ 66 -160-435).

И Београдски универзитет је на свој начин одао признање свом великом добротвору. Његов уметнички израђен портрет био је изложен у свечаној сали старог Универзитета, поред осталих добротвора Београдског универзитета.

Крајем августа 1934. дошао је на лечење у Београд, на Клинику професора Арновљевића, где је убрзо и преминуо. Његови посмртни остаци пренети су у Сенту, где су сахрањени 3. септембра 1934. године, уз учешће великог броја грађана, поштовалаца и пријатеља, не само из Сенте него и из других градова. Био је то величанствен погреб, а многи говорници одали су му пошту и дубоко признање. У име Београдског универзитета говорио је Урош Џонић, управник Универзитетске библиотеке у Београду. У говору је истакао велике заслуге Јоце Вујића за српску науку, нарочито поклон велике и значајне збирке његових књига и архивске грађе Универзитету у Београду.⁸

Вујић је имао племениту жељу да велико благо које је сакупљао током живота подари српском народу као музејску вредност, непрекидно доступну јавности. Првобитно је намеравао да свој музеј пренесе у Нови Сад и стави га под окриље Матице српске. Желео је да о сопственом трошку изгради зграду или купи кућу у Новом Саду у којој би се чувала та музејска збирка. Размишљао је и о томе да остави задужбину из које би се об-

Belgrade University in its own way gave credit to this great philanthropist by hanging his portrait in the grand hall of the old University, together with its other benefactors.

At the end of August 1934, he came to Belgrade for treatment at the clinic of Professor Arnovljević, where he soon died. His remains were transferred to Senta and buried on 3rd September 1934, where a large number of citizens, admirers and friends, not only from Senta, but also from other towns, attended his funeral. It was a magnificent funeral, and many of the speakers paid their last respects by honouring his life. Uroš Džonić, director of the University Library in Belgrade, spoke on behalf of Belgrade University. In his speech he highlighted the immense importance of Joca Vujić to Serbian science, especially his gift of the great and significant collection of books and archive material to the University in Belgrade.⁸

Vujić had the noble desire to donate the great treasure he collected during his lifetime to the Serbian people as museum artefacts so that they could be uninterruptedly accessible to the public. He originally intended to transfer his museum to Novi Sad and place it under the auspices of Matice srpska, and he planned to build or buy a house at his own expense in Novi Sad where the museum collection would be kept. He also thought of leaving an endowment from which the museum would be re-

//

⁸ Лазаревић, Небојша, „Јоца Вујић“, *Библиотекар*, Год. 28, бр. 6 (1976), 866.

//

⁸ Lazarević, Nebojša, „Joca Vujić“, *Bibliotekar*, God. 28, br. 6 (1976), 866.

нављао и одржавао његов музеј. Наравно, Вујић је поставио одређене услове под којима би предао збирку на чување и одржавање. Желео је пре свега да она буде самостална, да остане целовита и да носи његово име.

Нажалост, Вујићева племенита намера није била остварена услед низа неспоразума и потешкоћа са којима се сусретала Матица српска, као и због неразумевања тадашњих градских власти Новог Сада. Ни молбе и образложење нису помогли. Невероватно је и непојмљиво како ни Патронат гимназије која је основана задужбински, ни учени полиглота Ћирић нису имали слуха за једно такво културно добро које је Вујић желео да поклони Новом Саду. Остаје питање дали су се Књижевни и Управни одбор Матице српске довољно zaloжили и јесу ли исцрпили све могућности?

Прошле су године у дописивању. Јоца Вујић се разочарао и увредио. По речима његовог сина, Матица српска је прихватила да преузме збирку, под условом да уз њу добије и кућу и 100 јутара земље за издржавање Музеја. Истовремено, Вујић је добијао и разне понуде из Београда. Нуђено му је доста новца за откуп збирке, чак и министарска фотеља и положај амбасадора. Међутим, Јоцу Вујића ништа од понуђеног није занимало. Сматрао је да је његова збирка већа и значајнија од београдских, да треба да буде самостална, а не да се утопи у неку другу збирку, да никако не треба да мења назив јер је Вујић себе доживљавао као аутора

stored and maintained. Of course, Vujić set down certain conditions for the safekeeping and maintenance of the collection and he primarily wanted it to be independent, to remain complete and to bear his name.

Unfortunately, Vujić's noble intention was not realized due to a series of misunderstandings and difficulties encountered by Matica srpska, as well as a lack of understanding of the then city authorities of Novi Sad. Requests and explanations did not help. It is incredible and inconceivable that neither the board of patronage of the secondary school, nor the learned polyglot, Ćirić, were unaware of the importance of the cultural property that Vujić wanted to donate to Novi Sad. The question remains as to whether the Matica srpska Literary and Governing Board of tried hard enough and exhausted all the possibilities.

Years passed in fruitless correspondence and Vujić was disappointed and insulted. According to his son, Matica srpska accepted to take over the collection provided they received a house and 100 acres of land for the maintenance of the museum. At the same time, Vujić received various offers from Belgrade. He was offered a lot of money for the collection, even the position of minister or ambassador. However, he was not interested in any of the offers. He believed that his collection was bigger and more important than Belgrade's, that it should remain independent and not be part of another collection, should not change its name, since he considered himself to be the author of the collection,

збирке, и на крају, пошто је већим делом обухватала духовну делатност Срба у Војводини, сматрао је да јој је место у Новом Саду.

Последњих година живота одлучује да своју личну библиотеку и збирку архивских докумената поклони Универзитетској библиотеци у Београду. О својој намери обавештава ректора Београдског универзитета и у писму образлаже своју одлуку. Вујић је из своје збирке изузео све оно што је сматрао неважним за науку и културу, оно што се тицало његовог родног града Сенте и све што је било везано за његову фамилију.

Архивска збирка Јоце Вујића најзначајнија је збирка архивске грађе Универзитетске библиотеке. Њену вредност додатно увећава чињеница да су документа из ове збирке мало или нимало искоришћена у нашој науци. Збирка се налази у Одељењу реткости Универзитетске библиотеке и садржи 2.002 инвентарна броја са 2.965 докумената, а пошто су документи на више листова, збирка укупно има 4.751 лист. Документа обухватају период од 1581. до 1915. године и сређена су по тематским целинама. Најстарији документ је свитак на немачком језику, илустрована Христова генеалогичка из 1581. године. Документа су писана на три писма и тринаест језика: српском и руском језику (ћирилицом и латиницом), француском, немачком (готицом), влашком, грчком, турском, латинском, италијанском (латиницом), бугарском, српскословенском, руском

and finally, as a large part comprised of religious and intellectual activities of Serbs in Vojvodina, he was of the opinion that its place was in Novi Sad.

In the last years of his life, he decided to donate his personal library and collection of archive documents to the University Library in Belgrade. He informed the rector of Belgrade University about his intention, and in writing he explained his decision. Vujić excluded from his collection everything that he considered irrelevant for science and culture, and everything related to his hometown of Senta and his family.

The *Archive Collection of Joca Vujić* is the most important collection of archive materials of the University Library. Its value is further enhanced by the fact that the documents in this collection are little or not used in Serbian science. The collection, containing 2,002 inventory numbers with 2,965 documents, can be found in the section of rare items in the University Library, and as some documents are on several pages, the collection has a total of 4,751 pages. The documents cover the period from 1581 to 1915 and are arranged thematically. The oldest document, dating 1581, is a scroll in German, illustrating Christ's genealogy. The documents are written in three alphabets and thirteen languages: Serbian and Russian (Cyrillic and Latin), French, German (Gothic), Vlach, Greek, Turkish, Latin, Italian (Latin), Bulgarian, Serbo-Slavic, Russian and Old Slavic (Cyrillic). It is very rich and diverse, and contains: letters, personal correspondence, court documents, con-

Мбр. 1709

Корачи

1. Јануари 20. године 1846

Прочасна Кнез Петрија

Добро Саше како оже 18. 0. 18. године
 ти ми забави да брже иш вратица
 у вратица присто рожу Ерене и мери
 Давидова.

И ја наласум да добр, нека Саша
 Ерене које бав и оже бав Саше
 мерици, како Ерене мери брже иш
 забав да у забави и једи а забави
 даме рожу вратица, и мерици у забави
 као забав да се и оже Ерене рожу на-
 таси, ја ако забав забави мерици
 да бр и мери да једи које бав једи
 мерици забави ако забави мерици
 бав мерици, ја се забави мерици
 у забави забави мерици забави
 и мерици забави мерици забави
 и мерици забави и мерици забави
 забави мерици забави

Кнез Милош Петрија

//
 Писмо кнеза
 Милоша ћерки
 Петрији, Хитзинг,
 1846.

//
 A letter from Prince
 Miloš to his daughter,
 Petrija, Hitzing, 1846

и старословенском језику (ћирилицом). Фонд је веома богат и разноврстан и садржи писма, личну преписку, судска документа, уговоре, квите, признанице, књижевне саставе, свитке, телеграме.

Архивска документа Вујић је марљиво прикупљао годинама и брижно се старао о њима. Највећи део колекције купио је од старог проте и историчара, Димитрија Руварца. У богатој архивској збирци Јоце Вујића налази се неколико оригиналних Змајевих рукописа. Ту су три песме од две, три и четири строфе са по четири стиха илустроване и потписане са Ч.Зм. На свим песмама је ознака *Гармонд*, што указује на чињеницу да су биле припремљене за објављивање и да су највероватније објављене у неком дечјем часопису попут *Невена*. Уз песме су исписани и Змајеви коментари: „Песма са сликом” или „Слика на средини колумне”. Песме су: *Комендија за грош*, *На путу живота* и *Згодно место*. Осим тога, у збирци се налазе и четири прозна текста. То су краће илустроване приче, *Лија у кокошињаку*, *Облак*, *Бркајлије* и *Даув*, *тигрокоњ*.

Збирка садржи и песму Фрање Миклошића⁹ *Славуј* из 1840. године, као и песму Лукијана Мушицког из 1829. године, у част митрополита Стратимировића.

//

⁹ Право име аутора је Франц Миклошич, међутим документ о коме се у тексту говори потписан је са Фрањо Миклошић. Видети више о варијантним облицима имена на: http://katalog.nsk.hr/F/UK7HUXM9E74I226N1CHNPYCKUPY9CUNL8KDIAGT9EMFDU4RKU5-20537?func=accref&acc_sequence=000150636;

tracts, notes of quittance, receipts, literary compositions, scrolls and telegrams.

Vujić's archive documents were diligently collected and kept in safety over the years. He bought the largest part of his collection from the old priest and historian, Dimitrije Ruvarac. In the rich archive collection, there are several original manuscripts written by Jovan Jovanović Zmaj, a famous Serbian poet. There are three poems of two, three and four verses, each containing four lines and illustrated and signed "Č.Zm". There is the sign *Garmond* on all of the poems, which suggests that they were prepared for publication and most likely published in a children's magazine, for example *Neven*. There are comments written by Zmaj on all of the poems: "Poem with a picture" or "A picture in the middle of the column". The poems are: *A Comedy for a Shilling*, *On Life's Path* and *A Convenient Place*. The collection also contains four prose texts, which are short illustrated stories: *The Fox in the Chicken Coop*, *Cloud*, *Moustachios* and *Dauv the Tiger-horse*.

The collection also contains the poem *Nightingale* by Franjo Miklošič,⁹ dated 1840, as well as a poem by Lukijan Mušicki, dated 1829, and written in honour of Archbishop Stratimirović.

//

⁹ The real name of the author is Franc Miklošič, however, the document that is mentioned in the text is signed Franjo Miklošič. See more about the variation of names at: http://katalog.nsk.hr/F/UK7HUXM9E74I226N1CHNPYCKUPY9CUNL8KDIAGT9EMFDU4RKU5-20537?func=accref&acc_sequence=000150636

№р. 932

Прелеми Луко Милоше!

Купите земље и пољопривредне
делове у Београду

Ја у име Божје оспосредствљујући
како Клементинија Јурићева и њени
детице како теби и твојим децом
Београдским, и окупивши земљу у
Београду и околици и државна дела у
Београду и околици ^{тако} и државна
дела и државна дела оспосредствљујући
ти овде даш ^{своје} земље и воле
даш во мени и твојим децом, и
даш оспосредствљујући државна
дела и оспосредствљујући државна

У Београду 20^{ог} Августа 1846.

Милош
К. М. Хитзинг

//
Писмо кнеза
Милоша сину
Михаилу, Хитзинг,
1846.

//
A letter from Prince
Miloš to his son,
Mihailo, Hitzing, 1846

Једна од специфичности ове богате збирке је и *Бујурулдија* (наредба, указ) из 1791. године. Писана је руком на турском језику и писму. Врло оштећена и у распадајућем је стању. На *Бујурулдији* је сачуван и печат у црном воску. Уз њу је и текст превода. Иначе, то је наредба Бећир-паше, новог београдског валије упућено кнезовима Ибрахим-паши и Курд-Мехмед-паши, заповедницима и осталим људима од звања по завршетку аустријско-турског рата. Успостављањем мира између ове две државе султан је помиловао и амнестирао рају која је нагињала Аустрији: „Сви се могу вратити у своје куће у Турској без икаквих последица”.

Архивска збирка Јоце Вујића садржи и службене акте краља Милана Обреновића, кнеза Александра Карађорђевића, кнеза Милоша Обреновића и кнеза Михаила Обреновића.

Вујићева збирка, која већим делом представља преписку од краја 17. до почетка 20. века, може се поделити у четири групе:

1. Преписка из 17. и 18. века
2. Преписка кнеза Милоша¹⁰
3. Преписка Косте Анастасијевића, српског агента у Букурешту

//

¹⁰ Брзуловић Станисављевић, Татјана, *Породична преписка кнеза Милоша Обреновића из Архивске збирке Јоце Вујића у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“*, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, 2015, 2016.

One of the specificities of this rich collection is *Bujuruldija* (order, decree), dated 1791, hand-written in the Turkish language and alphabet. It is extremely damaged and in a deteriorating state; the black wax seal is preserved and there is a translation of the text attached. It is an order by Bechir Pasha, the new Belgrade governor, which he sent to the princes, Ibrahim Pasha and Kurd Mehmed Pasha, commanders and other important people, following the end of the Austro-Turkish war. By establishing peace between the two countries, the sultan pardoned the *raya* (peasants) who were supporters of Austria: “Everyone can return to their homes in Turkey without any consequences”.

The Archive Collection of Joca Vujić also contains the official acts of King Milan Obrenović, Prince Aleksandar Karadjordjević, Prince Miloš Obrenović and Prince Mihailo Obrenović.

Vujić’s collection, which mostly represents correspondence from the end of the 17th century to the beginning of the 20th century, can be divided into four groups:

1. Correspondence from the 17th and 18th centuries
2. The correspondence of Prince Miloš Obrenović¹⁰
3. The correspondence of Kosta Anastasijević, a Serbian agent in Bucharest

//

¹⁰ Brzulović Stanislavljević, Tatjana, *The Family Correspondence of Prince Miloš Obrenović from the Archive Collection of Joca Vujić at the University Library “Svetozar Marković”*, Univerzitetaska biblioteka “Svetozar Marković“, 2015, 2016.

Стефан Рафелсбергер
 19 гвгм 848
 1848

№ 3334

Анна!

Драгомме јакиме инос писмо оуби
 Милеше изписано право Градске Земље
 Које не осећавајућу стаму и јурише
 икакво јако саосцаја даје појеб
 итноштом одје з Стефановић Зујева
 изписа и како се Зујева иже иже као
 и уоставаоцим же нино сме право Миле
 времунуком по јак Боже Зујева око
 Боже Рајце ле Камерето ебје јосо
 стаму и ебје овал јакиме з добра
 јакот готу поштом оуби Градске Земље
 1848гвгм и иакошнес Милеша да иже
 и јакиме стаму Милеша Које и јакиме и
 Градске Земље времунуком же стаму
 даје ебје стаму и стаму Рајце оубе
 времунуком, овал стаму времунуком
 стаму стаму и јакошнес иже иже
 иже овал стаму з дубини Зујева са
 стаму Које и стаму иже, подрајене
 стаму стаму оуби иже стаму и стаму
 стаму и иже стаму же стаму стаму
 стаму стаму стаму и стаму стаму
 и осећавајућу стаму.

Дојакиме
 К. М. Оубе

||
 Писмо кнеза Милоша
 Ани Рафелсбергер,
 Петербург, 1848.

||
 A letter from Prince
 Miloš to Anna
 Raffelsberger, St.
 Petersburg, 1848.

4. Преписка културних посленика друге половине 19. века и прве половине 20. века¹¹

Документа прве групе садрже око 300 писама, од којих је најстарије писмо јеромонаха Димитрија из Сентандреје упућено архиђакону Викентију у Беч, 15. априла 1696. године. Он пише, у име братства, о његовом дару цркви и о набавци неких ствари за црквене потребе; интересује се за егзарха Софронија и од њега очекује дар за Врднички манастир; поздравља га и „грешни” брат Михаило, који се распитује за пут у Москву. У овој групи докумената доминира преписка Димитрија и Илариона Руварца са тадашњим црквеним великодостојницима и митрополитима. У њој се налазе и писма Христофора Жефаровића, Јована Мушкатировића, Алексија Везилића, митрополита Мојсија Петровића, Викентија Поповића и Павла Ненадовића. Ова документа су значајна и изузетно занимљива истраживачима који проучавају историју Карловачке митрополије.

Другу групу чине писма кнеза Милоша Обреновића и документа која су некада припадала његовој архиви, тј. кнежевој канцеларији. Архива је пронађена у Румунији на једном кнежевском добру. Наиме, породица Бајић, у коју је кнежева

4. The correspondence of people involved in cultural activities in the second half of the 19th century and the first half of the 20th century¹¹

The first group contains about 300 letters, with the oldest one dated 15th April 1696, written by Hieromonk Dimitrije from Szentendre and sent to the Archdeacon Vikentije in Vienna. He writes, in the name of the brotherhood, of his gift to the church and the acquisition of some items for ecclesiastical purposes; he asks about Egzar Sophroni and he expects a gift from him for the Vrdnik Monastery; “sinful” Brother Mihailo also sends his regards and enquires about the journey to Moscow. Most of the documents in this group deal with correspondence between Dimitrije and Ilarion Ruvarac and the then church dignitaries and archbishops. It also contains the letters of Hristofor Žefarović, Jovan Muškatirović, Aleksije Vezilić, Archbishops Mojsije Petrović, Vikentije Popović and Pavle Nenadović. These documents are significant and extremely interesting to researchers who are studying the history of the Metropolitanate of Karlovci.

The second group consists of letters written by Prince Miloš Obrenović and documents that once belonged to his archive, i.e., to the prince’s office. The archive was found in Ro-

//

¹¹ Брзуловић Станисављевић, Татјана и Василије Милновић, *Изабрана писма књижевника Архивске збирке Јоце Вујића у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић”*, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, 2016.

//

¹¹ Brzulović Stanislavjević, Tatjana and Vasilije Milnović, *Selected Letters of Writers from the Archive collection of Joca Vujić at the University Library “Svetozar Marković”*, Univerzitetaska biblioteka “Svetozar Marković”, 2016.

ћерка била удата, наследила је ту архиву заједно са кућом и имањем и пренела је у свој дом у близини Темишвара. Касније је породица продала имање, а архиву је купио Јоца Вујић 1925. године. Кнежева Архива¹² је садржала 1.071 документ из времена када је кнез Милош живео у изгнанству. Куповином ове вредне архиве сачувана је кнежева кореспонденција, драгоцену за проучавање живота кнеза Милоша и његове породице.

Кнежева архива може се разврстати у пет скупина које чине: породична преписка, лична преписка, пословна преписка, судски акти, документа из спорова и предмети и документа из оставине кнеза Милоша.

Породична преписка Обреновића садржи већим делом писма кнеза Милоша и његове деце, сина Михаила и ћерке Петрије, удате Бајић¹³ (неколико Петријиних писама је већ објављено). Укупно је сачувано 179 писама из породичне преписке Обреновића. Највећи број припада преписци кнеза Милоша и кнеза Михаила и то 71 писмо кнеза Милоша упућено сину

//

¹² Brzulović Stanislavljević, Tatjana, „Kneževa arhiva – iz arhivske zbirke Joce Vujića u Univerzitetској biblioteci „Svetozar Marković“ u Beogradu“, *Kulturni heroj*, objavljeno 2. 2. 2015. <http://kulturniheroj.com/?p=2979>

¹³ Brzulović Stanislavljević, Tatjana, „Писма кнегиње Петрије своје оцу књазу Милошу Обреновићу – из архивске грађе Јоце Вујића у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“ у Београду“. *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, књ. 72 (2011), 133–149.

mania on the prince's estate. The Bajić family, into which the prince's daughter was married, inherited the archive together with the house and estate, and transferred it to their home near Timisoara. Later the family sold the estate and the archive was purchased by Vujić in 1925. The prince's archive¹² contained 1,071 documents from the time when Prince Miloš lived in exile. With the purchase of this valuable archive, the prince's correspondence was preserved and is valuable for the study of the life of Prince Miloš and his family.

The prince's archive can be divided into five groups: family correspondence, personal correspondence, business correspondence, court documents, documents from disputes, and items and documents concerning Prince Miloš's legacy.

A large part of the correspondence of the Obrenović family are letters written by Prince Miloš and his children, his son Mihailo and daughter Petrija, married name Bajić¹³ (several of Petrija's letters have already been pub-

//

¹² Brzulović Stanislavljević, Tatjana, „The Prince's Archive – from the archive collection of Joca Vujić at the University Library “Svetozar Marković”, *Kulturni heroj*, objavljeno 2.2.2015.<http://kulturniheroj.com/?p=2979>

¹³ Brzulović Stanislavljević, Tatjana, „Princess Petrija's letters to her father, Prince Miloš Obrenović – from the archive collection of Joca Vujić in the University Library “Svetozar Marković” in Belgrade“, *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, knj. 72 (2011), 133–149.

Михаилу (1846–1854) и 60 оригиналних писама кнеза Михаила упућених кнезу Милошу (1845–1858). Из преписке са ћерком Петријом сачувано је 38 писама, од којих 19 писама кнеза Милоша упућених ћерки Петрији Бајић (1845–1858), као и 19 Петријиних писама упућених оцу (1846–1860). Ту су затим и писма осталих чланова породице Обреновић. Сачувана су четири писма Анке Ј. Обреновић¹⁴ (1851–1854), једно писмо Јеврема Обреновића,¹⁵ из 1848. године, два писма Јована Обреновића¹⁶ из 1845. године, као и три писма кнегиње Јулије¹⁷ из 1854–1858.

Писма која је кнез Милош писао сину и ћерки представљају кнеза у једном пот-

//

¹⁴ Анка Обреновић (1821–1868), ћерка Јеврема и Томаније Обреновић, била је прва жена писац и преводилац у пост-отоманској Србији. Позната је по надимку „Анка Помодарка”.

¹⁵ Јеврем Обреновић (1790–1856), најмлађи брат кнеза Милоша, рођен је у Горњој Дубици. Године 1816. постављен је за управника Шабачке нахије. Савременици га описују као наочитог, ученог и просвећеног човека који се први у Србији почео ослобађати источњачког духа и навика. У Шапцу се оженио Томанијом, ћерком Анте Богићевића и са њом изродио осморо деце. Његов син Милош био је отац краља Милана.

¹⁶ Јован Обреновић (1787–1850), млађи брат кнеза Милоша, био је управник Рудничке и Пожешке нахије, познат под именом Господар Јован.

¹⁷ Јулија Обреновић (1831–1919) удала се за кнеза Михаила Обреновића 1853. године у руској капели у Бечу. До повратка у Србију, 1858. године, живели су на свом имању „Иванка” у Аустроугарској. Учила је српски језик код Ђуре Даничића. Растали су се 1865. године („растали су се од постеље и стола”).

lished). A total of 179 letters were preserved. The largest number was written by Prince Miloš and Prince Mihailo, 71 letters by Prince Miloš to his son Mihailo (1846–1854) and 60 original letters from Prince Mihailo to Prince Miloš (1845–1858). From his correspondence with his daughter Petrija, 38 letters were preserved, of which 19 were from Prince Miloš to his daughter Petrija Bajić (1845–1858), and 19 of Petrija’s letters to her father (1846–1860). There are also letters from other members of the Obrenović family. Four letters were written by Anka J. Obrenović¹⁴ (1851–1854), one letter by Jevrem Obrenović,¹⁵ dated 1848, two letters by Jovan Obrenović,¹⁶ dated 1845, and three letters from Princess Julia¹⁷ from 1854 to 1858.

//

¹⁴ Anka Obrenović (1821–1868), daughter of Jevrem and Tomanija Obrenović, was the first woman writer and translator in post-Ottoman Serbia. She was known by the nickname “Anka the Fashion Victim”

¹⁵ Jevrem Obrenović (1790–1856), the youngest brother of Prince Miloš, was born in Gornja Dubica. In 1816, he was appointed governor of the district of Šabac. His contemporaries described him as a knowledgeable, learned and dedicated man who was the first to liberate Serbia of the eastern way of life and habits. In Šabac he married Tomanija, the daughter of Anta Bogičević, and raised eight children with her. His son, Miloš, was the father of King Milan.

¹⁶ Jovan Obrenović (1787–1850), the younger brother of Prince Miloš, was the governor of the Rudnik and Požega districts and was known as Master Jovan.

¹⁷ Julija Obrenović (1831–1919) married Prince Mihailo Obrenović in 1853 in the Russian chapel in Vienna. Up until their return to Serbia in 1858, they lived on their property “Ivanka” in Austro-Hungary. Djura Daničić taught her Serbian. They divorced in 1865 (“they parted from bed and table”).

пуно новом светлу, као брижног и нежног оца. Из тих писама видимо приватно лице једног владара које се не показује сваком, већ само најближим члановима породице. Читајући писма остајемо потпуно зачуђени и прилично затечени чињеницом да су то писма строгог и преког човека, владара апсолутисте. Кнез Милош у свим писмима деци исказује велику родитељску љубав, бригу као и тежњу да их заштити и сачува породицу на окупу у тешким данима емиграције, када је била расута по свету. Сину Михаилу саветује да живи уредно, да не расипа новац и да не шенлучи превише јашући коње, а ћерки Петрији упућује савете у вези са здрављем, а нарочито подизањем и васпитавањем деце. Петријина писма оцу су углавном честитке за празнике: Ускрс, Божић и Нову годину. У неким писмима га обавештава о здрављу, а кроз нека писма се провлачи прича о ергелам коња и њиховом пресељењу у Влашку. Нека од Петријиних писама су важна за историју јер се помиње буна из 1848. године, док се у другима виде наговештаји Милошевог повратка у Србију.¹⁸

Лична преписка садржи писма кнеза Милоша и кућнепазитељке Ане Рафелсбергер, и то 19 писама кнеза Милоша упуће-

The letters that Prince Miloš wrote to his son and daughter present the prince in a completely new light, as a caring and gentle father. From these letters we see the private side of a ruler that is not shown to everyone, but only to the closest members of his family. Upon reading these letters, one is completely amazed and quite overwhelmed by the fact that they are the letters of a strict and short-tempered man, an absolute ruler. In all of his letters to his children, Prince Miloš expresses great parental love, care, as well as the desire to protect them and keep the family together in the difficult days of emigration, when they were scattered around the world. He advises his son Mihailo to be tidy, not to waste money and not to be too reckless when riding horses, while he gives his daughter Petrija advice on her health and especially on how to raise and bring up her children. Petrija's letters to her father are mostly greetings for the holidays: Easter, Christmas and the New Year. In some letters, she informs him about her health, and in others there are stories about the stud farm and their relocation to the Principality of Vlach. Some of Petrija's letters are of historical importance because they mention the 1848 rebellion, while others hint at Miloš's return to Serbia.¹⁸

//

¹⁸ Брзуловић Станисављевић, Татјана, *Породична преписка кнеза Милоша Обреновића из Архивске збирке Јоце Вујића у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“*, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, 2015, 2016.

//

¹⁸ Brzulović Stanislavljević, Tatjana, *The Family Correspondence of Prince Miloš Obrenović from the Archive Collection of Joca Vujić at the University Library “Svetozar Marković”*, University Library “Svetozar Marković” 2015, 2016.

них Ани (1848–1851) и девет Аниних писама кнезу Милошу, из 1849. и 1850. године. Анина писма кнезу углавном су топла и емотивна. У њима она изражава своју љубав и приврженост кнезу, тугује што су растављени и пише како једва чека његов повратак. Нека од Аниних писама написао је Ђура Даничић, који је Ану учио српски језик. Ана га уверава у своју оданост и пише да неће бити као „оне”. Ословљава га са „Драги мој и добри Господару”. У неким писмима га извештава о свом раду и о томе да добро одржава кућу у Бечу која јој је поверена на чување. Убеђује кнеза у своју љубав и тврди да њој није стало до његовог богатства и да оно није разлог њене наклоности. Милошева писма Ани из Петрограда (десет) пуна су топлих речи и уверавања у његову наклоност према њој. У писмима је саветује како да води кућу у Бечу, шаље јој новац и „мали знак њихове љубави и живота”. Радује се што учи српски језик и захваљује јој се на портрету који му је послала. Извештава је о свом здрављу и нада се да ће ускоро бити заједно. У писмима која је слао из Букурешта његов тон се битно променио, није више био благонаклон, већ срдит. Чуди се што му не одговара на писма и пита се да ли се „у њеној глави штогод комбинира”. Прекорева је и говори јој да је неискрена и да је злоупотребила његово поверење, те се недолично понашала у његовом одсуству. Наређује јој да се хитно и без поговора исели из куће и да га остави на миру. Такође јој пише да не мора да долази у Букурешт и да му више не пише. Издао је налог Цинеру да

The personal correspondence contains letters written by Prince Miloš and his housekeeper, Anna Raffelsberger, 19 are from Prince Miloš to Anna (1848–1851), and nine are her letters to Prince Miloš, from 1849 to 1850. Anna’s letters to the prince are mostly warm and emotional. In them she expresses her love and attachment to the prince, mourns that they are separated, and writes that she can hardly wait for his return. Some of Anna’s letters were written by Djura Daničić, who taught her Serbian. She assures him of her loyalty and writes that she will not be like “the other women”. She addresses him with “My dear and Good Master”. In some letters, she reports on her work and about how she is maintaining the house in Vienna that is entrusted to her for safekeeping. She assures the prince of her love and claims that she does not care about his wealth and that it is not the reason for her affection. Miloš’s letters to Anna from Peterburg (ten), are full of warm words and assurances of his affection for her. In his letters he advises her about how to run the house in Vienna, he sends her money and a “little sign of their love and life”. He is delighted to learn that she is learning Serbian and thanks her for the portrait that she sent him. He reports on his health and hopes that they will soon be together. In the letters he sends from Bucharest, his tone changes significantly and he is no longer kind, but angry. He wonders why she did not answer his letters and wonders if “there is something going on in her head”. He is rude and tells her that she is insincere and that she has misused his trust and has behaved inadequately in his absence. He orders her to leave the house without delay and leave him in peace. He also writes that she is

попише ствари у кући у Бечу и да их сачува од пропасти, и строго јој поручује „Ја сам господар својих ствари”.

Такође, међу личним писмима проназимо и четрнаест сачуваних писама Фани Хипенбергер упућених кнезу Милошу, из 1849. и 1850. године. Ова преписка углавном се односила на Фаникино потраживање новца за њено издржавање и издржавање њиховог ванбрачног сина Александра.¹⁹

Пословна преписка кнеза Милоша садржи углавном преписку са управницима кнежевих многобројних имања по Србији и Влашкој, лекарима, адвокатима, банкарима, трговцима, арендаторима, дужницима и другим важним личностима тога периода. Сачувано је 130 Милошевих писама Димитрију Мити Вучићу, управнику кнежевих добара (1845–1858). Сачувана су и 33 Милошева писма из 1860. године упућена Кости Анастасијевићу, српском агенту у Букурешту. Затим, преписка кнеза Милоша и банкара Симона Сине из Беча, 41 Милошево писмо из 1848–1851. и 20 писама Симона Сине кнезу Милошу из 1845–1853. године. Следи 17 писама из 1845–1852. кнеза Милоша Ђорђу Стојаковићу, адвокату. Сачувано је и 15 писама кнеза Милоша Раши Здравковићу, настојнику његових добара у Србији (1846–1850).

//

¹⁹ Према подацима из писама са њом је имао ванбрачног сина Александра коме је плаћао алиментацију.

not to come to Bucharest and is not to write to him anymore. He issues an order to Dimitrije Ciner, his procurator, to make an inventory of all the items in the house in Vienna and to save them from ruin, and strictly tells her, “I am the master of my own things”.

Also, among his personal letters, there are fourteen preserved letters from Franciszka Huttenberger to Prince Miloš, from 1849 and 1850. This correspondence mainly concerns Franciszka’s claim to money for her support and that of their son, Alexander,¹⁹ who was born out of wedlock.

The business correspondence of Prince Miloš is mainly with the managers of his numerous estates both in Serbia and the Principality of Vlach, doctors, lawyers, bankers, traders, leaseholders, debtors and other dignitaries of that period. There are: 130 letters from Miloš to Dimitrije Mita Vučić, the manager of his property, (1845–1858); 33 to Kosta Anastasijević, a Serbian agent in Bucharest, dated 1860; correspondence between Prince Miloš and his banker, Baron Simon Georg Freicher von Sina, from Vienna, 41 letters from Miloš to Simon (1848–1851), 20 from Simon to Miloš (1845–1853); 17 to Djordje Stojaković, a lawyer (1845–1852) and 15 letters from Miloš to Raša Zdravković, the superintendent of his estate in Serbia (1846–1850).

The letters between Prince Miloš and his superintendent, Raša Zdravković, are mainly

//

¹⁹ According to the information from the correspondence, they had a son, Alexander, born out of wedlock, to whom he paid alimony.

Преписка кнеза Милоша и настојника Раше Здравковића односи се претежно на вођење економије у Србији, на издавање кућа под кирију, наплату кирија и на слање новца у Беч за оправку куће у којој живи аустријски конзул. Преписка кнеза Милоша и барона Сине, банкара, тиче се новчане трансакције коју је кнез имао са банкарском кућом Симона Сине у Бечу (издавање и исплата облигација кнезу Милошу и лицима која је овластио, обрачуни, продаје и др.). У писмима се помињу и разне личности попут Димитрија Цинера, Димитрија Курта, браће Герман, Константина Суце и др. Преписка кнеза Милоша и Димитрија Курта, банкара, односи се на финансијско пословање и разне трговачке трансакције. У писмима се помињу и Ана Рафелсбергер, Фани Хипенбергер, Димитрије Цинер, секретар Хадија и други. Преписка кнеза Милоша и Милфелда, адвоката, углавном се односи на разне финансијске и судско-правне послове у којима је Милфелд заступао кнеза пред судовима у Бечу. Преписка кнеза Милоша и његовог помоћника, Димитрија Цинера, односи се претежно на разне послове финансијске природе, као и правно-судске послове које је Цинер обављао као кнежев пуномоћник. Највећи део преписке садржи документа о судским процесима кнеза Милоша и Ане Рафелсбергер, као и о судском процесу кнеза Милоша и Фани Хипенбергер и издржавање њиховог ванбрачног сина Александра. У преписци се помињу и Вук Караџић, Милфелд, Добран и Ђорђе Стојаковић.

related to the running of the estate in Serbia, the renting of houses, the collecting of rents and the sending of money to Vienna for the repair of the house in which the Austrian consul lived. The correspondence between Prince Miloš and Baron von Sina, deals with the monetary transactions that the prince had with the Baron's banking house in Vienna (the issuing and payment of obligation bonds to Prince Miloš and persons authorized by him, calculations, sales, etc.). They also mention various personalities such as Dimitrije Ciner, Dimitrije Kurt, the German brothers, Konstantin Suc, and others. The exchange of letters between him and Dimitrije Kurt, a banker, refer to financial as well as various other commercial transactions. They also mention Anna Raffelsberger, Franciszka Huttenberger, Dimitrije Ciner, Konstantin Hadija, secretary, and others. The letters between Miloš and Dr. Milfeld, lawyer, relate mainly to various financial and judicial matters in which Milfeld represented the prince in the courts in Vienna. Those between him and his procurator, Dimitrije Ciner, relate mainly to various tasks of a financial nature, as well as legal and judicial affairs which Ciner performed as proxy. The largest part of the correspondence contains documents on the judicial process between Prince Miloš and Anna Raffelsberger, as well as the one with Franciszka Huttenberger and the support of their son, Alexander, born out of wedlock. Vuk Karadžić, Dr. Milfeld, Dobran and Djordje Stojaković are also mentioned in the letters.

A special group of documents from the prince's archive are court documents from five court proceedings conducted before the courts in

Посебну групу документа из кнежеве архиве чине судски акти из пет судских процеса вођених пред судовима у Бечу. Грађу чине судски акти: пресуде, тужбе, одговори туженога, разне изјаве, саслушања и сведочења на немачком језику. Из првог судског процеса кнеза Милоша са Јоханом Себастијаном Шамбергером, из 1850–1851. године, сачувано је десет докумената. Из другог судског процеса кнеза Милоша са Аном Ананић, из 1851. године, сачувана су два судска акта и документа везана за процес. Из трећег судског процеса кнеза Милоша и Ане Рафелсбергер, вођеног 1849–1852. године, сачувано је 35 докумената које чине судска акта, пресуда, уговор из 1848. године, тужба, одговори туженога, разне изјаве, саслушања и сведочења из поменутог судског процеса. Ана Рафелсбергер, кућнепозитељка куће кнеза Милоша у Бечу тужила је кнеза што је отпустио из службе и тражила накнаду штете од 30.000 форинти, као обезбеђење предвиђено уговором од 12. фебруара 1848. године. Затим, следи још четрдесет судских аката из процеса кнеза Милоша са Фаником Хипенбергер из 1846–1849. године. На основу писама може се закључити да су Фани и кнез имали ванбрачног сина Александра. Судски спор се односи на Фаникино потраживање алиментације.

Напоследку, сачувано је још и 76 судских аката из процеса кнеза Милоша са Марком Ђорђевићем (1845–1850). Марко Ђорђевић, бивши кнежев службеник, тужио је кнеза за накнаду суме од 3.814 форинти са каматом за неколико година. По његовим тврдњама, ову суму је

Vienna. They consist of court decisions, lawsuits, defendants' answers, various statements, hearings and testimonies in German. From the first judicial process with Johann Sebastian Schamberger, 1850–1851, ten documents have been preserved. From the second judicial process with Ana Ananić, 1851, two court documents and documents related to the case have been preserved. From the third court case with Anna Raffelsberger, 1849–1852, 35 documents have been preserved, consisting of court documents, a decision, a contract dated 1848, a lawsuit, defendants' answers, various statements, hearings and testimonies from the abovementioned case. Anna Raffelsberger, Prince Miloš's housekeeper in Vienna, sued the prince because she was fired from service, demanding compensation of 30,000 forints, as stated in a contract dated 12th February 1848. There are also another forty court decisions from the judicial process with Franciszka Huttenberger, 1846–1849. Based on these letters, it can be concluded that Franciszka and the prince had a son, Alexander, born out of wedlock. The court dispute relates to her claim for alimony.

Finally, 76 court decisions from the court case between Prince Miloš and Marko Djordjević (1845–1850) have been preserved. Marko Djordjević, a former employee of the prince, sued him for the sum of 3,814 forints, with interest. According to him, this amount was spent on the approval of the prince for the support of Danica Petrović and the prince's son, Teodor, born out of wedlock.

The last group of documents from Prince Miloš's archive are made up of correspondence

потрошио по одобрењу кнеза Милоша за издржавање Данице Петровић и њеног и Милошевог ванбрачног сина Теодора.

Последњу групу докумената из архиве кнеза Милоша чине предмети и списи из његове оставине. У овој групи докумената налазе се многобројни уговори закључени са кнезом, квите разних личности за примљени новац, рачуни који се тичу вођења економије дома Обреновића у Букурешту и Влашкој, у периоду 1836–1864. Међу документима преовлађују квите, облигације, декларације и друга новчана документа разних личности које су биле у новчано-пословним односима са кнезом Милошем и кнезом Михаилом у периоду 1838–1864. године. На пример, Квита Јелене (Карађорђевој жене) на новац примљен за „мое жаловање“ од кнежевог казначеја Павла Станишића, потписано са „Елена Черна“, из Крајове, 30. маја 1839. године (Ибр. 2035/2).

Трећу групу докумената чини преписка Косте Анастасијевића, агента у Букурешту. Преписка садржи 540 писама, од којих 428 оригинала и 112 копија писама и телеграма повезаних у *Књигу копија*. Кореспонденција, углавном између кнеза Милоша и кнеза Михаила. Писма се односе на вођење економије кнеза Милоша у Влашкој. *Књига копије писама (Kopierbuch)*, Косте Анастасијевића, српског агента у Букурешту, од 1. јануара 1860. до 21. фебруара 1861. године, садржи 112 копија писама и телеграма кнезу Милошу и другим личностима на српском, француском и немачком језику. Књига садржи 78 копија писама

and papers regarding his legacy. In this group of documents there are numerous contracts with the prince, notes of quittance belonging to various personalities for money received and bills concerning the running of the Obrenović's estates in Bucharest and the Principality of Vlach, from 1836 to 1864. Among the documents there are many concerning notes of quittance, obligation bonds, declarations and other monetary documents with various personalities that were in financial and business relations with Prince Miloš and Prince Mihailo from 1838 to 1864. For example, the receipt to Jelena (Karadjordje's wife) on the money received for "my grief", from Pavle Stanišić, the treasurer, and signed "Elena Černa", Krajova, 30th May 1839 (Ibr. 2035/2).

The third group of documents relate to Kosta Anastasijević, a Serbian agent in Bucharest. The correspondence contains 540 letters of which 428 are original and 112 are copies of letters and telegrams contained in *The book of copies (Kopierbuch)* of Anastasijević's correspondence, from 1st January 1860 to 21st February 1861, contains 112 copies of letters and telegrams to Prince Miloš and other personalities in Serbian, French and German. There are 78 copies of letters and 30 telegrams: 37 letters and 13 telegrams to Prince Miloš, ten letters and five telegrams to Prince Mihailo, seven letters and one telegram to Dr. Karl Pacek, supervisor of the estate in the Principality of Vlach, four letters to Major Milenko Teodosić, the prince's adjutant, two letters to Filip Hristić, minister and the prince's repre-

и 30 депеша, и то: кнезу Милошу 37 писама и 13 депеша, кнезу Михаилу десет писама и пет депеша, др Карлу Пацеку, надзорнику имања у Влашкој, седам писама и једна депеша, Миленку Теодосићу, мајору и кнежевом ађутанту, четири писма, Филипу Христићу, министру и кнежевом представнику, два писма, Кости Цукићу, министру, једно писмо, митрополиту Михаилу једна депеша, барону Турки једно писмо, и још осам депеша приватним лицима.

Писма и депеше су приватног, политичког и службеног карактера. Главна тема писања су кнежеве мошије у Влашкој, издавање „под аренду“ и продаја, као и разни спорови у вези са вођењем економије. Званични извештаји говоре о приликама у Влашкој и Молдавији, избору кнеза Кузе и отварању Народне скупштине. Ту су и изјаве саучешћа поводом смрти кнеза Милоша (три писма на стр. 139–145); затим извештај о побуни у Крајови и околини против власти (два писма); извештај о бродовима на Дунаву са кријумчареним оружјем за Мађарску и Србију (два писма); извештај о незадовољству против кнеза Кузе, о побуни народа у Бесарабији против кнеза и његовог Правитељства.

Документа четврте групе садрже преписку и књижевне саставе културних посленика 19. и 20. века. Међу њима су: Јоаким Вујић, Ђорђе Магарашевић, Матија Бан, Радоје Домановић, Јанко Веселиновић, Манојло Грбић, Владан Ђорђевић, Јован Жујовић, Лука Зима, Симо Матавуљ, Јоксим Новић Оточанин, Тихомир Остојић, Милан Решетар, Милица Стојадиновић Српкиња, Ми-

sentative, one letter to Kosta Cukić, minister, one telegram to Archbishop Mihailo, one letter to Baron Turk, and another eight telegrams to private individuals.

The letters and telegrams are of a private, political and official nature. The main topic of the documentation is the prince's estate in the Principality of Vlach, leaseholds and sales, as well as various disputes regarding the running of the estate. Official reports speak about the situation in Principalities of Vlach and Moldova, the election of Prince Cuza and the opening of the National Assembly. There are also condolences on the death of Prince Miloš (three letters on pages 139–145); a report on the rebellion against the authorities in Krajova and the surrounding area (two letters); a report on ships on the Danube smuggling weapons to Hungary and Serbia (two letters); reports regarding dissatisfaction with Prince Cuza, the rebellion of the people of Bessarabia against the prince and his rule.

The documents in the fourth group contain the correspondence and literary compositions of those involved in culture in the 19th and 20th centuries. Among them are: Joakim Vujić, Djordje Magarašević, Matija Ban, Radoje Domanović, Janko Veselinović, Manojlo Grbić, Vladan Djordjević, Jovan Žujović, Luka Zima, Simo Matavulj, Joksim Nović Otočanin, Tihomir Ostojić, Milan Rešetar, Milica Stojadinović Srpkinja, Milorad Šapčanin and Jovan Jovanović Zmaj, with his literary compositions and accompanying illustrations that he himself drew. The correspondence predominantly contains material that provides information about the lives of these people

лорад Шапчанин и Јован Јовановић Змај, са књижевним саставима и пратећим илустрацијама које је сам радио. Преписка претежно садржи материјал који говори о животу тих личности и помаже да се личности и догађаји сместе у историјски оквир времена у коме су живели и стварали.

Посебну групу докумената у збирци Јоце Вујића, чији број прелази стотину, представљају војни и политички извештаји и отворени и шифровани телеграми из Српско-турског рата 1875–1878. године и ратова од 1912. до 1918. године.

Захваљујући пројектима које је финансирало Министарство културе, Архивска грађа Јоце Вујића је систематизована, истражена у одређеним сегментима, урађен је сумарни инвентар и објављене су две монографије.²⁰ Објављивањем ове грађе отворена су многа врата за будуће истраживаче, а ова богата збирка је постала доступна јавности. Осим тога, објављивање монографија које доносе и досад необјављену грађу представља оригиналан допринос историји и културној историји Србије. Истовремено, тако се чува и сећање на племенитост Јоце Вујића који је ову грађу марљиво прикупљао више од пола века и даровао је Универзитету у Београду.

//

²⁰ Брзуловић Станисављевић, Татјана, *Породична преписка кнеза Милоша Обреновића из Архивске збирке Јоце Вујића у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“*, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, 2015, 2016; Брзуловић Станисављевић, Татјана и Василије Милновић, *Изабрана писма књижевника Архивске збирке Јоце Вујића у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“*, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, 2016.

and helps to put them and the events into a historical framework of the time in which they lived and created.

There is a particular group of documents in Joca Vujić's collection, exceeding one hundred in number, which contains military and political reports, as well as open and encrypted telegrams from the Serbian-Turkish War of 1875–1878 and the wars from 1912 to 1918.

Thanks to the projects funded by the Ministry of Culture, the archive material of Joca Vujić has been systematized, explored in certain segments, a summarized inventory has been made and two monographs²⁰ have been published. The publication of this material has opened many doors for future researchers, and this rich collection has become available to the public. In addition, the publication of the monographs, which contain up to now some unpublished material, represent an original contribution to the history and cultural history of Serbia. It also honours and preserves the memory of this noble man, who collected this material diligently for over half a century and donated it to the University of Belgrade.

//

²⁰ Брзуловић Станисављевић, Татјана, *Породична преписка кнеза Милоша Обреновића из Архивске збирке Јоце Вујића у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“*, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, 2015, 2016. (*The Family Correspondence of Prince Miloš Obrenović from the Archive Collection of Joca Vujić at the University Library "Svetozar Marković"*); Брзуловић Станисављевић, Татјана и Василије Милновић, *Изабрана писма књижевника Архивске збирке Јоце Вујића у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“*, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, 2016. (*Selected Letters of Writers from the Archive Collection of Joca Vujić at the University Library "Svetozar Marković"*).

Дан задужбинара и Плакета Лука Ћеловић Требињац

Benefactors' day and the *Luka Ćelović Trebinjac* Plaquette

Савет Универзитета у Београду установио је Одлуком од 28. фебруара 2018. године Дан задужбинара Универзитета у Београду, са циљем да се изрази захвалност и поштовање добротворима који су Универзитету завештали своју имовину или даровали значајну донацију. Дан задужбинара обележава се 11. септембра, када је највећи добротвор Универзитета у Београду, Лука Ћеловић Требињац, написао свој тестамент, којим је сву своју непокретну и покретну имовину даровао Универзитету.

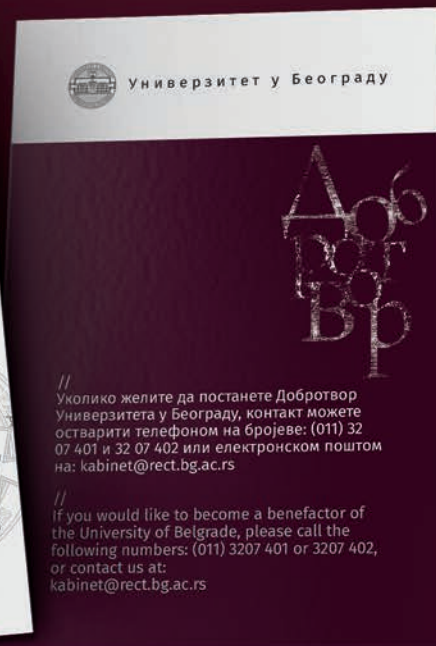
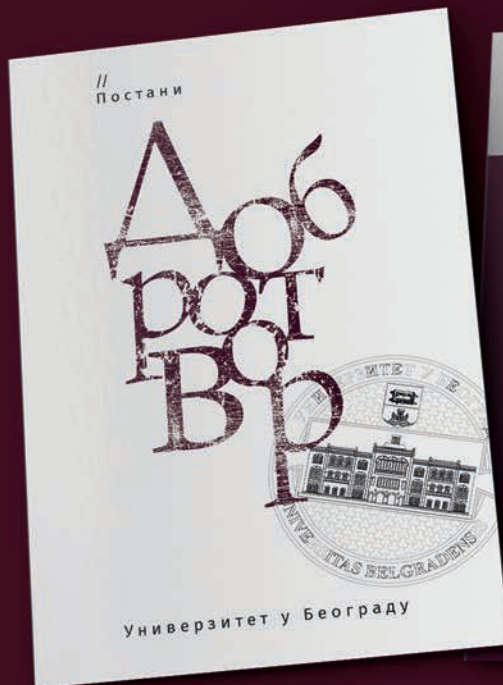
Истом одлуком установљено је и додељивање Плакете Лука Ћеловић Требињац са повељом. Плакета се додељује појединцу или правном лицу за посебан допринос неговању и развоју задужбинарства. Годишње се додељује једна Плакета коју уручује ректор Универзитета на свечаности Дана задужбинара.

Аутори плакете и повеље су Мирољуб Стаменковић, скулптор и Вељко Михајловић, сликар.

Benefactors' Day was established on 28th February 2018 according to the decision of the Council of the University of Belgrade with the aim of expressing gratitude to and respect for the benefactors who bequeathed their property to the University or donated a significant gift. *Benefactors' Day* is celebrated on 11th September, when the greatest benefactor of the University of Belgrade, Luka Ćelović Trebinjac, wrote his testament in which he gave all his immovable and movable property to the University.

Under the same decision, *The Luka Ćelović Trebinjac plaquette and diploma* was established. This award is given to an individual or a legal entity for their special contribution to nurturing and increasing bequests. One award is given annually and presented by the rector of the University at the ceremony on *Benefactors' Day*.

The authors of the plaquette and the diploma are Miroљub Stamenković, sculptor and Veljko Mihajlović, painter.

//
Уколико желите да постанете Добротвор
Универзитета у Београду, контакт можете
остварити телефоном на бројеве: (011) 32 07
401 и 32 07 402 или електронском поштом на:
kabinet@rect.bg.ac.rs

//
If you would like to become a benefactor of
the University of Belgrade, please call the
following numbers: (011) 3207 401 or 3207 402,
or contact us at:
kabinet@rect.bg.ac.rs

Фондација
Нови добротвори
Универзитета у Београду

The Foundation
*New Benefactors of the
University of Belgrade*

Универзитет у Београду основао је 2005. године Фондацију *Нови добротвори Универзитета у Београду*.

Циљеви Фондације су:

- обнова духа задужбинарства
- финансијско помагање обнове рада других задужбина и фондација
- стипендирање студената
- покриће материјалних трошкова за набавку опреме
- помоћ студентима са посебним потребама
- финансирање усавршавања научних радника Универзитета у Београду

In 2005, The University of Belgrade founded the Foundation *New Benefactors of the University of Belgrade*.

The goals of the foundation are to:

- renew the spirit of bequeathing
- financially support the restoration of the work of other legacies and foundations
- provide scholarships for students
- cover the material costs for the procurement of equipment
- provide aid to students with special needs
- finance the specialisation of scientific staff at the University of Belgrade

- 1 **Задужбина Светозара Видаковића и жене Магдалене**
Legacy of Svetozar Vidaković and spouse Magdalena
/ Господар Јевремова 55 / 55, Gospodar Jevremova St. /

- 2 **Задужбина Миливоја Јовановића и Луке Ћеловића**
Legacy of Milivoje Jovanović and Luka Čelović
/ Андрићев венац 12 / 12, Andrićev Venac /

- 3 **Задужбина Веселина Лучића**
Legacy of Veselin Lučić
/ Ђорђа Јовановића 5 и Гундулићев венац 39 / 5, Djordje Jovanović St. and 39, Gundulićev Venac /

- 4 **Задужбина Ђоке Влајковића**
Legacy of Djoka Vlačković
/ Влајковићева 5 / 5, Vlačkovićeva St. /

- 5 **Задужбина Влајка Каленића**
Legacy of Vlačko Kalenić
/ Светогорскај 12 / 12, Svetogorska St. /

- 6 **Задужбина Луке Ћеловића Требињца**
Legacy of Luka Čelović Trebinjac
/ Марка Краљевића 1, Гаврила Принципа 14 и 16, Карађорђева 65, Коче Поповића 1 и 3-9 / 1, Marka Kraljevića St., 14 & 16 Gavrila Principa St., 65, Karadjordjeva St., 1 & 3-9, Koče Popovića St. /

- 7 **Задужбина др Живана Гашића**
Legacy of Živan Gašić
/ Краља Милана 56 / 56, Kralja Milana St. /

- 8 **Задужбина Глише и Марије Ракић**
Legacy of Gliša and Marija Rakić
/ Бежанијска 58 и Орачка 53 у Земуну / 58, Bežanijska St. and 53, Oračka St. Zemun /

- 9 **Задужбина Љубице М. Здравковић**
Legacy of Ljubica M. Zdravković
/ Синђелићева 26 / 26, Sindjelićeva St. /

- 10 **Задужбина Раде и Милана Вукићевића**
Legacy of Rada and Milan Vukićević
/ Ресавска 9 и Рузвелтова 20 / 9, Resavska St. and 20, Ruzveltova St. /

- 11 **Фондација Милана Стефановића Смедеревца и супруге Даринке**
Legacy of Milan Stefanović Smederevac and spouse Darinka
/ Теразије 39 / 39, Terazije St. /

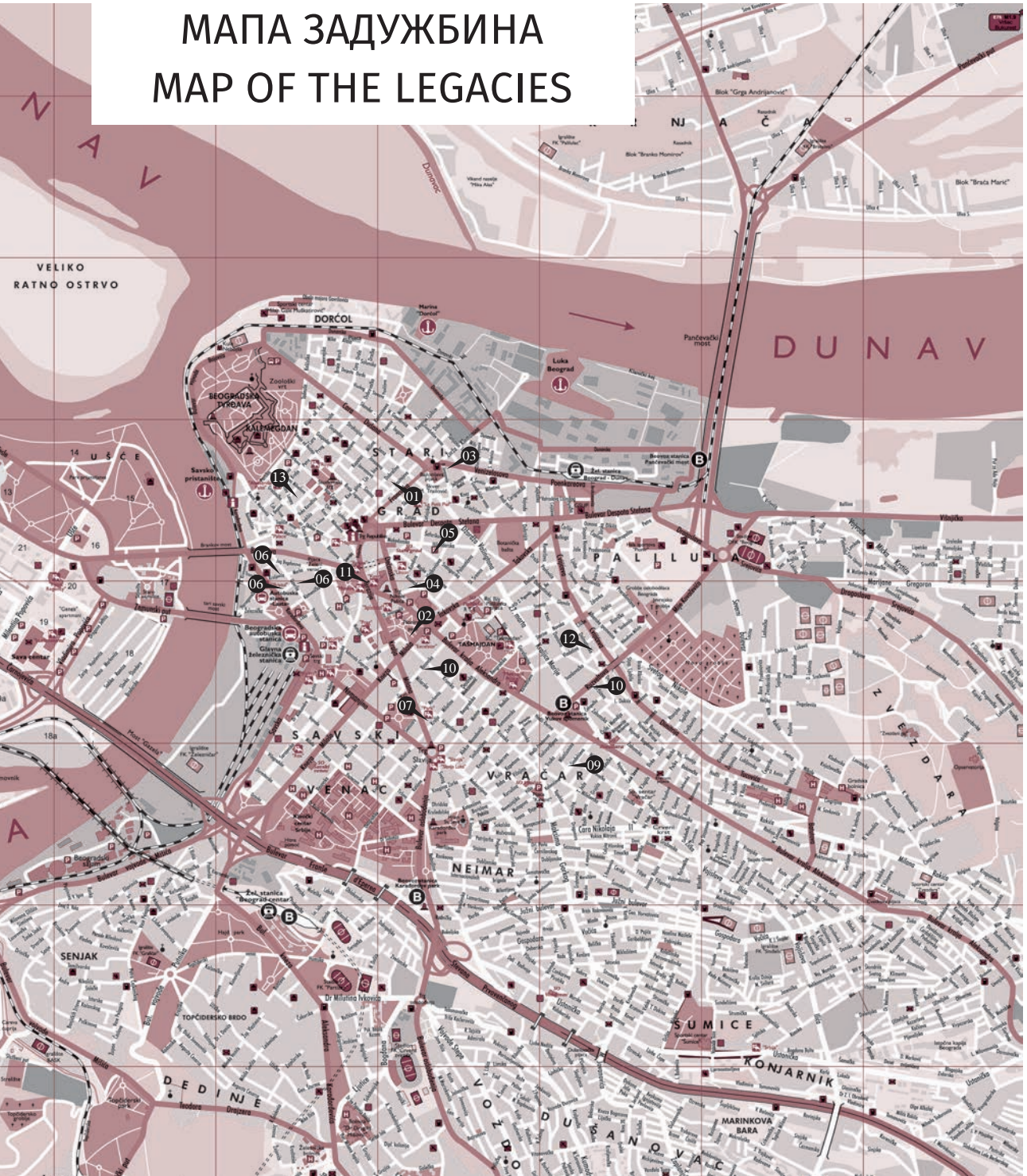
- 12 **Фондација Олге и Миодрага Л. Панића**
Legacy of Olga and Miodrag L. Panić
/ Далматинска 95 / 95, Dalmatinska St. /

- 13 **Фондација Косте Мигрића**
Legacy of Kosta Migrić
Обилићев венац 26, стан бр. 10 / 26, Obilićev Venac, apartment no. 10

МАПА ЗАДУЖБИНА MAP OF THE LEGACIES

//
Биста Луке Ћеловића Требињца на
Новом гробљу у Београду, рад вајара
Живојина Лукића

//
The bust of Luka Ćelović Trebinjac at New
cemetery in Belgrade, work of sculptor
Živojin Lukić

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

061.27(497.11)

ЗАДУЖБИНАР = The Endower / главни и одговорни
уредник Живан Лазовић. - 2011, бр. 1 (сеп.)- . - Београд
: Универзитет у Београду, 2011- ([Београд] : Alta Nova).
- 23 cm

Двогодишње. - Текст упоредо на срп. и енгл. језику.
ISSN 2217-6586 = Задужбинар
COBISS.SR-ID 185933580

www.bg.ac.rs

